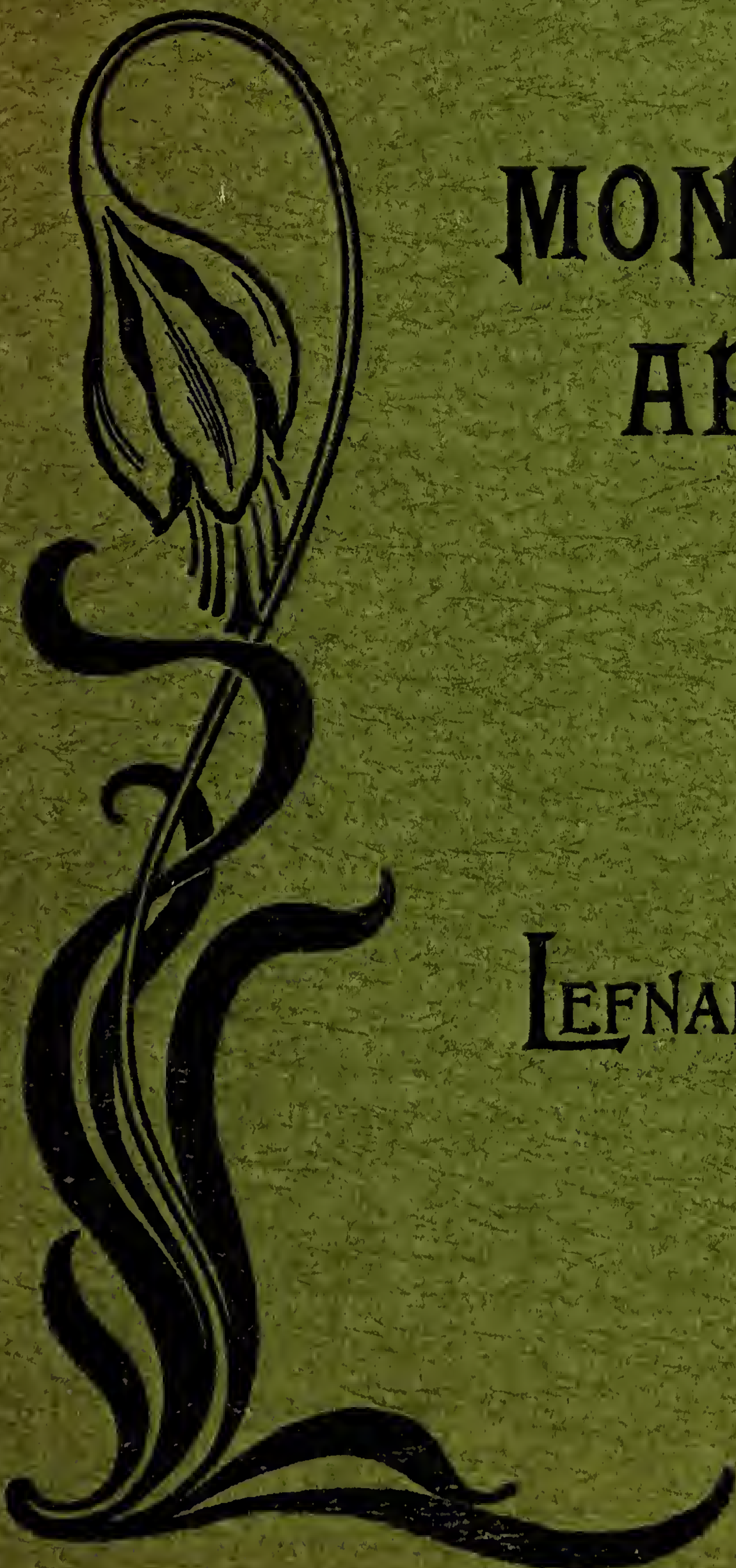
JAMES GILMOUR

MONGOLIETS APOSTEL

LEFNADSTECKNING

FÖRENINGEN
KVINNLIGA MISSIONSARBETARE
L.

JAMES GILMOUR.

JAMES GILMOUR

MONGOLIETS FÖRSTE MISSIONÄR

HANS DAGBÖCKER, BREF OCH RAPPORTER

UTGIFNA OCH ORDNADE

AF

RICHARD LOVETT

STOCKHOLM.
CENTRAL-TRYCKERIET
1899.

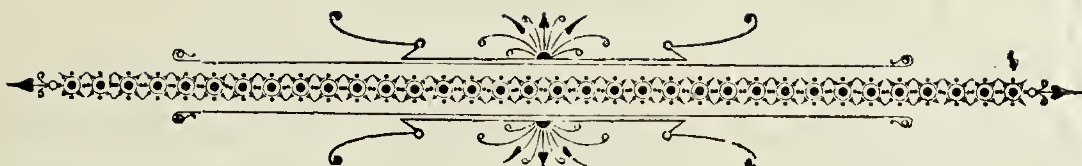
I dig, o Herre Jesus kär,
Jag ändtligt funnit har
Den frid, jag länge sökte här,
En sällhet underbar.

Min trängtan var att lycklig bli,
Jag sökte ro — ej dig!
Men, fastän jag gick dig förbi,
Din kärlek svek ej mig.

Blott uti dig nu är jag nöjd,
Ditt namn mig kärast är.
Lif, kärlek, oförgänglig fröjd
Du, Jesus, mig beskär.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

FÖRTECKNING PÅ ILLUSTRATIONERNA.

FÖRSTA KAPITLET.

James Gilmours tidigare år och uppfostran.

James Gilmour, den egentlige banbrytaren för missionen bland mongolerna, son till James Gilmour och hans hustru Elisabeth Pettigrew, föddes på Cathkin måndagen den 12 juni 1843. Han var den tredje bland sex söner, af hvilka alla utom en nådde mogen ålder. Hans fader befann sig i mycket goda ekonomiska omständigheter, och följaktligen förskonades James Gilmour från den kamp med fattigdomen, som så många af hans store landsmän måst genomgå. Cathkin, en egendom på ett halft dussin arrendegårdar i Carmunnocks församling, belägen endast fem mil * från Glasgow, ägdes af Humphrey Ewing Maclae, en f. d. indisk köpman, som bebodde egendomens corps-de-logis. Dessutom fanns det boningshus för ett fåtal underlydande samt en smedja och en timmermansverkstad för tillgodoseendet af traktens behof i dessa afseenden. James Gilmours fader var innehafvare af timmermansverkstaden, såsom hans fader hade varit före honom.

* Med mil förstås här och öfverallt i det följande engelska mil: 1 engelsk mil = 1609,3 meter.

Hans broder John, en af de tre, som hafva öfverlefvat honom, har meddelat följande intressanta skildring af det familjelif, hvari James Gilmour uppväxte, och hvartill han stod i så stor tacksamhetsskuld för tjusningen och kraften i hans uppträdande under senare år:

»Vår farfader, Mattias Gilmour, förenade byggmästare- och timmermansyrkena, och vår fader, James Gilmour, gick till en början i hans fotspår, men ägnade sig småningom uteslutande åt timmermansyrket. Vår farmoder var en myndig kvinna, utmärkande sig för stor praktisk duglighet inom sin lilla verkningskrets. Då läkarehjälp behöfdes, vände man sig alltid till henne; och för att erhålla ren lymfa till barns vaccination brukade hon taga sådan direkt från kon. Hon handterade äfven synålen med stor behändighet och skicklighet.

Mattias Gilmour och hans hustru voro strängt rättskaffens och gudfruktiga människor. De vandrade regelbundet hvarje söndag de fem milen till Independentkyrkan i Glasgow, ehuru det fanns åtskilliga gudstjänstlokaler inom två mil från deras bostad. Jag har ofta hört de gamla invånarne vid den branta, knaggliga byvägen, hvaraf de vanligen begagnade sig som genväg, då de nalkades hemmet, omtala, hvilket djupt intryck det gjorde på dem att om sabbatskvällarne under den mörka vintertiden se det värda paret med sin familj vandra sin väg fram vid skenet af en handlykta. Våra föräldrar fortsatte sin förbindelse med ofvannämnda samfund i Glasgow, så länge de bodde i Cathkin, då de voro medlemmar af d:r Ralph Wardlaws kyrka. Det var under inflytandet af dennes allvarliga vältalighet och visa herdevård vi fostrades.

Vårt hems afstånd från andaktsrummet tillät oss icke att som barn bevista annat än de regelbundna söndagsgudstjänsterna; dock blefvo vi ej försummade i andligt afseende, så långt det stod i våra föräldrars förmåga att hjälpa oss. Vi samlades regelbundet omkring vår moders knä för att läsa de anslående berättelserna, som förekommo i sådana illustrerade små böcker som »Lärarens offergärd åt barnen», »Barnets följeslagare», »Barnens missionstidning» — (utgifven af Skottska kyrkan), »Traktattidningen» och Watts »Divine Songs for Children» (»Watts Andliga sånger för barn»). Denna läsning beledsagades af min moder alltid med rörande, allvarliga förklaringar och tillämpningar, ägnade att djupt inprägla de gifna lärdomarne i våra hjärtan. Jag kommer ihåg, huru hon brukade tillägga: 'Skulle det icke vara härligt, om någon af eder, sedan I vuxit upp, kunde skrifva sådana här små vackra berättelser för barn och på det sättet uträtta något godt i världen!' Jag har alltid föreställt mig, att James' förkärlek för att sända korta uppsatser från Kina och Mongoliet såsom bidrag till missionstidningar för barn i hemlandet härrörde från de intryck, som under barnaåren bibringats honom af hans moder. Far brukade också på söndagskvällarne lägga den »stora» bibeln på bordet och därur läsa högt utläggningar öfver någon del af den heliga skrift till vår uppbyggelse. Under vintern användes ofta en del af hvardagskvällarne till att läsa högt då gängse, populära böcker, såsom Onkel Toms stuga.

Husandakt morgon och afton var äfven en ytterst regelbunden och helig sedvänja i vårt hus; den började med nedkallandet af Herrens välsignelse; sedan sjöngo vi tolf rader af en af Davids psalmer, eller någon

andlig sång; därpå lästes ett kapitel ur gamla testamentet om morgnarne och ur det nya om aftnarne; slutligen följde bön. Kapitlen lästes i följd dag efter dag, och vid aftonandakten läste hvar och en i tur och ordning två verser. Detta utgjorde ett verkligt eldprof för somliga af lärlingarne, af hvilka en eller flere vanligen bodde hos oss, eller för en ny tjänsteflicka, ty deras uppfostran hade i många fall blifvit allt för mycket vårdslösad. Men de gjorde snart framsteg, om också ej alltid i andligt hänseende, så åtminstone i innanläsning. Dessa andaktsöfningar voro i min hembygd ej vanliga om morgnarne, och det hände en och annan gång, att de stördes genom besök i verkstaden af någon kund; men detta togs aldrig till förevändning för att afkorta dem. Jag förmodar, folket i trakten kom underfund med vårt bruk, och undvek att komma vid en tid, då man måste vänta en liten stund för att blifva expedierad. Emellertid sökte mina föräldrar aldrig att påtruga sina grannar detta bruk eller sin religiösa riktning; allt tillgick ytterst anspråkslöst och ödmjukt, liksom om intet annat kunde ifrågakomma.

Vår morfader, John Pettigrew, var jordbrukare och mjölnare på egendomen Cathkin och ansågs vara en äkta hedersman. Då han en gång sändt sin kyrkoherde några säckar hafremjöl från sin kvarn, misstänkte denne af ett eller annat skäl, att han ej fått full vikt. Den värde mjölnaren kände sig ganska förargad öfver en dylik beskyllning från sin själasörjare och begaf sig redan samma kväll till prästgården med de vikter, som voro erforderliga för att afgöra, om kyrkoherdens misstankar voro befogade. Vid undersökningen befanns det, att det i stället var mjöl till öfverlopps; detta tog

mjölnaren i en säck på ryggen och återvände därmed till kvarnen för att såmedels lära den förbluffade kyrkoherden att för framtiden bättre akta sig att kasta någon skugga öfver sin ringa sockenbos redbarhet.

Medan James var helt liten, flyttade familjen till Glasgow, hvarest vår fader ingick i kompaniskap med sin broder Alexander såsom timmerhandlande. Under denna vistelse i Glasgow blef min moders hälsotillstånd mycket otillfredsställande, och då längre fram både hon och min fader af en elakartad feber bragts nära grafvens rand, beslöts det, att min fader skulle afstå från kompaniskapet, och att vi skulle återvända till vår förra vistelseort på landet. James var vid den tiden fem år. Då han var mellan sju och åtta år gammal, skickades han tillsammans med sina äldre bröder till en privatskola två mil ifrån hemmet. Här förblef han till omkring tolf års ålder, då han och jag sändes till en skola i Glasgow. Vi hade sålunda fem mil till och från skolan morgon och afton, men vi hade årsbiljetter för den del af vägsträckan, som kunde tillryggaläggas å järnväg, d. v. s. mellan Rutherglen och Glasgow. Thomas Neil var denna skolas föreståndare. Vi voro i det privata klassrummet och intogo i jämförelse med den öfriga skolan en privilegierad ställning, då Mr. Neil själf undervisade oss och vi nästan voro fritagna från kroppsaga, hvilket ingalunda var fallet i skolans allmänna klasser — ty Mr. Neil var, hade jag så när sagt, 'en skräck för de onda', men han var i själfva verket en skräck äfven för de goda på grund af sitt retliga lynne och sin barskhet.

Här innehade James vanligen första eller andra platsen i klassen, som dock var ganska stor; och när han råkade blifva nedflyttad (en händelse, som inträf-

fade ganska ofta för alla lärjungarne i Mr. Neils klass), brukade han anstränga sig till det yttersta för att ej 'taga till lipen' öfver en dylik förnedring. Men han blef snart åter uppflyttad; liksom en kork nedsänkt i vatten, steg han vid första lägliga tillfälle upp till sin naturliga nivå öfverst i klassen. Jag skulle tro, att det snarare var på grund af hans flit och framsteg i denna skola, än på grund af någon klar föreställning om hans blifvande lefnadsbana, som mina föräldrar sedan tilläto honom fortsätta sina studier vid gymnasiet i Glasgow, hvarest han erhöll många premier och fullt rättfärdigade sina föräldrars beslut att tillåta honom fullfölja sina studier i stället för att bestämma honom för något praktiskt yrke. I hemmet ägnade han sig oförtröttadt åt sina studier såväl under pågående termin som under ferierna.

Sedan han blifvit inskrifven vid Glasgows universitet, utgjordes hans studerkammare af ett vindsrum, från hvars fönster man hade en vidsträckt utsikt öfver den natursköna Clydedalen. Jag kommer ihåg, att jag ibland kände medlidande med honom, då han satt vid detta fönster, ty jag kunde ej föreställa mig annat, än att det måste vara en svår självförsakelse för en ung man med hans öfversvallande lefnadslust att se oss, när arbetet på kvällen var slutadt, af hjärtans lust gå upp i ett parti långboll, medan han måste sitta fördjupad i sina böcker.

James var ingen stel, melankolisk student; han var raka motsatsen härtill, då hans små hvilostunder inträffade. Han tyckte om att leta efter geologiska sällsyntheter och lät bysmeden förfärdiga en liten hammare, som han kunde medtaga i fickan under sina ströftåg för detta ändamål. Han brydde sig sällan om sällskap

på dessa sina upptäcktsfärder bland bergen, dälderna och skogarne i födelsebygden. Han kunde begifva sig åstad tidigt på morgonen, och de vandringar och klättringar, han kunde medhinna på en enda dag, voro verkliga stordåd. Ingen af oss bröder tänkte någonsin på att bedja James följa med på de små utflykter vi brukade företaga på våra fridagar, ty vi visste, att de förslag, som ej runnit upp i hans egen hjärna, sällan eller aldrig funno genklang hos honom; och han var aldrig den, som deltog i något blott för att göra en till viljes.

James tyckte mycket om rodd. En gång hyrde han en liten julle i Glasgow och rodde därmed upp åt floden. Då han hunnit ett godt stycke väg, synes han hafva fått det infallet att försöka komma ända till Hamilton, hvarest mina föräldrar nu bodde, sedan min fader år 1866 dragit sig tillbaka från affärerna. Detta visade sig vara ett ganska besvärligt arbete, då Clyde på flere ställen under denna delen af sitt lopp är för grund för båtfart. Han lyckades emellertid gå i land med sitt företag genom att afkläda sig jacka, strumpor och skor och draga båten öfver alla sandbankar och stengrund, tills han tillryggalagt ett afstånd mer än elfva mil från Glasgow i rak linie och mycket längre, då man följer flodens talrika krökningar. Här fastgjorde han båten och vandrade hem till fots en mils väg, mycket trött och hungrig. Det enda, som var ägnadt att minska hans tillfredsställelse öfver denna bragd, var hans fruktan, att båtägaren skulle blifva missnöjd öfver att han ej återvände samma kväll och öfver den hårda medfart, för hvilken båten blifvit utsatt, då han halat den öfver klippgrunden. Han blef mycket förtjust, då han följande dag anlände med bå-

ten nedåt floden, att finna, att mannen snarare var belåten än motsatsen öfver hans tilltagsenhet, under det han berättade honom, att ett dylikt försök, såvidt han kunde minnas, blott gjorts en gång förut.

Under en del af den tid, då James studerade vid universitetet, började föreläsningarna så tidigt på morgonen, att han icke kunde begagna sig af järnvägen, utan måste gå hela vägen. Detta var en ängslig tid för hans moder, som alltid med den största samvetsgrannhet själf skötte sitt hushåll och var ytterst mån om att hennes barn skulle få en grundlig frukost, innan de gingo hemifrån. Jag kommer ihåg några af dessa vintermorgnar. Midt under brådskan med tillredandet och intagandet af den tidiga frukosten för att han skulle komma åstad i tid, kunde mor ifrigt uppmana honom att taga bättre för sig af någon enkom för honom tillagad rätt. 'Jag kan icke, jag har icke tid', kunde han då utropa, och om hon likväl envisades, brukade han med högtidlig röst tillägga: 'Men, mor, betänk om dörren skulle vara stängd, då jag kommer fram!' hvilket påminde henne om liknande ord i den heliga skrift och var tillräckligt att göra slut på hennes maningar.

För att han skulle slippa att stiga så tidigt upp, beslöts det efter någon tid, att han skulle begagna sig af en outhyrd liten lägenhet på tre eller fyra rum i ett hus, som tillhörde min fader i Glasgow. Ett par stolar, ett bord, en säng och några kökskärl inrymdes här, och James tog det nya hemmet i besittning, hvarefter han själf lagade sin frukost och intog sina öfriga måltider där eller ute, allt efter som det föll honom in. Här tror jag, han trifdes förträffligt. Han hade tillräcklig stillhet för sina studier, och han kunde,

när lusten föll på honom, ströfva omkring i staden och förstäderna för att göra iakttagelser, hämta vederkvickelse och skaffa sig insikter genom att besöka kvarnar och andra stora industriella anläggningar.»

James Gilmour lämnade England för att börja sin mongoliska lifsgärning i februari 1870, och begynte då föra en dagbok, ur hvilken vi ofta komma att göra citat, och som han omsorgsfullt fortsatte, mången gång under ytterst besvärliga omständigheter, till sin död. Han uppgifver följande skäl härför vid den tid, då han för att lära språket bodde i ett mongoltält hundratals mil från sin närmaste medbroder i arbetet.

»Jag betraktar det som en särskild plikt mot mina vänner, i synnerhet min moder, att föra denna dagbok och att samvetsgrant skildra min sinnesförfattning lika väl som mina yttre förhållanden. I min nuvarande isolerade ställning, som kanske snart blifver ännu mera isolerad, kan när som hälst något inträffa, hvarefter jag ej kan hemsända något bref, och jag tänker, att, om jag för min dagbok punktligt och utförligt, kunna mina vänner få den sorgliga tillfredsställelsen att följa mig till grafven, så att säga, genom hvad jag skrifvit.»

Till beskrifningen öfver sin första utländska resa fogade han en i raska drag hållen teckning af sitt tidigare lif, hvilken vi i korthet återgifva här, såsom hörande till den af hans broder skisserade taflan med samma motiv:

»Det första, jag kan erinra mig ur mitt lif, är den del däraf, som tillbragtes i Glasgow, innan jag med mina föräldrar kom ut till landet. Af denna tid har jag blott en dunkel hågkomst. Därpå följde ett antal år, som ej utmärkte sig för några särskildt framträdande händelser. En omständighet från dessa åren

rinner mig ofta i minnet. En söndagsafton voro alla i kyrkan utom tjänarinnan, Aggie Leitch, och jag. Hon tog ned ett gammalt med grofva planscher försedt exemplar af Bunyans 'En Kristens Resa' och förklarade med tillhjälp af bilderna hela boken för mig. Jag hade ej förut hört något däraf och var högligen intresserad. Vi hade just hunnit så långt som till Jätten Förtviflans förskräckliga framfart och fasorna i Tviflans slott, då plötsligt, alldeles oförberedt, ett fruktansvärdt slag hördes på förstugudörren. Jag trodde verkligen jätten var öfver oss. Det var någon vägfarande, som frågade efter vägen eller något dylikt, men den förskräckelse, jag kände, har på mig gjort ett outplånligt intryck.

Då jag uppnått skoläldern, skickades jag i skola, undrande om jag någonsin skulle kunna lära och göra något som andra. Jag var mycket orolig och rädd och arbetade så strängt samt fick af min moder en så utmärkt ledning, att jag gjorde hastiga framsteg och uppflyttades från klass till klass med en fart, så att det var en fröjd däråt. Jag var förfärligt afundsjuk på hvarje kamrat, som kunde täfla med mig, och att hafva någon öfver mig i klassen pinade mig till den grad, att jag ej med nöje kunde leka med honom.

Efter hvad jag vill minnas, gjorde jag mitt inträde vid Glasgows universitet i november 1862. De ämnen, jag det första året studerade, voro latin och grekiska. Sommaren tillbragte jag dels med studier, dels med att hjälpa min fader i timmermans- och snickareyrket.

Året 1863—64 bodde jag i Glasgow och fortsatte outtröttligt och med framgång mina grekiska och latinska studier samt erhöll flera premier i dessa ämnen.

I logik, som jag det följande läsåret studerade, erhöll jag intet premium. Då jag år 1865 läste moralfilosofi, var jag en af dem, som togo verksam del i upproret mot d:r Fleming, som, ehuru berättigad till full pension, föredrog att stanna kvar som professor med full lön, under det han höll en student, som skulle fullgöra hans arbete. Vi uppreste oss häremot och lyckades tvinga honom till att själf sköta sitt arbete, men det öfversteg hans krafter, och han dog på sin post, såsom han hade önskat.

I engelsk litteraturhistoria blef jag vid examen den andre i ordningen, hvaröfver jag verkligen var stolt, då jag ej förut lyckats göra mina kunskaper i detta ämne gällande. Denna termin tog jag graden i klassiska språk och filosofi. Härpå följde en veckas lycklig frihet, hvarefter jag begaf mig till Edinburgh och i början af maj lät inskrifva mig vid den skottska Independentkyrkans teologiska fakultet därstädes. Den termin, jag tillbragte i Edinburgh, fann jag synnerligen angenäm. Jag hade icke för mycket arbete och brukade på lediga stunder göra långa spatserturer. Jag gick ofta upp på höjderna och fram till Leith och Portobello.»

Kyrkoherden John Paterson i Airdrie (Skottland), Gilmours mest förtrogne akademikamrat i Glasgow, berättar som följer sina hågkomster af Gilmour sådan han var på den tiden:

»Jag gjorde först James Gilmours bekantskap under vinterterminen 1864—65 vid Glasgows universitet och de sista terminerna af vår vistelse därstädes bodde vi tillsammans. Under hela sin universitetstid arbetade Gilmour mycket strängt; hans tålamod, ihärdighet och arbetsförmåga voro underbara, och dock var han i

allmänhet liflig och munter och i stånd att i en blink vända bort tankarne från de brydsamma studierna och med lif och lust inlåta sig på frågorna för dagen. Han hade en skarp blick för den humoristiska sidan af saker och ting, och hans glada skratt gjorde en godt. Han var i alla afseenden den angenämaste kamrat, man kunde önska sig, och han var allmänt aktad och afhållen. Ett af de mest framträdande dragen hos Gilmour var hans uppfattning af tidens oskattbara värde, och denna stegrades med åren. Det fanns ej ett spår af maklighet i hans natur, det kan sanningsenligt sägas, att han aldrig med vilja förspillde en timme. Äfven då studieuppgifterna ej tilltalade honom, slarfvade han aldrig med arbetet, utan gjorde sig till herre öfver ämnet. Han kunde ej fördraga tanken att skaffa sig en smula ytliga insikter i ett ämne blott för att taga en examen, och det fanns få män på hans tid med så vidsträckta och grundliga kunskaper.

I olikhet med många af hans kamrater slappnade hans flit ej af under sommaren. Under ferierna kunde man få se honom taga sin väg från det gamla hemmet i Cathkin till universitetsbiblioteket och återvända fullastad med böcker. Hans öfverlägsna lärdom tillförsäkrade honom utmärkta betyg och många premier både för ferie- och terminsarbete, och märkligt var, att han lyste mest i de skriftliga pröfningarna. En gång, då vi hade moralfilosofi, bifogade den, på grund af professorns i ämnet klena hälsotillstånd, för tillfället tjänstgörande läraren, såsom kritik öfver en af Gilmour skrifven uppsats om utilitarianismen, orden 'Bristande grundlighet'. Detta var något, som enligt den flitige studentens mening tarfvade förklaring, hvarför han vid timmens slut gick sin kritiker in på lifvet och

afgick tydligen med segern, ty han berättade mig efteråt, att domaren ej mäktat förklara sitt eget utslag. Det fanns hos honom en ganska starkt utpräglad lust att mäta sin styrka, såväl andligen som kroppsligen, med andras, och det var ingen barnlek att brottas med honom vare sig i det ena eller det andra afseendet, ehuru han aldrig hyste groll. Han hade den förmånen att befinna sig i goda omständigheter, men var strängt sparsam och förslösade aldrig någonting. Han hade en verklig fasa för rusdrycker. Vid ett tillfälle hade, kanske af gästvänlighetsskäl, litet bajerskt öl hittat vägen upp till vårt rum: han öppnade sakta fönstret och hällde ut den farliga vätskan på gatan, sägande: 'Bättre på Guds jord än i hans beläte.'

Då slutet på hans studiebana i Glasgow nalkades, kunde några af oss se, att han hela tiden beredt sig för något stort arbete, i hvilket han skulle insätta hela sitt lif och sin personlighet. Han skyggade alltid tillbaka från att tala om sig själf och hade på den tiden icke för vana att påtruga sina studentkamrater samtal om andliga ting. Hans åsikter om enskild själavård undergingo sedermera en afgjord förändring. Allvarlig, redbar, trogen sin öfvertygelse, sökte han som student utöfva ett godt inflytande på andra mera genom ett heligt lifs tysta vältalighet än genom uttryckliga förmaningar, och jag är säker, att hans välde öfver några af oss just på grund häraf var så mycket större. Då det blef bekant, att Gilmour ämnade gå ut som missionär, uttrycktes ej ringa förvåning, i synnerhet bland medtäflande kamrater, som han gått om. Den moraliska verkan af att en man med så utomordentliga kunskaper ville gifva sitt lif för Kristus bland hedningarne var mycket stor. För mig blef hans beslut,

ehuru det medförde en smärtsam skilsmässa, till outsäglig välsignelse. Den förbehållsamhet, som så länge härskat mellan oss rörande andliga ting, begynte gifva vika, och en stor del af vår brefväxling under hans vistelse i Cheshunt College var af religiöst innehåll, ehuru ännu snarare teologiskt än praktiskt.

Den sista aftonen, vi tillbragte tillsammans, innan han afreste till Kina, skall jag aldrig glömma. Vi skildes på Bothwell Bridge. Vi hade gått från byn utan att tala ett ord, nedtyngda af skilsmässans bedröfvelse. Då vi skakade hand, sade han med gripande allvar: 'Paterson, låtom oss hålla oss tätt till Kristus.' Han kände Kristus och älskade honom mycket bättre än jag då gjorde; men då han för omkring nio år sedan fått höra goda nyheter från mig, skref han och sade, att han under tolf år dagligen hade bedit för mig och nu prisade Gud för bönhörelsen.»

Ur Gilmours dagbok hämta vi vidare följande, hvarmed han afslutar sin skildring af sin uppfostran:

»Mot slutet af vårterminen 1867 öppnade jag underhandlingar med Londons Missionssällskap, med den påföljd att jag samma år i september förflyttades till Cheshunt College. Här (1867—68) väntade mig en ny erfarenhet. I Glasgow åto vi ute, infunno oss blott på undervisningstimmarne och gjorde hvad vi behagade under mellantiden. I Cheshunt var det annorlunda. Alla studenterna bo i läroanstaltens byggnader, som kunna rymma ett fyrtiotal. Naturligtvis kändes det litet besynnerligt i början, och äfven långt senare hade jag mina allvarliga tvifvel angående rätta svaret på frågan: Hvilket är bäst för studenten — att bo inom eller utom läroanstalten? Föreläsningarna höllos i regel alla på förmiddagen.

Sommarferierna tillbragte jag med studier för erhållande af ett stipendium på 360 kr. och för hvars erhållande man måste genomgå en särskild examen. Utom detta studium ägnade jag mig höstterminen 1868 åt läsning af några böcker, som gåfvo en nästan ny riktning åt mina tankar och föreställningar om själasörjarens och missionärens lefnadskall. Dessa böcker voro James' »Earnest Ministry» (Det prästerliga kallet taget på allvar), Baxters »Reformed Pastor» (En god församlingsherde) och några af Bunyans arbeten, som genom Guds nåd på mig utöfvade ett stort och välsignadt inflytande.

Det på nyåret utsatta stipendieprofvet aflopp tillfredsställande. Detta var en afgörande tidpunkt i mitt lif. Nu hade jag åter kommit till ett tidskifte, då det gällde att gripa sig an med något nytt. Jag kände mig frestad att söka en ny utmärkelse, första hedersrummet i Cheshunt College. Under mitt första läsår hade jag blott erhållit det andra, nu var jag i tillfälle att eftersträfva det första. Det var i sanning en frestelse, men Gud segrade. Jag blickade tillbaka på mitt lif och såg, huru ofta jag gifvit vika för frestelsen att trakta efter än den ena, än den andra utmärkelsen, fastän jag beslutat att ställa min tid och mina krafter till Herrens förfogande. Ständigt hade jag blifvit lockad vidare. Nu gjorde jag halt, kastade min ärelystnad ut för himlens vindar och tog i tu med att läsa min bibel på fullt allvar. Jag gjorde böckernas bok till mitt förnämsta studium under de sista tre månaderna af min vistelse i Cheshunt, och jag ser tillbaka på denna period af mitt uppehåll därstädes såsom den mest fruktbärande.

I september 1869 gjorde jag mitt inträde vid

missionsinstitutet vid Highgate och studerade äfven kinesiska i London för professor Summers. Jag reste hem till jul och fick vid min återkomst till London veta, att jag fick gå ut till Kina, så snart jag önskade. Jag sade, att jag ville afresa, så snart de nödiga anstalterna hunnit vidtagas, och den 22 februari 1870 bestämdes såsom dagen för min afresa.»

På detta korta, raska sätt har James Gilmour med icke så få högst karaktäristiska drag tecknat de första tjugusex åren af sitt lif. Vi se här den kvicke, muntre, mottaglige gossen, som efter en lysande akademisk bana och en omsorgsfull fostran i teologi och praktisk kristendom utvecklades till den starke, beslutsamme missionären. Ingen, som kände honom under denna tid, kunde undgå att lägga märke till hans karaktärsstyrka och personliga tjusningsförmåga. Författaren kom först under hans inflytande under hans andra läsår i Cheshunt. Han var då i blomman af den första mandomen, i den fulla besittningen af fysisk och intellektuel kraft, och hans själ var i eld och lågor af kärlek till Frälsaren och de i dödens mörker vandrande hedningarne.

Vid sidan häraf bibehöll han den kärlek till ett godt skämt, den gladlynthet, det nöje af ett lustigt spratt, den ständiga färdigheten att inlåta sig i diskussion öfver hvad som hälst under solen, som gjort honom så omtyckt af sina kamrater i Glasgow. Hvar och en af hans studentkamrater i Cheshunt erinrar sig lätt och med nöje hans godmodiga puts, hans kvicka, kärnfulla tal vid förekommande 'högtidliga tillfällen' hans förmåga som deklamatör och hans glödande personliga fromhet. Att känna honom, om också endast

flyktigt, var att högakta honom; och att komma honom närmare var att älska honom till lifvets slut.

En af hans studentkamrater i Cheshunt skrifver följande:

»Vid ingen tid af Gilmours vistelse i Cheshunt kunde man hafva betviflat hans fromhet eller hängifvenhet för sin stora framtida lifsgärning; men under det andra året måste det hafva blifvit tydligt för en hvar, som kände honom förtroligt, att ett fördjupande och vidgande af hans andliga lif då inträffade. Då jag blickar tillbaka öfver de mellanliggande åren, kan jag se, att det var vid denna tid han började uppnå detta högvattensstånd i det kristliga lifvet, vid hvilket han så stadigt höll sig uppe under hela sin verksamhet i Kina och Mongoliet. En apostolisk nitälskan för medmänniskors frälsning grep honom. Han brukade gå ut om kvällarne, för det mesta ensam, och hålla korta andaktsstunder under bar himmel vid Flamstead End bland byinvånarne nära Cheshunts järnvägsstation samt gripa de tillfällen, som erbjödo sig, att tala med arbetare vid vägkanten eller på fältet, då han var ute på sina vandringar. Han blef mycket ifrig för sina i Skottland boende vänners omvändelse och kunde komma in i min studerkammare och uppmana mig att knäfalla och bedja med honom, att Guds nåd måtte blifva uppenbarad för dem, och att hans välsignelse måtte hvila öfver bref, som han skrifvit och ämnade sända dem. Det gängse predikosätt, hvarom predikanter i allmänhet vinnlägga sig, förlorade sin dragningskraft på honom, och hans predikningar antogo mer och mer karaktären af allvarliga förmaningar till de oomvända. Så snart han fått klart för sig sin blifvande verksamhet efter slutade

universitetsstudier, huru angelägen blef han icke att fullt förberedd och andligen rustad gå till sitt värf! Hedningarnes nöd stod mycket lifligt för honom och vägde tungt på hans hjärta, och han var mycket ifrig att vinna frivilliga bland sina kamrater för detta så ytterst viktiga arbete ibland dem. Huru han längtade efter och bad för Kinas vilsna millioner, veta blott hans förtroligaste vänner.»

Teol. doktor Reynolds, sedan trettio år tillbaka rektor vid Cheshunt College, har delgifvit oss några af sina tidigare hågkomster af James Gilmour.

»Ehuru han hade för vana att säga sin mening burdus och rent ut, var han i många afseenden sluten och skygg samt mycket sen att gifva eller mottaga förtroenden. Emellertid kände vi alla, att under hans försiktiga yta brann en lågande entusiasm, och att en karaktär med utpräglade drag redan var danad och blott skulle utveckla sig efter vissa förhandenvarande om också ej ännu för andra fullt skönjbara grunddrag.

Det fanns icke ett grand skenväsen i hans sammansättning. Han skydde beröm och var tydligen angelägen att ej synas mera ödmjuk, vis eller from, än han visste sig vara. Han nyttjade till och med, emedan det föll sig naturligt för honom, ovårdade uttryckssätt, då han talade om saker, personer eller institutioner, som för det mesta gifva en högre lyftning åt vårt språk och vanligen föranleda oss att utsmycka eller omsorgsfullt välja våra ord. Han slungade fram uttryck, som läto förmoda obetänksamhet, vanvördnad eller undertryckt tvifvel, men jag kom snart underfund med att det hos honom fanns en glödande nitälskan

för evangelium och en nästan stormande entusiasm för själars omvändelse till Kristus.

Några extra gudstjänster höllos i Cheshunt-Street-kapellet, i hvilka Gilmour deltog, och hans andel däri var, om man undantager musiken, minst lika påfallande som den moderne frälsningssoldatens uppträdande. På söndagskvällen, då ansenliga skaror som vanligt paraderade på bygatan, ställde han sig vid ingången till kapellet och närmade sig barhufvad hvarje förbigående med något pikant, kraftfullt spörsmål, budskap eller varningsord. Hufvudsumman af hans påträngande maningar var: 'Tror du på Herren Jesus Kristus?' Stor rörelse uppstod, och hånande tillrop blandades med uttryck af vördnad och häpnad.

Under året 1869 hade han de sammanträffanden med den nu aflidna fru Swan i Edinburgh, som ledde därtill, att Londons Missionssällskap på hennes yrkande utsåg honom till att återupptaga den länge afbrutna missionsverksamheten i Mongoliet. För en tid stannade han i Peking, hvarest han genom att göra sig förtrogen med folket, dess föreställningar, språk och religion förberedde sig till dessa nästan sagolika färder in i den stora öknen samt längs karavanvägarne till de stora marknaderna och de ryktbara templen, till de nomadiska mongolernas lamaer och heliga ställen, hvarunder han outtröttligt uppträdde såsom hakim *, bokförsäljare och eldig predikant af Kristi evangelium.»

En hans kamrat i missionsinstitutet uttalar sig så:

»Man hade svårt att tro, att denne nästan gossaktige yngling med det öppna ansiktet och de klara

* Hakim, arabiskt ord, som betyder läkare.

ögonen verkligen var Gilmour. Hans dräkt lät honom synas till och med ännu yngre än han var; öfver hans ansikte hvilade ett uttryck af gladlynthet och ur hans blick framlyste skalken. En stor författare har sagt: 'Naturen har på somliga människors ansikte skrifvit ett kreditivbref, som honoreras, hvarhälst det framvisas.' James Gilmours ansikte var ett sådant; i viss mening skulle man med full sanning kunna säga, att hans 'ansikte var hans lycka'. Redbarhet, godsinthet och sann manlighet voro så inpräglade i hvarje drag däraf, att man blott behöfde se honom för att känna, att han var en af Guds ädlaste skapelser och för att liksom magnetiskt dragas till honom.

Gilmour var en gåta för de flesta af våra studiekamrater, som icke kunde riktigt komma under fund med honom. Af somliga ansågs han mycket excentrisk, hvarmed man kanske menade, att han utmärkte sig för en starkt utpräglad individualitet och aldrig vek från sin öfvertygelse. De tycktes ej förstå, huru så mycken lekfullhet och fromhet, brinnande nit och yster skämtsamhet kunde dväljas hos samma person. Emellertid är jag säker, att, långt innan vi i januari 1870 skildes, alla hade lärt sig att icke endast högt akta honom, utan äfven att hjärtligt hålla af honom.»

Under dessa sina sista månader i England ägnade James Gilmour den allvarligaste uppmärksamhet åt sin själs odling. Just innan han afseglade till Kina, tolkade han i följande bref till en Cheshuntvän sina inre erfarenheter och sin lifliga känsla af svårigheterna på den bana, han nu gick att beträda:

»Kamrater får jag näppeligen hoppas att komma tillsammans med, och tanken på min ensamhet vill ibland öfverväldiga mig, men då tänker jag på Kristus

och hans välsignade löfte: 'Se, jag är när eder alla dagar intill världens ände.' Blott den, som ensam går ut i främmande land och lämnar bakom sig allt, hvad han har kärt, kan känna detta löftes kraft; och då jag begynner känna mitt mod sjunka, knäböjer jag och talar till Jesus såsom till en närvarande följeslagare, hos hvilken jag är säker på att finna medkänsla. Och jag tackar honom, att han åter och åter låtit mig erfara välsignelsen af sitt löfte. Ty mer än en gång har jag genomilats af salig fröjd, då jag känt hans närvaro och tänkt, att hvar helst jag må gå, är han likväl med mig. Jag har en eller två gånger på sista tiden erfarit en smältande ljufhet i Jesusnamnet, då jag talat till honom och berättat honom mina bekymmer. Ja, bekymren hafva vikit bort, och jag har stigit upp till freds. Är det icke välsignadt, att Kristus vårdar sig så mycket om oss, stackars svaga människor, så syndiga och så liknöjda att hedra honom? I samma ögonblick, vi komma till honom, är han redo att hugsvala oss!

Jag har på sista tiden öfvertänkt några af de anledningar, vi hafva att lefva för Kristus och att bekänna honom och predika honom inför människor utan att rådföra oss med kött och blod. Hvarför skulle vi låta klafbinda oss af människors sedvanor och bruk? Hvarför skulle vi bry oss om, hvad människor säga om oss? Frälsningen och fördömelsen äro verkligheter, Kristus är en verklighet, evigheten är en verklighet, och vi skola snart vara där i verkligheten, och tiden skall snart vara till ända, och från vår plats i evigheten skola vi blicka tillbaka på hvad vi gjorde i tiden, och hvad vi skola tänka därom? Skola vi kunna förstå, hvarför vi voro rädda att tala till den

mannen eller den kvinnan om frälsningen? Skola vi kunna förstå, huru vi blygdes att göra, hvad vi visste vara en kristlig plikt, inför någon, som vi visste vara en bespottare af religionen? Vår feghet skall då framstå för oss i all sin litenhet. Låtom oss mäta våra jordiska handlingar efter det kommande lifvets måttstock, betrakta de timliga tingen i evighetens ljus, och vi skola se dem bättre, såsom de äro, och lefva mera som vi då skola önska, att vi hade lefvat. Det är icke för sent. Vi hafva kvar rätten att bestämma öfver vårt återstående lif. Det närvarande tillhör oss ännu. Låtom oss begagna oss däraf. Om vi ej kunna blifva stora, så låtom oss blifva goda; om vi icke kunna skina som stora ljus, så må vi låta vårt ljus lysa med det sken Gud gifvit. Låtom oss lefva lifvet såsom i Kristi närvaro, angelägna om hans bifall, beredvilliga att låta oss fördömas af världen, ja, till och med af Kristi föregifna tjänare, om blott änglarne och vår Mästare se till oss med välbehag. Orden 'väl gjordt' sägas till den trogne tjänaren — till den trogne, icke till den store. Låtom oss vaka och bedja, att vi må vara trogna. Det är svårt att vara detta och att vårda sig föga om människors dom.

I går eftermiddag predikade jag här hemma och valde den allvarliga texten: *'Se, jag står för dörren och klappar'*, Nåväl, jag trodde mig tala alldeles obekymrad om människor, och äfven då jag hade predikat till slut, trodde jag, att jag ej skulle fråga efter någons omdöme om mitt uppträdande. Men då någon efter predikans slut kom fram och berömde den, kände jag mig förnöjd, och såsom häraf var att vänta, kände jag mig litet stött, då en vän kom till mig i dag på morgonen och sade mig, att hvad jag i går

gifvit dem till lifs, var ingen predikan alls. Hade jag nu haft mina blickar fästa på Kristus ensam, skulle jag icke hafva fäst mig vid hvarken det ena eller det andra af dessa uttalanden; och jag önskar, att jag kunde höja mig öfver dylikt och öfvervinna allt farande efter att behaga människor. Hvarför skulle vi rådföra oss med människor?»

James Gilmour invigdes som missionär för Mongoliet i Augustine Chapel i Edinburgh den 10 februari 1870, och enligt stadgadt bruk gjorde han vid detta tillfälle en framställning af sitt religiösa lifs utveckling, hvarur vi hämta följande utdrag:

»Min omvändelse inträffade, sedan jag börjat läsa på den filosofiska graden vid universitetet i Glasgow. Jag hade kommit till högskolan utan att hafva något bestämdt lefnadsmål i sikte; tillfälle erbjöds mig att bevista de akademiska lärokurserna, och jag omfattade det med glädje, i förlitande på att all möjlig utbildning eller lärdom, som jag där kunde förvärfva mig, efteråt skulle på ett eller annat sätt blifva mig till gagn.

Sedan jag blifvit viss, att jag själf funnit 'lifvets väg', beslöt jag att omtala för andra denna väg och kände, att det ålåg mig att göra hvad jag kunde för att utbreda Kristi rike. Bland andra planer att göra mig nyttig, som framställde sig för mig, var den, att jag skulle blifva präst. Och enligt min tanke voro två ting erforderliga för hvar och en, som sökte prästämbetet, nämligen en på egen erfarenhet grundad kännedom om den sanning, som det är prästens uppgift att predika, och en bildad uppfostran; det förra trodde jag mig äga, det senare hoppades jag ernå. Jag fortsatte därför stilla mina akademiska studier, till

dess jag uppnådde den sista terminen, då jag efter moget öfvervägande under flitig bön ansåg det vara min plikt att erbjuda mig som prästkandidat.

Sedan jag fattat mitt beslut beträffande den egenskap, hvari jag skulle arbeta för Kristi rike, så var platsen, hvarest jag skulle arbeta, det nästa, som som upptog min allvarliga eftertanke. En och annan gång förut hade jag tänkt på huruvida hemlandets eller de främmande världsdelarnes arbetsfält hade de största anspråken på oss, men under sommarterminen i Edinburgh gick jag till grunden med saken och bestämde mig för missionsfältet; äfven från det sunda förnuftets låga synpunkt tyckte jag mig kallad att blifva missionär. Är Guds rike ett skördefält? Då fann jag det skäligt, att jag skulle söka arbeta där, hvarest arbetet var rikligast och arbetarne voro fåtaligast. Arbetarne hemma säga sig vara betungade utöfver sina krafter; huru skall det då vara där ute, hvarest vidsträckta slätter redan hvitna till skörd med knappast här och där en enstaka skördeman? För mig syntes en hindus själ lika dyrbar som en engelsmans själ, och evangelium lika mycket afsedt för kineserna som för européerna; och då missionärernas hop var liten, jämförd med skaran af hemlandets präster, syntes det mig klarligen vara min plikt att gå ut till hedningarne.

Men jag går ut som missionär icke för att följa det sunda förnuftets röst, utan för att lyda Kristi bud: '*Gån ut i hela världen och prediken.*' Han, som sade 'prediken', sade också: 'gån ut och prediken', och, hvad Kristus har sammanfogat, må människorna icke åtskilja.

Denna befallning synes mig noga taget vara ett

missionsbud, och så vidt jag kan se, betraktades den i detta ljus af dem, till hvilka den först riktades, så att jag, utan att alls stödja mig på min egen urskillningsförmåga eller andra lägre skäl, lyder en tydlig befallning, då jag går ut som missionär; och i stället för att söka uppgifva något skäl för att gå ut, skulle jag föredraga att säga, att jag ej kunnat upptäcka något skäl, hvarför jag skulle stanna hemma.»

Den 22 februari 1870 anträdde Gilmour färden till sitt missionsfält. I ett långt resebref beskrifver han färden och huru han därunder begagnade tillfällena att söka göra sin Mästares vilja.

»Vi afseglade från Liverpool, och min fader följde mig till ångbåten. Passagerarne voro få — nio eller tio. Vi hade en hytt hvardera. Där var en Wesleyansk missionsläkare vid namn Hardey, som var på väg till Hankau. Vi slöto oss snart tillsammans. Doktorn på skeppet var en ung man från Greenock och hade studerat i Glasgow vid tiden för min sista vistelse där. Bland de 1,200 studenterna hade vi ej stött på hvarandra. Dessutom fanns det en gift man, som hade något slags anställning vid konsulatet. En ung kvinnlig passagerare var dotter till en domare i Kina. En ung man ämnade sig ut att söka sin lycka i Kina: hans förutsättningar voro någon kännedom om té och kärlek till starka drycker. En annan hygglig ung man skulle ut till Kina såsom téprofvare. En annan yngling ämnade sig ut till Australien via Singapore. Jag var alltså, som du finner, den ende prästen om bord; och som fartygsbesättningen var högkyrklig och jag separatist, förstår du, att vi icke passade riktigt tillsammans. Några af passagerarne voro så högkyrkliga,

att en af dem sade mig, att han ansåge oss separatister djupare sjunkna i villfarelse än katolikerna.

Kaptenen var en förståndig, något råbarkad sjöbuss, och jag erbjöd mig genast att tjänstgöra såsom skeppspräst samt blef antagen, ehuru med någon varsamhet. Han ansåg mig tydligen för ung för att han skulle kunna ombetro mig att predika. Den engelska kyrkohandbokens böner kunde jag få läsa upp, och han satte i mina händer en bok med en predikan för hvarje söndag och helgdag i året. Jag tog boken och sade, att jag skulle titta igenom den. Biscayaviken var lugn, då vi passerade den, men på söndagsmorgonen tumlade vi omkring utanför Lissabonklippan. Som jag knappt kunde stå på benen, trodde jag icke vi skulle hålla gudstjänst; men vi strömmade in i röksalongen (vi vågade oss ej ned af fruktan för sjösjuka) och jag läste några böner. Nästa söndag läste jag en predikan ur boken. Alla de följande söndagarne predikade jag af mitt eget hjärtas förråd, och som jag hade ett intryck af att de sällan hade hört Guds ord enfaldeligen predikas, gjorde jag mitt bästa för att de skulle få höra ett rent och klart evangelium. Jag misstänkte till hälften, att de icke tyckte riktigt om det. Jag fick en vink om att de voro missnöjda med mina predikningar. Nästa söndag kom, och under intryck af att det kanske var sista gången, jag var i tillfälle att tala till dem, gjorde jag den mest allvarliga, in på lifvet gående vädjan till dem jag möjligen kunde. Jag blef icke litet tacksam och förvånad, då de strax därefter, i stället för att bedja mig förskona dem från vidare predikningar, kommo och tackade mig samt försäkrade, att detta var det bästa, jag gifvit dem till lifs, och att det var ett bortslösande af etc. etc., att

jag ginge ut som missionär — jag borde hafva stannat hemma. Sedan vållade mig passagerarne ingen förtret, och vi trifdes väl tillsammans.

Besättningen, från kaptenen ned till kajutvakten, utgjordes af omkring sextio man. Bland dessa var en enda allvarlig kristen, en baptist, tysk till börden. Han var understyrman. Han såg litet egendomlig ut och talade icke fullt flytande engelska. Vid ett tillfälle, då några af passagerarne stodo och skrattade åt någonting, som han hade gjort eller sagt, råkade kaptenen gå förbi, och då han såg hvad som stod på, anmärkte han, att mannen i fråga var en af hans bästa sjömän — han hade aldrig kommit på honom med någon försumlighet. Med undantag af denne man, kaptenen och skeppsgossen, svor skeppsfolket som dragoner. Så allmän var denna last, att jag tror männen knappast voro medvetna om att de svuro. Detta gaf mig mycket att tänka på. Ibland, då jag gick ut på morgonen, kunde jag få höra en skur af svordomar från en man, som föregående afton talat helt allvarligt med mig.

Få af sjömännen kommo till gudstjänsten, och då de icke ville komma till oss, gingo vi till dem. Hardey och jag ledde ofta om aftnarne korta små andaktsstunder på skansen. Vi blefvo alltid väl bemötta, och man lyssnade aktningsfullt till oss. Jag tror, jag kan tryggt säga, att alla om bord hade upprepade tillfällen att höra evangelium så enkelt och klart det stod i min makt att framställa det. Sedan det blifvit mörkt, brukade jag gå ut och antasta sjömännen, en och en i sänder, där de sutto på nattvakt här och där i vrårna. Allt hvad de hade att göra var att vara inom hörhåll, då de behöfdes, och månget långt samtal har jag haft

med mången ibland dem. Naturligtvis var mitt syftemål att tala med dem om andliga ting, och detta lyckades jag vanligen äfven vinna; men för att vi skulle kunna komma på en fot af full jämlikhet, måste jag vid många tillfällen i gengäld lyssna till deras historier. Utkiken utsåg jag ofta till mitt offer. Han var i allmänhet ensam och alltid vaken. Ombyte gjordes på regelbundna mellantider, så att jag mycket väl visste, när jag skulle finna en ny man på platsen. Då jag talade med utkiken, brukade jag själf hålla skarp utkik, för att jag ej genom att afleda hans uppmärksamhet skulle komma honom i förtret. Mången god timme stod jag vid förstäfven, då vi seglade öfver den varma Indiska oceanen, till dess mina kläder voro våta af nattdaggen; och därefter brukade jag leta mig ned till min hytt omkring midnatt med hufvudet så fullt af de spökhistorier, jag nyss hört, att jag nästan var rädd, att jag skulle möta ett riktigt spöke kommande ut ur hytten.»

ANDRA KAPITLET.

Inträdet i arbetet.

År 1817 lämnade två engelska prästmän, E. Stallybrass och W. Swan, sitt fädernesland för att upptaga kristlig missionsverksamhet bland buriaterna, en mongolisk stam under ryskt öfvervälde. I Selenginsk och Onagen Dome arbetade de under flere år; men 1841 erhöllo de en utvisningsorder från den ryske kejsaren. Från själfhärskarens befallning gafs det ingen vädjan, och missionen upphörde. Men genom Guds nådiga försyn hade de båda missionärerna öfversatt hela bibeln till buriatspråket; det gamla testamentet trycktes i Sibirien år 1840, det nya testamentet i London år 1846. Oaktadt missionens undertryckande fortfor Guds ord på det mongoliska språket att cirkulera bland folket.

Det var åt återupptagandet och utvecklingen af detta missionsarbete bland mongolstammarne, som James Gilmour helgade sitt lif. Han sändes till att börja med till Londonmissionen i Peking, och här vidtog han de första måtten och stegen för sin verksamhet. Han fortfor också att vara medlem af denna mission till slutet af sitt lif. Han anlände till den

kinesiska hufvudstaden den 18 maj 1870. Han tog sig genast före att på allvar och ihärdigt studera det kinesiska språket och sökte äfven från början upptäcka de bästa utvägarne för mongolmissionens återupptagande. Den mycket utförliga dagbok, som han förde, ligger framför oss, då vi skrifva, och lämnar oss en inblick i denna tids växlande framgångar och hinder, anledningar till uppmuntran och modfälldhet.

»Den 11 juni 1870. — Herr Gulick råder mig att ägna föga uppmärksamhet åt kinesiskan och sätta in alla mina krafter på mongoliskan. Kanske har han rätt. Emellertid ämnar jag fortfara med kinesiskan ännu en tid bortåt för att få vara tillsammans med min lärare och kunna umgås så mycket som möjligt med folket här. Jag gick i afton ut och pratade rätt länge med portvaktaren och två af hans kamrater, hvarunder jag lärde en hel del. Jag hoppas draga stor nytta af detta trefliga studiesätt. Kanske jag på så sätt kan blifva dem till välsignelse. Det gifve Herren!»

»Den 12 juni 1870. — Jag är i dag tjugusju år gammal, och hvad har jag uträttat! Tillräckligt länge har jag följt min köttsliga vilja; må det nu vara nog! Mina nuvarande utsikter äro de mest uppeldande någon människa kan hafva. Hälsa, styrka, naturanlag, som låta mig hoppas, att jag skall kunna tillägna mig det folks språk, till hvilket jag är sänd, ett nytt arbetsfält bland människor, som äro afgjordt religiöst anlagda, enkla och okonstlade, så godt som fria händer i arbetet för Mongoliets omvändelse till evangelium, kvarlämnade vänner i Britannien, som bedja för mig, lugn och ro här under fullföljandet af mina nuvarande studier, föreställningen att hvad jag gör är för evigheten och att detta lifvet blott är det korta

förspelet till en evighetstillvaro, tanken att efter döden tusende sanningar, som jag nu förgäfves längtar att känna, skola uppenbara sig för mina blickar — dessa tankar och många andra göra mitt närvarande lif lyckligt och på visst sätt sorglöst. Må jag, när tiden är inne, kunna göra min skyldighet, såsom sig bör, och må Gud hafva stor miskund med mig!»

Den 22 juni 1870 nådde nyheten om blodbadet i Tientsin fram till Peking. Ett katolskt kloster hade blifvit förstördt och tretton fransmän dödade. Kunde ej detta vara signalen till angrepp på alla missioner och alla främlingar? En tid såg det hotande ut. Det var en tid, då människors själsstyrka, mod och tro sattes på ett strängt prof, och på ett lysande sätt bestod Gilmour detta prof. På samma gång, som han ej helt kunde undgå de för alla gemensamma farhågorna, blef ett steg framåt i arbetet hans svar på den världsliga klokhetens och den själfviska fruktans ingifvelser. Då andra undrade, om de ej måste draga sig tillbaka, begaf han sig ensam, nästan helt och hållet okunnig i språket, fullkomligt obekant med landet, upp till den stora mongoliska slätten, och grep sig an med det, som låg honom så varmt om hjärtat, nämligen personligt umgänge med och arbete bland mongolerna.

Hvilken svår tid detta var, visar hans dagbok. Under datum af den 23 juni 1870, dagen efter de första underrättelserna om utbrottet af fientligheterna, skrifver han:

»De katolske missionärerna hafva råkat ut för svåra förföljelser, och de protestantiske missionärernas belägenhet är långt ifrån trygg. Vi lefva på sluttningen af en vulkan, som i hvilket ögonblick som hälst kan utslunga sitt slumrande raseri. Så till exempel

fråga människor, hvarför det ej kommer något regn, och klandra främlingarne härför; och skulle hungersnöd uppstå, kan det komma att gå oss illa. Nu är tillfälle att pröfva af hvad för slags stoff vår religion är. Vi kunna alla vara döda nästa minut; äro vi rädda att dö? Vår död skulle kanske befrämja Kristi sak mera, än vårt lif kunde göra. Vi måste en gång dö; nu, då vi se denna möjlighet nära inför ögonen, huru skola vi kunna längta därefter? Gud! gör du min tro fast och glad, att döden må synas liten och ej att frukta. Hjälp mig att obetingadt förtrösta på dig och Kristus, så att jag med lugnt sinne må kunna arbeta, så länge du låter mig lefva, och låt mig, då du kallar mig hem, komma med glädje.»

Hans följande dagboksanteckningar vid denna tid skildra hans inre erfarenheter dag från dag:

»Den 10 juli. — Steg upp kl. 6,20. En mulen morgon med något regn. Erfor en känsla af obehag vid tanken på att jag kunde blifva dödad; kände mig bekymrad vid tanken på att jag skulle lämna Peking. Huru skall jag packa och forsla mina tillhörigheter? Fann det ängsligt att stanna i en orolig stad med en svag och slö styrelse. Huru skall min mission kunna få någon framgång, då den börjar så? O Gud, låt mig kasta all min omsorg på dig och äfven anförtro min själ i din säkra vård! Bevara mig, o Gud, i fullkomlig stillhet! Regnet verkade ett fåtaligt besökt möte i morse, men allt var lugnt. Följde på eftermiddagen med herr Edkins till den västliga delen af staden; allting ovanligt lugnt och fridfullt.»

»Den 12 juli. — Medan andra skrifva till tidningar och söka uppröra folkets känslor, på det att något måtte göras i saken, kanske jag kan göra något godt

med att bestorma himlen. Min trosbekännelse leder mig. Jag tror på bönens makt, och säkert är en dag ägnad åt bön till Gud, att han ville taga alla dessa händelser i sin hand och styra dem till en god utgång, icke förspilld.»

»Den 22 juli. — Tidtals känner jag en stor motvillighet att blifva dödad, tidtals åter känns det, som jag lugnt skulle kunna fördraga det och icke tycka så särdeles illa om det. Ibland är stämningen i vår omgifning förhoppningsfull, och detta ingifver äfven hopp. Ibland kommer utsikten till en hastig afresa, en half flykt, öfver mig med stor styrka, och att se alla därmed förenade ledsamheter, för att icke tala om farorna, är alls icke angenämt. Ack, att vi hade den enkla, barnsliga förtröstan, som kan ställa allting i Guds hand och kasta all omsorg på honom! Borde vi icke hafva den? Är Gud icke densamme nu, som då han befriade sitt folk från Egypten och sina heliga från deras fienders hand, från lejonens mun och den brinnande ugnen? Kan icke Gud bevara oss ännu — vill han icke göra det? Men då kommer tanken: kanske Gud icke vill vi skola lefva, utan dö. Ofta har han tillåtit, att hans heliga blifvit dödade. Hvad skola vi då säga? Vi skola säga detsamma, som männen i ugnen sade om Gud. 'Vår Gud, den vi dyrka, kan väl hjälpa oss. Om han det icke göra vill, så skall du ändå veta, o konung, att vi icke vilja gifva efter.' Jag kunde hafva dött i barndomen, i ungdomen, före min omvändelse, och om så hade skett, o ve! o ve! Jag kan påminna mig den tid, då helvetets kval stodo så fasansfulla för mig, att jag gladligen skulle hafva bytt plats i världen med hvem som hälst, som hade hoppet om frälsningen. Död, lif, fram-

tidsutsikter, ära, skam syntes mig vara ingenting i jämförelse med detta hopp om frälsning, som jag då var utan. 'Kunde jag någonsin blifva frälst?' var frågan; 'skulle jag någonsin äga det hopp, som jag visste, att andra ägde?' Tänk, om jag hade dött i mörker — Gud vare tack, ljuset har lyst fram, och jag har hoppet om det eviga lifvet! 'Må Gud göra mig mera lik Kristus och gifva mig ett starkare hopp!' Nåväl, detta hopp äger jag; ur denna fördärfvets grop har jag blifvit frälst; i ljuset vandrar jag nu. Gud kallar jag min Fader, Kristus min Frälsare, himlen mitt hem, jorden och jordelifvet ingången till det sanna lifvet. Om det ligger något i vår tro eller vår öfvertygelse, så är himlen så mycket bättre än jorden, som den är högre än jorden, och vår själs lif är försäkradt mot all skada. Om en man är försäkrad mot all möjlig skada, hvarför skulle han då frukta? Icke ett hår på vårt hufvud skall förgås! O Gud, hjälp mig att lefva denna tro och att vara i denna sinnesförfattning! I denna stad finnas många främlingar, som kommit hit för att lära språket etc., och många af dem hafva intet stort hopp om himlen. De synas lugna nog och äro tvifvelsutan lugna nog; skall världens mod, skall skepticismens mod, skall sorglöshetens mod vara större och frambringa bättre frukt än den kristnes mod? O Herre, bevara mig från synden att genom fruktan och feghet vanhedra ditt namn! Låtom oss vara dristiga i Herren!»

Vid slutet af juli 1870 hade Gilmour kommit till ett fast beslut att begifva sig till Mongoliet, så snart de nödiga anstalterna kunde träffas. Han hade blifvit satt på ett strängt prof, och det sätt, hvarpå han mött det, gifver nyckeln till hela hans senare lif. Han begagnade sig af pröfningen såsom en drifkraft framåt

på pliktens väg, och den kedja af händelser, som skulle hafva föranledt mången att till en obestämd framtid uppskjuta påbörjandet af ett nytt och hårdt arbete, dref honom blott så mycket ifrigare till nya verkningsfält. De skäl, som bestämde honom, framställas i den officiella rapport, som han många månader senare afgaf.

»Efter blodbadet i Tientsin rådde allvarliga farhågor i Peking; ingen kunde säga huru långt utgreningarna af sammansvärjningen skulle sträcka sig, och det var omöjligt att tränga till botten af saken. Folket talade öppet om främlingarnes utrotande och föregaf sig hafva regeringens tysta bifall härtill, hvad mera var, regeringen själf utfärdade tvetydiga proklamationer innehållande förstulna vinkar, som till den grad underblåste befolkningens upphetsning, att dagarne voro bestämda för 'Pekings rensning'. Pöbeln blef på den första af de bestämda dagarne fullständigt lugnad genom ett tjugu timmars ihållande störtregn, som förvandlade Peking till ett gyttjigt Venedig och höll folket säkert inomhus i sina hjälplösa filtskor, i lika tryggt förvar, som om deras fötter hade blifvit satta i stocken. Detta var på fredagen. Tisdagen var reservdagen; på lördagen och söndagen såg man upphetsningens vågor stiga, men på måndagens morgon utkom tidningen Peking Gazette med ett kejserligt edikt, som genast stillade upphetsningen och försäkrade oss, att det var ingen fara för närvarande.

Hittills hade jag förhållit mig passiv; men nu var det min tur att öfverlägga, och af de fakta, som mina ämbetsbröder framlagt, drog jag följande slutledningar: 'Om jag går söderut, kan ingen mongol förmås att följa med mig, och sålunda är jag utestängd från mitt

arbete och detta på obestämd tid. Om jag kan laga, att jag kommer norrut, kan jag fortsätta med språket och kanske, när röken skingras, komma åter och kunna mongoliska och ej hafva förlorat någon tid.' Jag kände en stor motvilja för att, ganska obekant med språket, resa så långt ensam, men jag blef allt mer öfvertygad, att min plikt förbjöd mig att löpa risken att nödgas gå söderut, hvarför jag slog bort tankarne på hvad som kunde vara behagligt eller icke, och beslöt att begifva mig åstad, om något tillfälle erbjöd sig.

Inom kort stötte jag på en rysk köpman; han ämnade sig till Kiakta, och i sällskap med honom anträdde jag min färd.»

TREDJE KAPITLET.

Lärotiden i Mongoliet.

Namnet Mongoliet betecknar ett vidsträckt och nästan okändt område, beläget mellan Egentliga Kina och Sibirien och med afseende på storleken det främsta bland kejsardömet Kinas biländer. Det sträcker sig från Japanska hafvet i öster till Turkestan i väster, ett afstånd af nära 3,000 mil, och från Asiatiska Rysslands sydgräns till den Kinesiska muren, ett afstånd af omkring 900 mil. Det består af högslätter, liggande ansenligt högre öfver hafvet än Nordkina, och är tillgängligt blott genom oländiga bergspass. Den inre delen af denna ofantliga yta kallas öknen Gobi.

Ett slags stråkväg för den ansenliga handeln mellan Kina och Ryssland går tvärs igenom det östliga Mongoliet, lämnande Kina vid gränsstaden Kalgan och berörande Ryssland vid gränsstaden Kiakta. Längs denna väg färdas ständigt utom under vintermånaderna karavaner af kamelkärror och oxkärror, beledsagade af stora sällskap mongoler och kineser. Kinas förnämsta exportvara är té; de viktigaste importvarorna äro salt, soda, hudar och timmer.

Västra och mellersta delarne af Mongoliet äro upptagna af nomadiska mongoler. De hafva på bestämda platser klungor af hyddor och tält, som utgöra deras vinterbostäder. Men om sommaren resa de omkring öfver de vida slätterna för att söka de bästa betesmarkerna för sina boskapshjordar. De äro följaktligen mycket svåra att nå på annat sätt än genom att dela deras kringströfvande tältlif. I det sydöstliga området af Mongoliet bo ett stort antal åkerbrukande mongoler, som tala både kinesiska och mongoliska. Städerna i denna delen äro nästan helt och hållet bebodda af kineser.

Vintern i Mongoliet är både lång och sträng; om sommaren är hettan ofta mycket tryckande, och den stora slätten är utsatt för svåra sand- och regnstormar.

Buddhaismen är allsvåldig, och mera än hälften af den manliga befolkningen utgöres af lamaer eller buddhaistiska präster. »Möter du en mongol på vägen, skall du troligen finna honom sysselsatt med att läsa sina böner och räkna på sitt radband, medan han rider framåt. Frågar du honom, hvart han ämnar sig och i hvad ärende, såsom brukligt är, skall han sannolikt säga dig, att han ämnar sig till någon helgedom för att tillbedja. Följer du efter honom till templet, skall du där finna honom i sällskap med många andra med stofthöljd panna, bedjande läppar och det oumbärliga radbandet gå sina hvarf omkring det heliga stället, kasta sig på knä, buga sig för hvarje afgudabild och göra fromma åtbörder vid hvarje nytt föremål för vördnad, som möter hans ögon. Begifver du dig till själfva Mongoliet, skall troligen den första märkliga anblick, som möter ditt öga, utgöras af ett tempel

af vördnadsbjudande dimensioner, glänsande på långt håll i guld och brokiga färger.»

»Mongolens religion utmärker för honom vissa skenbart likgiltiga handlingar såsom goda eller dåliga, förtjänstfulla eller syndiga. Knappt ett enda steg i lifvet, huru obetydligt det än må vara, kan han taga utan att först genom sin präst rådfråga sin religion. Hans religion vill icke allenast dana hans själ och gifva färg åt hela hans andliga tillvaro, utan den bestämmer äfven för honom färgen och snittet på hans rock. Det skulle vara svårt att finna något annat exempel på att en religion så allmänt och fullständigt fått välde öfver ett land, som fallet är med buddhaismen i Mongoliet.» *

Att utan något biträde arbeta på ett sådant områdes och ett sådant folks omvändelse till evangelium var den väldiga uppgift, som förelåg James Gilmour. Hans tidigare resor beskrifvas omständligt i hans arbete: »Bland mongolerna»,* och vi skola ej upprepa dem här. Vårt syftemål är snarare att, såvidt möjligt är, skildra hans inre lif och den verkliga naturen af det arbete, han utförde. Han lämnade Peking den 5 augusti och anlände fyra dagar senare till Kalgan. Den 27 augusti anträdde han sin första resa tvärs öfver den stora mongoliska slätten till Kiakta. En rysk postmästare skulle blifva hans ressällskap, men för att undvika att resa på söndagen, begaf sig Gilmour åstad en dag i förväg, och inväntade därefter ryssen. Detta var första gången, han såg de ställen, som han så ofta skulle få besöka under sitt senare lif.

»Söndagen den 28 augusti. — Vaknade omkring

---

* Among the Mongols, s. 211.

kl. 5 på morgonen, just som det började dagas, och såg, att vi befunno oss långt ute på slätten.

Jag skrifver min dagbok medan en mängd människor titta in i min kärra. Jag har just gifvit dem en mongolisk katekes, och jag hoppas, den kan blifva dem till nytta. Gud, välsigna du den på deras hjärtan! Ack, att jag kunde tala till dem, men jag kan icke. Jag är glad att slippa resa i dag. Jag har ro i min själ för närvarande. Jag blickar omkring mig och ser för första gången de lefnadsförhållanden, hvari jag sannolikt kommer att lefva. Åtskilliga andra mongolhemvist äro inom synhåll samt en mängd kameler, hästar och oxar. Mongolerna hafva eget tält, och man har äfven slagit upp 'kommendantens' tält. En mongol kom för en stund sedan åt detta hållet och bytte om kläder, medan hans mantel tjänade honom som tält. Jag tvekar, om jag skall försöka läsa i min kärra eller gå ett stycke härifrån med min filt och min paraply.»

»Min söndag blef, när allt kom omkring, icke synnerligen upplyftande eller uppbygglig. Gick på eftermiddagen ett stycke österut. Hade en präktig utsikt och en bönestund på ett stenkummel, hvarifrån en örn flög upp, då jag nalkades. Återvände till lägret och köpte mjölk samt litet ost. Ämnade koka välling, men elden var icke lämplig på grund af blåsten, hvarför jag drack min mjölk, åt litet bröd och lade mig att sofva.»

Resan genom öknen, däri inbegripet ett besök i Urga, upptog en månad. Den var af det utomordentligaste intresse för den resande, och många af sitt lifs och arbetes varaktigaste intryck mottog han då. Hans dagbok afslöjar hans hjärtas djupa trängtan efter mongolernas frälsning.

»Den 11 september 1870. — I rörelse vid dagbräckningen. Vattnade kamelerna; tillredde välling och té. Detta är Herrens dag; hjälp mig, o Herre, att vara i anden och att vara glad och fröjdas på den dag, som du har gjort! Flere hyddor i sikte. När skall jag kunna tala till folket? O Herre, ingif mig genom Anden, huru jag bör uppträda ibland dem, och led mig vid inhämtandet af språket och då jag bereder mig att undervisa dem om Jesu lif och kärlek! O, låt mig lefva för Kristus och dag från dag känna välsignelsen af en åt Gud hängifven vilja och lyckan af ett lif, hvars alla omständigheter samverka till mitt bästa!»

Såvidt möjligt var, iakttog han att hvila söndagen. Något senare skrifver han:

»Jag frågar mig åter och åter, huru jag bör uppträda ibland dem; bekvämligen och i en vagn samt medförande alla mina effekter; eller i fattigdom, sänkande mig till deras ståndpunkt? Om jag färdas ibland dem som en rik, skola de ständigt tigga af mig och kanske betrakta mig mera som en källa till gåfvor än någonting annat. Om jag kommer, medhafvande intet annat än evangelium, skall det ej finnas något, som afleder deras uppmärksamhet från den outsägliga gåfvan.

Klockan 8,15 f. m.—kl. 3.15 e. m. En lång, skön spatsertur. Mötte kameler och råkade på ett läger af resande med omkring 170 kärror. Vet, hvar jag är på kartan. Vi befinna oss på en lägerplats för kameler. Läste i dag i II Krönikebokens 16:de kapitel. Gud har aldrig svikit dem, som förtröstat på honom. Stödja *vi* oss icke ofta på köttets arm? Kunna icke samma under göras nu som fordomdags? Vandra icke

Herrens ögon öfver hela jorden för att hjälpa dem, som sätta sin lit till honom? O, att Gud ville förunna mig att i lifvet bättre tillämpa tron på honom! Hvar är nu Elias' Gud? Han väntar på att en Elias skall anropa honom. Gud gifve mig något af Elias' ande, och låte min kraft vara af Gud och mitt hopp från honom, då det gäller detta folks omvändelse.

Det är ingenting för Herren att rädda genom många eller genom dem, som icke hafva någon kraft. Hjälp mig, o Gud, ty jag håller mig till dig, och i ditt namn går jag emot denna härskara!»

Kiakta på Sibriens södra gräns uppnåddes den 28 september 1870, och där råkade Gilmour genast ut för en hel del motgångar. De ryska och de kinesiska myndigheterna ville icke godkänna hans pass, och han måste vänta hela månader, innan han från Peking kunde erhålla ett nytt. Hans arbete rönte alls inga sympatier. Han var så godt som obekant med mongoliska språket. Med fast tro, med en modig beslutsamhet, som ingenting kunde afskräcka, grep han dock verket an. En skottsk köpman vid namn Grant visade honom vänlighet och beredde rum för honom i sitt hus. Först sökte han skaffa sig en mongolisk lärare, som ville gå till honom och meddela undervisning. Innan han lyckades få någon, brukade han besöka i grannskapet boende mongoler, hvarvid han sökte förvärfva sig ett ordförråd genom att fråga dem efter namnet på de föremål, de nyttjade, deras handlingar och allt annat dylikt, så långt han kunde göra sig förstådd. Men hans ensamhet, hans obekantskap med språket, den overksamhet, hvartill han var dömd, dels genom svårigheten att få en lämplig lärare, dels genom ovissheten, huruvida myndigheterna skulle tillåta honom

kvarstanna, tärde på hans nitälskande sinne, och han kände sig tidtals djupt nedslagen. Se här en skildring från den tiden! Han hade försökt samtala med en buriatisk timmerman på ett ställe, som hette Kudara, icke långt från Kiakta.

»Sedan jag uppsnappat ett litet nytt ordförråd, vandrade jag genom staden. Det märkligaste där är kyrkan, en stor, hvitlimmad byggnad, uppförd af herr Grants svärfader på den tiden, han var en rik man. Han blef, jämförelsevis taladt, fattig på en enda natt genom en stor eldsvåda, som förstörde allt, som fanns i dess väg. Förutom kyrkan finnas några rader kosackhus, som se tämligen ödsliga ut. Jag tog vägen ned mot floden, som flöt fram stilla och kall. Gick igenom stora frukträdgårdar; ströfvade omkring, gick ett långt stycke västerut, kom upp på en kulle och återkom hem lagom till middagen, kl. 4 e. m. Jag kände mig mycket ensam, och som jag icke har någon lärare, måste jag, så att säga, ligga på latbänken en stor del af dagen, sedan jag inhämtat mina ord. Visserligen gifver jag akt på allt, hvad jag ser, men jag erinrar mig ständigt, att detta icke på något direkt sätt främjar den mongoliska missionen. Jag tänker ofta på, hvad d:r Alexander sade i sitt tal vid min ordination: '*Du går icke ut för att upptäcka nya länder.*' Ack, att jag hade en lärare, så att språket kunde gå med full fart! Ofta hafva mina ögon dessa sista dagarne fyllts med tårar mot min vilja. *O, huru djupt ensam var icke Kristus,* icke en enda förstod honom! Han fördrog det. O, Jesus, låt mig följa i dina fotspår och hafva i mig samma Ande, som du hade!» — Vid underrättelsen om missionär Jones' död skrifver han:

»Hvad Gud tyckes slösa med sina arbetare — Hartley, Jones, båda af bästa sorten, båda borta. Guds vägar äro icke våra. Vi hade till hvad pris som helst velat behålla dessa båda, men Gud tager dem bort, och det synes oss, som om han skadade sin egen sak. Gud vet bäst, men för oss är det en stor hemlighet.»

Mycket missnöjd med sina framsteg och sårad en dag, då Grant gjorde den anmärkningen, att det tycktes gå långsamt för honom att lära sig tala mongoliska, ändrade Gilmour sina planer. Han beslöt att begifva sig ut på den stora mongoliska slätten och öfvertala någon mongol att tillåta honom dela hans tält. Den $^{13}/_{12}$ 1870 lämnade han Kiakta och reste in i Mongoliet till det första lilla tältsamhället, hvilket hette Olau Bourgass. Där fann han en vänligt sinnad mongol. »Kom till Grants leverantör. Fann honom bedjande. Han gjorde en rörelse åt mig att sitta ned, och då hans andaktsöfning var slut, gaf han mig en varm välkomsthälsning. Han bor ensam i sitt tält och har ingenting att bekymra sig om utom hästarne för kurirtjänsten samt har ett par lamaer,* som se till hans behof; den ene af dessa fortskaffar brefven, då de anlända. Vi pratade, och jag lärde en hel del, hvarefter jag slutligen delgaf honom min önskan och med glädje fann, att han mottog den gynnsamt. Jag beslöt mig för att stanna där öfver natten. Ingenting anmärkningsvärdt inträffade, utom att vår ro stördes af en stor, stojande lama, som var berusad. Han kom ragglande in i tältet, som om han skulle slå ned allting. Efter en stund gick han och slog sig ned i nästa hydda.

---

* En lama är en präst af lamasekten, som är en gren af buddhaismen. Mer än hälften af Mongoliets befolkning utgöres af lamaer.

Jag lade mig omkring kl. tio och sof godt, ehuru jag mot morgonen frös om fötterna.»

De följande tre månaderna tillbragtes hufvudsakligen i detta tält. Gilmour brukade så ofta det var möjligt återvända till Kiakta för att i Grants hus tillbringa söndagen; men genom att utstå det mongoliska hvardagslifvets alla vedermödor och olägenheter lärde han sig hastigt samtalsspråket, och han gjorde äfven ett outplånligt intryck på infödingarnes sinnen och hjärtan; de talade sedan alltid om honom som »vår Gilmour». Han såg mongolernas lif sådant det i verkligheten var, fritt från det bedrägliga, romantiska skimmer, man ibland kastat däröfver. Han blef förtroligt bekant med de olika mongoltyperna, och han satte sig in i infödingarnes åskådningssätt. Hans dagbok innehåller mången skildring af följande slag:

»Jag gaf laman en bok i lördags, och då jag i tisdags återkom, fann jag, att han hade genomläst den två gånger. Han anföll mig med frågor; han gjorde påståenden, hvilkas riktighet jag medgaf, och med dessa som utgångspunkt började han resonera. Att Kristus sitter på Guds högra hand, var för honom mycket egendomligt. Om Gud icke har någon gestalt, huru kan då någon sitta på hans högra hand? Och vidare, om Gud är öfverallt, så är Kristus öfverallt, både till höger och venster om Gud, och huru kan detta vara möjligt?

Allestädesnärvarelsen gick dock utanpå alltsammans. Var Gud i den där krukan, i tältet, i hans stöfvel? Trampade han på Gud? Var då Gud inuti kitteln? Blef han icke skållad af det heta téet? Var Gud återigen inuti kitteln, så var kitteln lefvande? Och så lyfte han den upp inför det skrattande säll-

skapet såsom ett slags underdjur. Jag frågade honom, om kitteln skulle vara lefvande, så vida en fluga befunne sig inuti densamma. 'Nej', svarade han; 'men en fluga uppfyller icke tomrummet, såsom Gud måste göra.' 'Nåväl då', sade jag; 'är min rock lefvande, emedan jag uppfyller den?' Detta gjorde slag i saken.»

I mars 1871 besökte han Selenginsk och Onagen Dome, skådeplatsen för Stallybrass' och Swans verksamhet från 1817 till 1841, och därefter gjorde han en kort tur in i Sibirien, hvarest han öfverfor Baikalsjön och besökte Irkutsk. På det senare stället kastar han en återblick på de sista få månaderna.

»Ännu en vecka har gått öfver mitt hufvud med många förhoppningar och farhågor. I dag för en vecka sedan nalkades jag Ana, i tvifvelsmål om mångt och mycket; nu är jag i Irkutsk, och min väg är kännetecknad af nådesbevis. På många punkter af min resa väntade jag svårigheter, som kanske skulle tvinga mig att afbryta min färd, men de försvunno alla, och jag är här, och allt har gått öfver förväntan lyckligt. Med en sak står det icke rätt till: min färdighet att glömma, hurusom Gud hjälpt mig. Ibland blickar jag under hela veckor och månader framåt mot någon kris, som är i annalkande; den aflöper väl, och om två dagar är det, som om jag hade glömt det, som så länge oroat mig. På detta sätt gör jag mig icke blott skyldig till otacksamhet, utan förlorar mycket af den glädje och styrka, som tron och hoppet skänka. Huru borde jag icke fröjdas vid tanken på de många gånger, Gud hjälpt och befriat mig; och hvad skulle i mina närvarande eller kommande trångmål kunna ingifva mig mera tro och mod än minnet af min räddning ur dylika trångmål förut?

På en sak tänker jag ofta. Jag lämnade Britannien utan något uppsåt att företaga resor, jag tänkte, att jag skulle komma att slå mig till ro på något ställe och inskränka mig till en liten krets, som jag kunde påverka. Denna plan har blifvit fullständigt rubbad och afstyrd. Ett år och en månad hafva förflutit, sedan jag lämnade hemlandet, och under denna tid har jag vandrat af och an på jordens yta. För att se de platser och ting, jag sett, skulle många människor göra långa resor. Jag har icke eftersträfvat det; det har kommit af sig själf. Mina tankar dröja vid detta såsom ett bevis, att Gud, då han sänder sina tjänare bort från hem och släkt, ofta gifver dem glädje på vägen, något som han icke lofvat, och som de icke hafva någon rätt att vänta.»

Efter en ny, men kortare vistelse i Bourgass anträdde han sin återresa, besökte Urga, färdades till häst öfver den stora slätten och uppnådde efter 14 dagars ridt Kalgan den 11 juni. Efter någon hvila där gjorde han två utflykter till Mongoliet, hvarvid han på den första besökte Lama Miao, en af de stora hufvudorterna för mongolisk tillbedjan; på den andra underkastade han sig ånyo några veckors mongoliskt tältlif.

Om denna resa antecknar han den 22 september 1871: »Kalgan. — Jag önskar i dag skåda tillbaka på den väg, hvarpå Herren har ledt mig under det förflutna året. I september 1870 såg jag mig ifrigt och ängsligt omkring efter någon, som ämnade sig till Ryssland, för att följa med honom. Jag kunde icke finna någon. Jag gjorde det till föremål för bön, och slutligen, just som jag låg på mina knän, kom Mc Coy in och berättade mig om en ryss, som oför-

dröjligen skulle begifva sig på hemvägen. Jag sökte upp honom, uppgjorde ressällskap med honom och afreste. 'Medan de tala, vill jag svara dem.'

På resan mellan Peking och Kalgan var jag ensam, kan jag säga, och kunde tala föga kinesiska, dock redde jag mig mycket bra; och ehuru mina penningar lågo i en låda på ryggen på min åsna, kommo de lyckligt fram, hela beloppet. I Kalgan hade jag först någon svårighet att få fatt på några kameler, men slutligen befanns den ryske postmästaren skola resa hem. Tiden härför var alldeles oviss, hans afresa berodde på hans efterträdares ankomst. Jag bad härom och fick en dag höra, att efterträdaren hade anländt mycket tidigare än väntadt var, och att vi skulle afresa om en eller två dagar. Vi afreste och anlände efter en lyckosam resa välbehållna till Kiakta.

Där fann jag Grant och Hegemann, två engelsmän. Jag fick bo på Grants landställe i Kudara. Svårighet uppstod angående en lärare. Jag frambar denna angelägenhet i bön till Herren, och en dag, då jag var ute på ströftåg, påträffade jag ett tält, i hvilket befann sig en man, som saknade sysselsättning, och som han var en man med uppfostran, anställde jag honom som min lärare. I Kiakta fick jag efter något dröjsmål en lärare, men han var ej till min belåtenhet. Sedan jag en tid studerat för honom, anmärkte Grant en dag, att jag icke tycktes göra några vidare framsteg i språket. Detta träffade mig djupt och föranledde mig att resa ned till Mongoliet. Här fick jag anvisning på det tält, som beboddes af Grants leverantör, och jag uppgjorde om bostad hos honom. Jag tackar Gud, att han ej tillät mig få en god lärare

i Kiakta. Hade jag fått en god lärare där, hade jag helt enkelt stannat kvar där, och jag skulle helt visst icke hafva lärt hälften så mycket af språket, som jag gjorde i tältet i Mongoliet, och skulle aldrig hafva vunnit den insikt i det mongoliska lefnadssättet, som nu blef fallet, skulle icke heller hafva kommit i tillfälle att stifta alla dessa talrika mongolbekantskaper, som jag nu gjorde. Då sörjde jag öfver omöjligheten att få någon ordentlig lärare, men nu, efter förloppet af blott några få månader, kan jag se goda skäl till tacksamhet mot Gud, att han förde mig på den vägen. Detta borde lära mig att mera än jag gör förtrösta på Gud, då förhållandena tyckas korsa mina afsikter.

Vidare pinades jag af dröjsmålet med mitt pass från Peking. Emedan det icke kom, måste jag afstå från att i februari resa till Urga tillsammans med Lobsung och Sherrub. Jag kände detta mycket påkostande, men några månader senare (i juni) fick jag höra, att dessa män, som jag önskade medfölja, lidit oerhördt på vägen; ja, hade jag rest med dem, kunde jag hafva fått mina fötter förfrusna och dött af kölden. Här måste jag åter prisa Gud, att han icke lät det gå såsom jag ville . . .»

»Din väg, ej min, o Gud,
hur mörk den sig må te!»

* * *

Efter allt kringflackande var till och med Kalgan för honom en skön tillflyktsort, och han arbetade där någon tid. »Nu», skrifver han, »sedan jag fått fönstret till min studerkammare klistradt samt en treflig liten kakelugn, som sprider värme omkring mig, tycker

jag mig ha det riktigt hemtrefligt och skulle alls icke hafva något emot att stanna, hvarest jag är. Men hemtrefnad och bekvämlighet äro ej för missionären. Mitt syftemål med att nu resa till Mongoliet är att bereda mig tillfälle till att granska och utvidga mina kunskaper i talspråket, hvari jag legat af mig litet, då jag här ej vidare öfvat mig däri, under det jag sökt förkofra mig i skriftspråket.»

Mongoliskan är ej på långt när så svår som kinesiskan, men är dock en uppgift, som kräfver både kunskapsförmåga och viljekraft. Båda dessa saker ägde Gilmour i vida högre grad än det stora flertalet.

»I skriftspråket», säger han ($^{7}/_{10}$ 1871) »är jag ännu långt ifrån hemma. Det mesta af bibeln kan jag läsa långsamt och vid första påseende. Många ord kan jag skrifva. Jag tror att jag skulle kunna på egen hand skrifva ett dåligt bref. Här om dagen gjorde jag ett försök. Min lärare sade, att det var väl skrifvet, och sade äfven, att han gladde sig öfver sin lärjunges framsteg; men detta skrifver jag helt och hållet på artighetens konto.»

Under detta besök i Mongoliet vistades han i ett tält, tillhörigt en mongol vid namn Mahabul, som bodde där tillika med sin hustru och en enda son, en lama. De voro alla mycket begifna på brännvin.

»Den $^{17}/_{10}$ 1871. I dag träffade jag på min vandring en smed, som jag sett förut, samt en lama. Från det ena till det andra kommo vi att tala om Gud och hans bok. Slutligen bådo de mig läsa upp ett stycke för dem. Jag läste några få verser på engelska, berättade dem sedan på mongoliskt talspråk liknelsen om den förlorade sonen. Jag lät dem äfven höra prof på en

predikan och förklarade i korthet Guds natur, hvilket tycktes behaga dem alla. Laman afslutade det hela med yttrandet: 'Edert yttre uppträdande skiljer sig från oss, men till det inre äro vi hvarandra lika.' Jag kände mig rikligen lönad för all den vantrefnad och ensamhet, som medföljt min vistelse i mongoltälten, genom den jämförelsevis stora lätthet, hvarmed jag kan samtala med dem och genom deras förundran öfver min skicklighet i deras språk.»

I början af november återvände Gilmour från Mongoliet till Peking. Han var naturligtvis ett föremål för stort intresse från alla missionärernas och ämbetsmännens sida. Snart grep han sig åter på allvar an med att studera kinesiskan samt med sådant missionsarbete, som lämpade sig för vintervistelsen i Peking. Om denna vistelse skrifver han:

»Käre vän! Jag har tänkt att en beskrifning på en söndag i Peking kanske skulle intressera. Nåväl, i morse, då jag steg upp, fann jag min kakelugn slocknad (det inträffar kanske en gång på tre veckor). Då jag klädt mig, ropade jag dock icke genast på min tjänare, utan gick för att höra efter bref. Posten hade kommit i går kväll, men jag hade återvändt hem för sent för att erhålla den. Därpå begaf jag mig nu bort till d:r Dudgeons hus, innan han var uppstigen, snokade omkring, till dess jag fann postväskan, men där var ingenting till mig. Jag återvände till mitt kalla rum och stannade där, till dess frukostklockan ringde. Jag äter hos Edkins, och att gå dit är ett trefligt afbrott i enformigheten.

Då jag återkom till min bostad, fann jag rummet fullt af rök, dörrar och fönster öppna, min tjänstegosse på knä framför kakelugnen, ifrigt ropande: '*Moo too*

poo shing — veden duger icke.» Jag såg genast, att detta icke dugde för mig, hvarför jag knäppte igen min rock och gick ut att taga en promenad på storgatan. Genom det hvirflande dammet syntes emellertid i all sin ståt två begrafningsprocessioner, hvaraf den ena gick mot norr, den andra mot söder. De möttes just framför vårt hus. Den som gick mot söder var vida mera storartad än den andra och utgjordes af en lång rad af människor, som buro allehanda sinnebildliga tecken, hedersparaplyer, trummor, gongonger och musikinstrument. Då och då tog en man en mängd runda pappersbitar med fyrkantiga hål i midten och strödde dem för nordanvinden. Pappersbitarne skola föreställa mynt, och de efterfikades ifrigt af kringkraflande pojkbytingar, ehuru de i själfva verket voro fullkomligt värdelösa. I processionen bars äfven den bärstol, hvari den aflidne brukat färdas, dessutom intog hans mulåsnekärra en framstående plats, och därefter kommo de sörjande.

Som du vet är sorgdräkten i Kina hvit, och jag varseblef, att några af de sörjande begagnat sig af ett fiffigt påhitt. Alla kineser, som hafva råd att kläda sig varmt om vintern, bära pälsfodrade mantlar. En dyrbar mantel är fodrad med fint pälsverk, men det vanliga är hvitt lammskinn. Nu hade somliga begrafningsgäster helt enkelt vändt ut och in på sin mantel. Själfva kistan hvilade i en praktfull, tornhög likbår, med förgylld öfverdel, behängd med siden och buren af fyratioåtta bärare.

Naturligtvis måste allt vika ur vägen för processionen. Pekings gator äro ganska breda och på samma gång ganska smala. I midten och högt belägen är en körbana med två körleder; på ömse sidor

härom äro diken och hål, på andra sidan dessa diken och hål är en annan, mer eller mindre användbar väg och på andra sidan därom butikerna. Begrafningsprocessionen skred långsamt och högtidligt fram på den öfre vägen, medan trafiken slog in på sidovägarne.

Efter en lång promenad bland salustånd och skottkärror återvände jag till min bostad, hvarest jag fann en skön brasa samt såg, att det var hög tid att gå till den kinesiska gudstjänsten. Jag förstår icke allt, hvad jag hör, men jag förstår något, och jag låter mig angeläget vara att hvarje söndag höra en, ibland två kinesiska predikningar. En gammal kines predikade, och jag kunde af församlingens hållning se, att han förstod fängsla sina åhörares hela uppmärksamhet. Innan predikan var slut, uppstod ett buller vid dörren, och in trädde tre mongoler med mitt kinesiska visitkort. De blefvo ombedda att vänta, tills gudstjänsten var slut, och därefter förde jag dem till min bostad och samtalade en stund med dem. En af dem hade kommit för att söka läkare och önskade blifva botad från en så prosaisk åkomma som skabb.

Innan de hade gått, kom min tjänare och sade, att en annan mongol hade kommit på besök och väntade på mig hos Edkins. Då jag kom dit, fann jag en äldre mongol, en smed. Han hette Amasa och har brukat besöka Edkins hvarje vinter, då han kommer ned till Peking. Förra året kom han icke, och vi slöto däraf, att han var död. Vi blefvo naturligtvis glada öfver att se honom. Jag tog honom med mig till mitt rum och vi hade en riktigt treflig eftermiddag tillsammans. Den gamle mannen kände till en hel del af kristendomens sanningar, och jag gaf honom all den ytterligare undervisning jag kunde. Af alla de mon-

goler, jag sett, är han kanske den mest beredvillige att mottaga undervisning.

Det hade blifvit sent på eftermiddagen, innan han lämnade mig, och jag fick just tid att göra en promenad vid solnedgången och vara tillbaka lagom till middagen. Strax därefter började människor samlas till aftongudstjänsten. Denna hålles hvarje söndagskväll i herr Edkins' mottagningsrum. Inemot tjugu utgöra vanligen församlingen. Missionärerna tjänstgöra hvar i sin tur. Efter gudstjänsten gingo de församlade hvar till sitt, men en man följde med till mitt rum, och där sutto vi och pratade till midnatt, då min gäst reste sig upp för att taga afsked. Se där beskrifningen på en söndag i Peking!»

Det självförsakande och mödosamma arbetet under den första vistelsen i Mongoliet hade gifvit James Gilmour sådana kunskaper i språket och sådan bekantskap med de nomadiska mongolerna på den stora slätten, som ingen annan europé ens tillnärmelsevis ägt. Men nu såväl som senare uppstod den frågan, huruvida icke ett mera fruktbärande arbete skulle kunna utföras bland de åkerbrukande mongolerna, som bo i nordostlig riktning från Peking. Därför anträdde han (d. $^{16}/_{4}$ 1872) sin första resa genom detta område, hvarest han under senare år skulle komma att afsluta sin lifsgärning. Han använde trettiosju dagar till denna rekognoseringstur och färdades omkring 1000 mil.

Gilmours första utlåtande om denna trakt såsom missionsfält, nedskrifvet den 25 april 1872, förblef orubbadt in i det sista, ehuru han under senare år af de oerhörda svårigheter, som voro förenade med arbetet bland nomaderna, föranleddes att slutligen, såsom vi skola se, slå sig ned bland de åkerbrukande mongolerna;

»Ehuru jag såg en hel del mongolhus, måste jag säga, att jag icke känner mig mycket dragen till dem framför de nomadiska mongolerna. Hvad som gör mig mest obenägen att börja arbeta bland dem är, att en mission bland dem snarare blefve en kinesisk mission än en mongolisk. Mongolerna i dessa åkerbrukande byar tala mangrant kinesiska, och jag anser att då det i Peking finnes så många kina-missionärer som tala kinesiska, tillhöra dessa mongoler deras arbetsområde.»

Kort efter sin återkomst från denna färd till det östliga Mongoliet hemsände Gilmour en utförlig rapport angående den mongoliska missionens villkor och utsikter. Han tager hela arbetet i betraktande och visar, hvarför enligt hans åsikt de åkerbrukande mongolerna borde kristnas af kinesiska missionärer. Herr Edkins och andra ansågo, att Gilmour borde upptaga detta arbete, men sedan han, på grund däraf att det var han, »som måste gå ut och börja», sett mera af de båda mongolområdena och deras invånare än någon annan missionär, beslöt han sig för slätten.

Redan vid denna tidpunkt lade Gilmour upprepade gånger missionsstyrelsen varmt och kraftigt på hjärtat sitt trängande behof af en ämbetsbroder. Och redan nu började den långa rad af skenbara missöden, som hindrade honom från att få denna glädje och hjälp. På grund af Pekingmissionens behof, jämte några andra skäl, blef S. E. Meech, Gilmours gamle universitetskamrat som varit utsedd till hans förste ämbetsbroder, stationerad i Peking. Härom skref Gilmour i slutet af en rapport följande:

»Herr Meechs öfverflyttning från Mongoliet på Kina är mycket att beklaga. Jag anser, att det skulle

vara orätt af mig att icke underrätta eder om sakernas verkliga tillstånd och erinra eder om att det är nästan så godt som oförnuft att tala om återupptagandet af den mongoliska missionen, så länge det blott är en enda man på fältet. Jag är fullt medveten om svårigheten att finna passande män, och jag känner på det lifligaste med och för eder, men låtom oss icke falskeligen inbilla oss, att mongolmissionens arbete kan gå framåt, förrän ännu en eller två män komma och hjälpa till att draga lasset. Allt hvad jag kan göra, är jag fullt villig att göra, men mitt framåtskridande hämmas på det betänkligaste sätt, emedan jag är ensam.»

Hela hans efterföljande lif är ett vittnesbörd om sanningen af dessa ord.

I november samma år försökte han experimentet att under vintern bo i det Gula Templet i Peking för att kunna sammanträffa och samtala med de talrika mongoler, som hvarje år besöka hufvudstaden. Här förvärfvade han icke endast nya vänner, utan han förnyade äfven ofta bekantskapen med dem, som han hade träffat på slätten. Dessa besökte honom i hans bostad och tråkade emellanåt ut honom, då de mycket ofta satte hans tålamod på hårda prof utan att skänka honom den tröstén att veta, att de goda budskapen i 'Jesusboken' vunno inträde i deras mörka sinnen och hårda hjärtan.

I ett bref till en vän på Madagaskar, framlägger han sina erfarenheter:

»Jag skrifver detta i Gula Templet. Jag har hyrt ett rum, medfört min kinesiske tjänare och lefver som en kines med undantag af klädedräkten ooh hedendomen. Skälet härtill är, att här i närheten och i detta tempel taga talrika mongoler in, då de komma

till Peking. Som vår station ligger tre eller fyra mil bort och i en mycket trafikerad stadsdel, kunna mongolerna icke lätt finna vägen till oss; då de således hafva svårt för att komma till mig, går jag till dem. Jag kom hit i går och kan ännu icke säga, hur det kommer att gå för mig. Mongolerna äro skygga i Peking och äfven här ute litet svårtillgängliga; men jag måste göra hvad jag kan och hafva tålamod.

Just nu har ett sällskap af åtta eller tio anländt, och tre eller fyra af dem hafva tagit in på samma gård som jag, de öfriga på ett ställe tätt invid. Dessa komma mycket sannolikt att hälsa på mig; naturligtvis ämnar jag hälsa på dem. Du på Madagaskar kan, förmodar jag, icke sätta dig in i hur det är att vara missionär för ett folk, som man icke utan svårighet kan nalkas. Svårigheten stannar icke härvid; de, som jag kan få fatt på, bry sig icke ett grand om kristendomen. De hafva en religion, som helt och hållet tillfredsställer dem, och hvad behöfva de mer? Ja, uppgiften är svår! Men misstag dig icke; jag vill ingalunda beklaga mig öfver min lott, därtill har jag hvarken tid eller lust; jag berättar dig blott, hur jag har det.

Jag fäster ringa afseende vid hvad människor säga sig skola göra i framtiden, men kanske du tillåter mig omtala, att jag gärna skulle vilja begifva mig till Mongoliet igen i februari eller mars. Jag har skaffat mig en fårskinnspäls, behöfver alltså icke frukta kölden. Jag tager kanske med mig ett förråd medicin för en del vanliga åkommor och hoppas därigenom få tillträde åtminstone till en och annan. På vår station i Peking är ett sjukhus, som flitigt anlitas af kineser, och jag går ibland dit och åser, huru läkaren sköter dem.

Låt mig nu berätta litet om folkets lefnadssätt. Människor, som resa genom Mongoliet, vakna upp på morgonen, då deras kamelkärra far förbi någon landtlig lägerplats; de gnugga sig i ögonen och säga: 'Huru angenämt det skulle vara att lefva i Mongoliet såsom dessa mongoler, fri från ett arbetsamt lifs omsorger och bekymmer. De hafva blott sina får o. s. v. att se till.' Denna reflexion åtföljes af en suck, då de tänka på sin egen hårda lott. Huru litet dessa resande känna till saken! De må låta trycka hur mycket de vilja om det enkla mongoliska lefnadssättets idylliska lycksalighet, det är allt tomt prat. Dryckenskap, kif, ohjälplig skuldsättning, familjetvister, nöd, kärlekslöshet och osedlighet — se där mongol-lifvets idylliska lycka! Se t. ex. den gamle mongoliske höfdingen och hans skrifvare, som ett helt dygn igenom här plågat mig med att halfdruckna gräla om sina affärer! De anförtro mig ömsom sina åsikter om hvarandra, då vi komma i enrum. Stormen rasar i mitt rum, ty de äro mina gäster. Tidigt i morse antastade mig skrifvaren. Det gällde att betala en liten skuld, hvari hans son häftade till en kines. Denne lade beslag på skrifvarens rock och ämnade verkligen behålla den såsom säkerhet för sin fordran på trettio öre! Han vädjade till mig att betala det, hvilket jag naturligtvis gjorde, ehuru jag kände ovilja mot karlens lumpenhet, då jag några dagar förut gifvit honom 18 kronor. Och så den där unge laman! Hans syskon hafva dött i lungsot, och nu låtsar han sig vara sjuk, så snart han vill skrämma föräldrarne att gifva hvad han kan fordra. Hans utfattige fader använde nu flere kronor (af dem jag gifvit honom för att rädda honom från bysättning) till en fin snusdosa åt sin odåga till

son! Med få ord sagdt — karlens oefterrättlighet gör det alldeles gagnlöst att hjälpa honom.

Hvad som förvånar mig mest är, att mongolerna *kunna* blifva så skuldsatta. Jag tror icke min mongol kan gå förbi en enda människa, som han känner, utan att löpa fara att blifva kräfd för en eller annan hopplös skuld. Och dock tycks hans skuld icke plåga honom. Han är mest bekymrad, emedan folk ej vill låna honom mera penningar.

Korteligen, de äro dåraktiga och sköta sig illa.

Medan jag hållit på att skrifva detta bref, har jag hört min kinesiske tjänare här utanför såsom svar på en fråga, framställd af en kines, säga: 'Det finns något sådant som ett predikande bref: man kan predika genom ett bref.' Nu skall jag verkligen börja predika. Tröttna icke; håll ut! Var icke lat, men brådska icke heller! Sakta men säkert; håll ut! Det fordras icke, att vi göra några stora ansträngningar, utan snarare att vi tåligt hålla ut. *'Intet godt arbete är förspildt'*, brukade Sir Thomson säga till sina lärjungar i filosofi, och detta är i all synnerhet sant i vårt fall. (Jag önskar dessa kineser ville tiga.) Allt godt arbete, som vi hafva gjort, skall komma i dagen, därom är intet tvifvel. Jag fruktar bara, att det goda arbete vi hafva gjort skall belöpa sig till mycket litet, när det kommer i dagen. (Dessa kineser äro en riktig plåga.) Jag tänker ibland, att när vi en gång stå inför Guds domstol, skola människor gå löst på oss, därför att vi icke mera vildt gingo löst på dem, därför att vi icke rent af togo dem 'i kragen' och släpade dem in i Guds rike. Jag talar nu om våra landsmän såväl som om utländingar. Hvad hedningarne angår, så skola äfven de stå afslöjade; och äfven deras lergudar och

deras vidskepligheter skola stå afslöjade; huru skola vi då känna oss till mods, när de skola se på oss och tadla oss, därför att vi icke kraftigare väckte upp dem! En otrogen har sagt, att, om han kunde tro, att människors tillstånd efter döden alls berodde på hvad som blifvit gjordt under lifvet här på jorden, skulle han af ingenting låta hindra sig att stå upp och ansätta människor. Han skulle nöja sig med att bli ansedd som en galning — hvad som helst, om han blott kunde göra något för att förbättra människornas tillstånd i lifvet efter detta. (Ack, om dessa kineser ville sluta med sitt pladder; jag har kommit hit för att träffa mongoler, och jag kommer sannolikt att öfversvämmas af kineser, hvilkas språk jag blott till hälften förstår.)

Nu är ju så, att *vi tro:* huru mycket *göra* vi? Finnes det icke en del människor, som vi kunde väcka till besinning, och som vi lämna åt sig själfva? Kunde vi göra mera? Äro människosjälar icke nog värdefulla för att vi skulle vara beredvilliga att möta hvad som hälst, om vi blott kunde rädda några? Låtom oss se på slutet, eller snarare låtom oss se på det närvarande. I det rum, hvarest jag nu sitter och skrifver (kineserna hafva ändtligen gått sin väg), är Jesus; där du läser detta, är Jesus: han står och ser på oss. Han har lämnat den rena himlen och vandrat omkring här, lefvat bland smuts och fattigdom, i ensamhet, missförstådd, utan en enda vän, som till fullo kunde begripa honom; han har burit människors hån, han har lidit korsets nesliga död, *allt för att frälsa oss* och andra. Vi förtrösta på honom, han frälsar oss; och allt hvad han begär är, att *vi skola berätta för människor* om hvad han har gjort. Möta vi en enda människa, till hvilken vi icke böra tala? Skall Kristus

förgäfves vänta af oss, att vi vittna om hvad han gjort? Bort det! Hvadhälst som söker hindra oss från att tala till människor, låtom oss undanröja det. Om det är ett främmande språk, som ligger i vägen, så må vi komma ihåg, att Kristi förberedelsetid varade trettio år. Om det är vedermöda, köld, dålig föda, hån, ringaktning, döfva öron — må vi icke bry oss därom, utan blott gå framåt. Kristus önskar, att vi skola gå framåt, eller *följa honom* framåt, ty han har gått före i allt detta. Besvär, vedermödor, pröfningar, lidanden — allt skall snart gå öfver och vara förbi. Och hafva vi någonsin för Kristi skull öfvervunnit något besvär, någon vedermöda, hvarpå det icke sedan varit oss ljuft att skåda tillbaka? Låtom oss därför vara redo att möta, hvad som komma må, eller om vi blifva öfverväldigade, så låtom oss dock med oförskräckta ansikten blicka i den rätta riktningen. Genom Guds nåd kunna vi blifva frälsta, och om vi blifva frälsta, huru härligt skall det icke blifva — ingen oro, inga pröfningar, intet tegelté, ingen seg oxstek; allting *bättre*, än vi kunna önska, samt fullkomlig glädje.

Allt detta är icke inbillning eller vackra ord, utan det *förestår oss verkligen;* låtom oss därför med den kraft, som Kristus gifver, gå framåt, tills vi uppnå det. Bed för mig! Jag beder för dig; och om vi icke råkas på jorden, så vet du mötesplatsen: '*den högra sidan*'.»

Man kan lätt inse, att under sådana förhållanden, som skildras i detta bref, kunde tiden icke blifva lång för honom. Möten af det slag, som här nedan beskrifves, ägde ofta rum och voro icke blott uppmunt-

rande och hoppgifvande, utan återverkade starkt på både hans hjärta och hjärna:

»I eftermiddag (d. $^{24}/_{11}$) träffade jag Toobshing i sjukhusets mottagningsrum. Först kunde jag icke komma ihåg mannen. Ansiktet kände jag. Efter en stund rann hans namn mig i minnet. Han var högst angelägen om att få se doktorns medicinska instrument och hjälpmedel. Sedan han hade sett en hel mängd, kom han till mitt rum, och vi satte oss att samtala från kl. 5 till kl. 7. Han började med att läsa en del af konseptet till den nya mongoliska öfversättningen af Mattei evangelium, som råkade ligga på mitt bord. Han föreslog, att vi i stället för ordet 'profet', som blifvit intaget oförändradt, skulle nyttja juoug beelikty. Han anmärkte också, att vår öfversättning af 'en åsninnas fåle' vore felaktig, och han nämnde det ord, som han ansåg vara det rätta. Han åtföljdes af en ung lama, som instämde med honom i detta förslag. Laman tycktes vara hemma i sina stycken, läste mongoliska lika lätt som Toobshing själf, och då Toobshing sade det tibetanska ordet för juoug beelikty, tittade laman öfver hans axel, varseblef en bok på en hylla, tog den, fann genast rätt på stället och visade mig det tibetanska och det mongoliska ordet sida vid sida.

Kort därefter rätade Toobshing på sig och framställde frågor sådana som:

'Är helvetet evigt?'

'Blifva alla hedningar, som icke hafva hört evangelium, fördömda?'

'Om en människa lefver utan synd, blifver hon då likväl fördömd?'

'Blifver en människa, som ej frågar efter Kristus,

men dyrkar ett högsta Gudomligt Väsende, frälst eller icke?'

'Huru kan Kristus frälsa en människa?'

'Om en människa morgon och afton beder Kristus frälsa sig, men dessemellan fortfar att synda, huru går det henne då?'

'Om en människa beder om något, får hon det då?'

'Komma edra otrogna landsmän i England alla till helvetet?'

'Finns det profeter nu?'

'Är ett nyfödt barn en syndare?'

'Straffas då en människa för en annans förseelse?'

'Har någon dött, gått till himlen eller helvetet och kommit tillbaka för att förtälja, hvad han sett?'

'Har Buddha lefvat?' och så vidare.

(Svar: han har lefvat, men har icke gjort, hvad som nu berättas om honom.)

'Om så är, huru vet ni då, att icke berättelsen om Kristus är på samma sätt uppdiktad? Kunna icke lärjungarne hafva sammansvurit sig till att sätta ihop evangelierna?'

Dessa och alla andra frågor sökte jag rätt besvara; och detta vårt högst intressanta och nyttiga samspråk varade, tills jag just hade tid nog att i största hast kasta i mig min måltid före den vanliga gudstjänsten.»

Diskussioner af denna art voro ägnade att fördjupa den kristlige arbetarens tankelif och utvidga hans människokännedom. De belysa äfven några af de särskilda svårigheter, som möta missionärerna i Kina och Indien.

FJÄRDE KAPITLET.

Det första fälttåget i Mongoliet.

År 1873 återtog Gilmour sina besök på den mongoliska slätten. Ifrån Kalgan skrifver han: »Ingen utsikt till att kunna komma norrut. Jag spatserar dagligen omkring på gatorna och antastar mongoler, men utan att lyckas få hyra kameler eller ens en häst så långt som till Mahabuls.» Ett par dagar senare anlände Mahabul till Kalgan på väg till Peking, och med hans tillhjälp fick han fatt på två kameler och följde honom norrut. Han sökte öfvertala en mongol vid namn Lojing att träda i hans tjänst, och som vanligt inträffade en följd af uppskof och förtretligheter.

»I dag blef jag otålig och gick ut att promenera. Vid min återkomst kom Lojing och sade, att han ville följa med mig. Kände mig lättare om hjärtat; han vill, att jag skall återvända denna väg, och jag samtycker, ehuru icke gärna. Han återkom på eftermiddagen, sägande, att han icke kunde blifva fritagen från sitt löfte att tillsammans med någon annan lama läsa böner för en aflidens själ, hvarför vi icke kunna afresa förr än torsdags middag. Därpå begaf han sig till

ämbetsmännen och blef drucken. Han väntade på en kamel, som utbjudits till salu. Kamelen kom medan jag var ute. Som Lojing var drucken, såg han icke efter den, och den dref bort sin väg. En gosse till häst skickades efter den. Då den kom, såg den ömklig ut, dock begärde de tjugu taels för den. I morgon skall han hämta en kamel. Han var så drucken, att jag fruktar ett olycksfall, om han skall rida min stora kamel. Herre, gif mig tålamod!»

Denna och de tre följande resorna öfver den mongoliska slätten, hvilka företogos under loppet af 1873, voro uppfyllda af tilldragelser, som belysa arbetets svårigheter, folkets egendomligheter och missionärens rastlösa energi och okufliga uthållighet. Men vårt begränsade utrymme förbjuder oss att dröja härvid; vi utdraga blott några dagboksanteckningar.

»Den $^{19}/_{4}$. — Hade i dag ny förargelse af min mongol, och min allvarliga bön är, att jag må blifva i stånd att uthärda det allt, utan att mitt lynne och mina känslor gent emot mongolerna förbittras. Jag måste hafva tålamod.»

»Den $^{6}/_{5}$. — Reste dumt nog öfver berg och dal parallelt med vägen, emedan Lojing hade fått i sitt hufvud, att detta var en genväg. Vägen var alls icke genare och var mycket brantare. Kom slutligen till en hop tält i en dalsänka, kallad det 'Stora Vattnet' (Ihha Osso). Talade med en hel massa människor. En lama var den retsammaste pojkvask (25 år gammal) jag tror jag någonsin träffat. Han var en riktig plåga; själfva tonen i hans röst fann jag odräglig. Denne individ kom in i mitt tält, till och med sedan jag lagt mig. Då blef han till min glädje litet snopen. Nästa morgon var han i mitt tält, innan jag var uppstigen,

anmärkande: 'Hvilken sjusofvare ni är!' I går kväll anmärkte han: 'Hvad ni går tidigt till sängs!' Jag är rädd, att han är den tanklösaste stackars varelse jag lärt känna.»

»Den 13/5. — I dag har min lama gifvit mig ett nytt bevis på sin dumhet; sedan han frågat efter vägen till en samling tält, som beboddes af vänner till honom, vek han plötsligt af från vägen och började rida uppför en brant kulle. Jag frågade, hvart han ämnade sig. 'Till tälten.' Jag följde på något afstånd, men slöt mig snart af stigarnes riktning till att det ej fanns något pass, där han red, hvarför jag ropade till honom att stanna. Mörk som ett åskmoln stannade han. Jag frågade honom: 'Har du rest denna väg förut?' 'Nej', sade han. 'Kom hit och följ vägen.' — 'Ni kan ju rida den vägen', sade han, 'jag rider denna.' 'På inga villkor', sade jag; 'kom hit bara, så skola vi snart komma till tält.' Han kom, men började genast ett af sina olidliga utfall mot mig. Huru själfrådig var jag icke! *Detta var ju hans egen födelseort*, som han mycket väl kände till. Hvilken elak man jag var! Så fortsatte han en god stund. Hans vredesutbrott var knappt slut, då — hvad ligger väl tätt framför oss, rakt i vår väg, om icke just de tält, vi sökte! Han är, för att använda ett mongoliskt uttryck, 'dummare än dum'.»

»Den 12/9. — Vi äro nu i en trakt, som är hemsökt af difteri. Jag begifver mig dit och hoppas stanna där någon tid, anbefallande mig i Guds hand. I hans hand är jag trygg nog. Om han kan främja missionsarbetet mera genom min död än genom mitt lif, så ske hans vilje.»

»Den 18/9. — Lät i dag omkring sex män och tre

kvinnor, som voro på väg från templet, komma förbi mig, utan att jag berättade dem om Jesus.»

Vid slutet af året sände Gilmour hem en ny utförlig rapport. Vi utdraga här några få notiser, som af lätt begripliga skäl icke då blefvo tryckta. Splittringen inom hans missionssällskap fortfor ännu. Ett utdrag belyser till fullo den ädla oegennyttan i Gilmours karaktär och det sätt, hvarpå han ihärdigt vägrade att låta hejda sig af hinder, som skulle hafva stängt vägen för de fleste. Han meddelade en öfversikt af sina räkenskaper, som visade, att han äfven med den strängaste sparsamhet hade öfverskridit sitt underhåll med 110 taels (nära 500 kr.).

»Detta lämnar mig med en brist af 110 taels och förklarar, huru det kommer sig, att jag begär nästa års (1874) anslag höjdt till åtminstone 150 taels. Det låg blott två vägar öppna för mig, antingen att förbruka anslagen för 1872 och 1873 och sedan afbryta mitt arbete och ej uträtta allt hvad jag kunde, eller också att, så långt mina krafter och min tid medgåfvo, uppfylla mitt kalls plikter och öfverskrida anslagen. Anseende saken viktigare än silfver, valde jag den senare vägen, och öfverskred trots den strängaste sparsamhet mina tillgångar med nämnda summa. Nuvarande omständigheter tillåta mig att fylla bristen ur min egen kassa, och jag begär ej någon återbetalning, men jag vet icke, om jag kommer att hafva godt om penningar nästa år, och jag begär därför, att anslaget icke må blifva mindre än 150 taels, hvilket är den lägsta kostnadsberäkning jag kan göra.

Såsom bevis på rimligheten af min begäran och på min motvilja för att ådraga missionssällskapet utgifter utöfver hvad som är absolut nödvändigt, må det

tillåtas mig anföra, att jag i år, för att så godt sig göra lät taga igen de felande 110,63 taels, gick till fots bakom min karavan i öknen *flera veckor*, för att undvika utgiften att köpa en ny kamel.»

I fråga om kristlig litteratur bifogade han några visa ord, som äro lika mycket af nöden nu, som då han nedskref dem, och hvarigenom han ville motverka den föreställningen, att det är nog att helt enkelt i en hednings hand sätta ett exemplar af Guds ord på hans modersmål. Den etiopiske hofmannens svar: »Huru skulle jag väl kunna förstå, utan att någon undervisar mig?» möter missionären i våra dagar, likasom fordom Filippus. Samma erfarenhet göra alla sällskaps missionärer.

»Jämte den heliga skrift och en katekes skulle enligt mitt förmenande små enkla böcker, innehållande korta berättelser och utdrag ur den heliga skrift, vara af stort gagn. Bibeln är nog bra för dem, som äro mera försigkomna, men äfven de historiska delarne (som dock äro de lättaste) erbjuda stora svårigheter. När en mongol kommer till dessa, känner han sig böjd att afbryta sin läsning i förtviflan. Äfven i Kina har jag gjort den erfarenheten, att människor äro tröga till att köpa en fullständig bibel, äfven om den kostar mindre än papperet, hvarpå den är tryckt, medan de begärligt köpa mycket små böcker till nästan fulla värdet.

Kineserna märka själfva detta, och då jag varit omgifven af en folkhop, har jag hört dem skrattande anmärka: 'Små böcker gå lätt åt.' I enlighet med mina instruktioner, som bland annat säga: 'Dröj, innan ni öfversätter något', har jag hittills afhållit mig därifrån, men har nu en mycket liten, illustrerad berättelse

under tryckning, en annan, likaledes illustrerad, i handskrift, och två andra, icke illustrerade, i tankarne. Om jag lyckas skaffa medel därtill och få dem utgifna, skall jag sända eder profexemplar. Troligtvis komma de ej att se bra ut, eftersom de äro förstlingsförsök, men I behöfven icke skämmas för mongoliskan däri, då de under min ledning blifvit skrifna af en 'öfverdådigt' lärd inföding och omsorgsfullt granskade afSchereschewsky, som är en ganska framstående språkforskare och har ägnat mongoliskan så mycken uppmärksamhet, att han kunnat tillsammans med herr Edkins granska Mattei evangelium och för närvarande har i arbete ett mongoliskt lexikon.»

Läkaremissionen var år 1874 blott i sin späda begynnelse, och Gilmour beskrifver i samma rapport, hvad mången annan har känt. Här framlyser åter en af hans grundsatser: »Gör alltid *något;* och låt aldrig arbetet afstanna blott och bart, emedan du icke kan göra hvad som är det idealiskt bästa!»

»Jag vet föga om sjukdomar och deras botande, men det lilla, jag verkligen vet, är mig till den största nytta. Nästan hvarje mongol har någon åkomma. Att hafva studerat läkekonsten i hemlandet skulle ha varit en stor hjälp, men ehuru jag icke nu kan hoppas att någonsin vinna någon vetenskaplig insikt i ämnet, kan jag likväl på vårt sjukhus här lära en hel del af d:r D., och allt hvad jag nu kan göra är att draga mesta möjliga nytta af detta goda tillfälle. Läkarne hemma äro rädda för att meddela litet medicinska kunskaper åt unge män, som skola gå ut som missionärer. Jag delade deras åsikt, tills jag kom hitut, men här är fallet annorlunda. I hemlandet är det godt och väl att stå framför sin brasa, med mässingsplåten på dok-

torns dörr på andra sidan gatan inom synhåll, och tala om faran af blott en liten smula insikter; men när man befinner sig på två veckors afstånd från läkarehjälp och ser sin reskamrat sitta tyst och svullen med våldsamma plågor i flere dygn, önskar man innerligt, att man hade en tandläkaretång och den *farliga* mängden insikter. Och när man i aflägsna trakter har att välja mellan att begrafva sin tjänare eller hämma hans diarré, skulle man då föredraga att prata dumheter om yrkesskicklighet framför att gifva honom en dosis chlorodyn, om det också skulle vara någon fara för att man gåfve honom en droppe mer eller mindre, än en medicine doktor skulle hafva gjort?

Jag talar på allvar. Ingen har större afsky än jag för kvacksalfvare, som fuska i närheten af den yrkesmässiga skickligheten; men lifvet i missionens tjänst här har lärt mig, att det är föga bättre än mord att förvägra en kurs i sjukvård åt personer, som kunna komma att tillbringa månader på platser, där människor insjukna och dö af botliga sjukdomar, innan doktorn kan tillkallas, äfven om han kunde lämna sin post och komma.»

Under sommaren 1874 fortsatte Gilmour sitt kringresande lif i och för utöfvandet af sitt kall bland nomaderna på den mongoliska slätten. Han gjorde många föga uppmuntrande erfarenheter, men han utvidgade sin kännedom om mongolerna och de bästa sätten att arbeta ibland dem. Huru svårt det var att lämpa vanliga undervisningsmetoder efter deras vanor, kan man bedöma af följande skildring:

»Mitt tält är icke blott mitt boningshus och apotek, utan äfven mitt kapell. Jag försöker alltid undervisa mina gäster och mina patienter, så långt jag kan.

Att predika för mongoler är något olika mot att predika hemma — t. o. m. bland kineser. Man kan få en församling af hedniska kineser till att lyssna under ungefär tjugu minuter eller en half timme eller ännu längre; men då man predikar för en samling mongoler, börja de prata med hvarandra eller göra frågor om min dräkt eller mitt land.

Deras egna gudstjänstbruk äro delvis skuld till detta. Då en lama förrättar bön i mongolens tält, ägna de innevarande ingen uppmärksamhet åt hvad som pågår, ty de kunna i alla fall ej begripa det; de prata därför som vanligt. Mig skulle de bemöta på samma sätt, hvarför jag inskränker mitt predikande till samtal och diskussioner — ett lärosätt, som jag finner i stånd att fängsla deras uppmärksamhet.

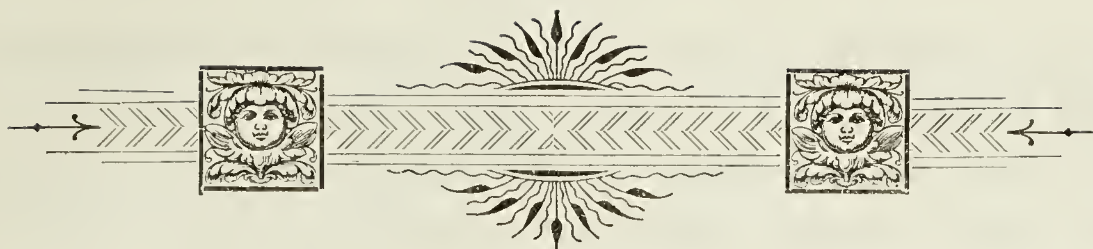
I dag såg jag en sorglig syn: en dödssjuk kines, förstörd af opium. Han är arbetare hos en mongolisk pälsmakare. Mongolen, som fruktade besvär och utgift vid hans frånfälle, lät lägga honom på en oxkärra och föra honom, dödssjuk som han var, omkring tio mils väg i den brännande solhettan till några med brunnsgräfning sysselsatta kineser. De hade eget tält, förmodligen ett ömkligt tygtält, ur stånd att skydda mot regn och blåst, och här hoppades den stackars mannen få lof att dö. Hvilken mörk sida af taflan! Den härliga sommaren, de blomsterprydda slätterna, de välmående boskapshjordarnä, det frodiga gräset på betesmarkerna, de glada mongolerna, som redo omkring här och hvar, — de hvita tälten, som lågo badande i solskenet och lyste på långt håll — och i midten af allt detta en svag man, fjärran från hem och släkt, sjuk till döden, utkastad från sitt torftiga härberge och sökande en plats, där han kunde få

lägga sig ned och dö! Mongolerna äro ett gästfritt folk — men bedjen, att I icke mån nödgas vara deras gäster i sjukdomens dagar!

På det hela taget har jag blifvit mycket väl emottagen öfverallt och bemött med stort förtroende. Jag har ofta förundrat mig öfver deras beredvillighet att taga medicin ur en främlings hand. En orsak, hvarför de så lita på mig, är otvifvelaktigt, att jag tillåter dem gå rundt omkring mitt tält och se, att det icke finnes något hemlighetsfullt bakom det; de få komma in och se allt hvad jag för med mig. De veta och se, att jag är fullständigt i deras våld, och anse sig kanske icke hafva skäl befara, att jag kommit i någon ond afsikt, ty jag kan ej taga ett steg utan deras samtycke.

I form af omvändelse har jag icke sett några resultat. Jag har icke, så vidt jag vet, sett någon, som ens önskade blifva kristen; men genom att hela deras sjukdomar har jag kommit i tillfälle att med många tala om Jesus, den store läkaren.»

FEMTE KAPITLET.

Gilmours giftermål.

Egendomlig i mycket, skulle James Gilmour vid sitt val af maka gå ovanligt tillväga. Då han 1873 en tid bodde hos pastor Meech, som nyligen gift sig med en ung engelska, såg Gilmour där porträttet af fru Meechs syster, som vistades i London.

Intresserad genom de loford, han ofta kom att höra om henne samt af hennes sympatiska utseende, bad han fru Meech om tillstånd att träda i brefväxling med hennes syster samt skref kort därefter och anhöll om hennes hand. Vägledd af kärleken till Herrens rikssak, knöt Emily Prancard villigt sitt lif vid den hemlöse missionärens. I januari afsände han sitt friarebref, företog därefter en missionsresa och återkom till Kalgan i juli för att få veta, att han nu var — en välbeställd fästman. Då hans anhöriga nu lärde känna den unga missionsbruden, funno de med glädje, att detta äktenskap helt visst stiftats i himlen. Båda parterna åkallade Gud om välsignelse och ledning, öfver båda hvilade hans välbehag och efter en kort skilsmässa i denna värld hafva nu båda hugnats

med det tillkommande lifvets fulla kunskap och ovanskliga glädje.

Den unga bruden afreste snarast möjligt till Kina, dit hon anlände i slutet af november 1874. Giftermålet ägde rum om några dagar.

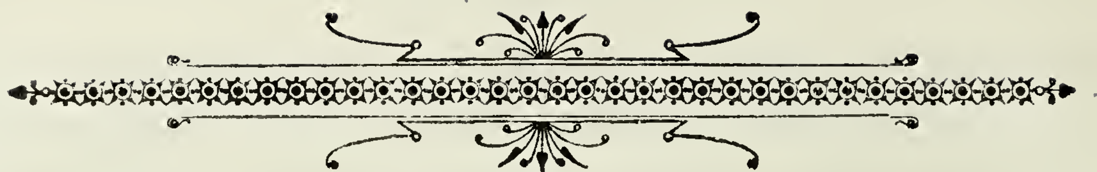
Till sin förtroligaste vän i Skottland skrifver Gilmour: Nyåret 1875. Käre vän! Tack för ditt långa, vänliga, efterlängtade bref! Min hustru fick nu det stora nöjet att läsa dina allvarliga, omständliga och upprepade varningar för att gifta mig med henne. Kan detta nu lära dig att bättre passa på postdagarne? Du kunde ju hafva räddat mig från en engelsk hustru! Men nu kom din varning för sent. Det är sant, att jag först tänkt på en skottsk flicka men fann, att jag kom för sent. Jag lade då saken i Guds händer, i tro bedjande honom om en god hustru. Emily kände mig ej, men hade hört mycket om mig af vänner — jag å min sida kände mycket om henne genom hennes syskon här och brefven till dem. Vår mycket uppriktiga och förtroliga brefväxling har gjort oss mera bekanta, än älskande vanligen bruka vara. Hon lät mig där oförbehållsamt skåda in i sin karaktär och sitt andliga tillstånd. Vi möttes i Tientsin på torsdagen och vårt bröllop ägde rum tisdagen den 8 dec. 1874. Vi tillbragte en vecka i stillhet, därefter reste jag till landet på en nio dagars utflykt och återkom två dagar före jul. Sedan dess hafva vi varit hemma. Se där en prosaisk mans roman!

Du ser, att jag i hela denna sak handlat helt enkelt efter trons grundsatser, och den goda utgången gör mig böjd för att tänka högre om detta tillvägagående. Utan att öfverdrifva kan jag säga, att jag

är mycket lyckligare, än jag i mina djärfvaste drömmar föreställt mig, att jag skulle blifva. Det är icke blott mig, min hustru behagar, utan hon är högeligen omtyckt af de flesta, som träffat henne, bland mina vänner och bekanta i Skottland och Kina. Mina föräldrar blefvo en dag förra året förfärade genom ankomsten af ett bref från en dam i England, en dam hvars namn de icke ens kände förut, med tillkännagifvandet, att hennes dotter hade beslutat blifva min hustru. Man kan tänka sig de båda gamlas häpnad! De hade aldrig hört ett ord därom! Mitt bref till dem, som jag lagt på posten samtidigt med friarebrefvet, hade blifvit fördröjdt i London. Den unga damen reste till Skottland och stannade hos dem två veckor, och då hon sedan lämnade dem, hade hon gjort ett sådant intryck på dem, att de skrefvo till mig och sade, att om jag också hade genomsökt landet ett par år, kunde jag icke hafva gjort ett bättre val.

Kanske tråkar jag ut dig, men jag vill låta dig veta alltsammans och försäkrar dig, att du icke behöfver vara det minsta rädd för mig eller min engelska hustru. Hon är en präktig tös, vida bättre än jag och fullt ut så duglig som en skotsk flicka skulle hafva varit. Det var mycket lustigt för henne att läsa dina utgjutelser öfver engelska hustrur och din varning mot henne. Hon är en munter varelse, och alls ej snarsticken, men jag skulle tro, att om hon träffar på dig, kommer hon att läxa upp dig litet.»

SJETTE KAPITLET.

»Ofta på resor, i faror på floder.»

Året efter giftermålet tillbragtes på grund af dr Dudgeons hemresa nästan helt och hållet i Peking. Under hans frånvaro öfvertog nämligen Gilmour sådan sjukvård inom sjukhuset, som icke kräfde en läkare till yrket, medan det rent medicinska öfverinseendet uppdrogs åt dr Bushell vid den britiska legationen. Gilmour afbröt tid efter annan detta arbete och de hvardagliga missionsplikterna för att företaga en utflykt till sådana hufvudorter, hvarest marknader höllos. Ändamålet med dessa resor, som han företog i sällskap med en skotte, herr Murray, var att sälja kristliga böcker. Det kom ofta till en mycket ifrig vänskaplig täflan om, hvem som kunde sälja mest, och icke sällan bragtes sålunda mycket stora mängder af traktater och små böcker i omlopp.

För att gifva de andra missionärerna en rätt föreställning om lifvet i Mongoliet, uppsatte han sitt mongoliska tält inom missionsstationens område och inbjöd dem i sällskap uppgående till fem eller sju i sänder att deltaga i en mongolisk middag, lagad på mongo-

liskt sätt och serverad såsom på den mongoliska slätten. Hans dagbok omtalar fem sådana tillställningar, som blefvo nödvändiga, oaktadt tältets utrymme hvarje gång togs i anspråk till det yttersta.

År 1876 återupptogos de mongoliska färderna. Ingen ämbetsbroder hade ännu blifvit honom tillförsäkrad, och med ett mod och en självuppoffring utöfver allt beröm åtföljde honom fru Gilmour. Detta gjorde hon icke blott en gång. Hvad den första resan angår, så hade den ju nyhetens behag, och dessutom utgjorde öfvertygelsen, att hon åtminstone kunde bidraga till att bevara sin man från den känsla af ytterlig ensamhet, som under de gångna åren varit så svår att uthärda, en mycket mäktig drifkraft. Men hon följde med andra och tredje gången. Hon reste med, sedan det icke längre var något nytt, sedan hon genom mycket hårda erfarenheter kommit till insikt om, hvilket strängt och mödosamt lif det var, sedan föregående försakelser och lidanden blott allt för mycket tagit på hennes kroppskrafter. Och sålunda förtjänar hon det loford, som tillerkändes henne af hennes man: »Hon är en bättre missionär än jag». Jämförelser af detta slag äro tydligen utom all fråga. Men det skulle vara svårt att finna ett skönare exempel på en makas offervillighet än fru Gilmours, denna kärlek, som gjorde henne villig att dela hans mongoliska tält lika gärna som missionsstationen i Peking. Och om James Gilmour lade i dagen en sann kristlig kärlek till de okunniga och slöa mongolerna, så var detta äfven fallet med den fint uppfostrade och bildade unga hustrun, som, för att medverka till deras vinnande för Frälsaren, fördrog umbäranden, trotsade faror och uthärdade en daglig och stundlig följd af

pröfningar, så besvärliga och motbjudande, att ingen annan bevekelsegrund än en allt uppslukande kärlek till Jesus Kristus är stark nog att förklara hennes uthållighet.

Följande skildring visar hvad detta lif innebar:

»På aftonen den 25 april uppnådde vi våra tjänares tält, som redan blifvit uppslagna bredvid några mongoltält nära en ström. Våra saker lassades af den kinesiska kärran, som snart körde bort, och så stodo vi där liksom utkastade midt på den stora slätten. Vi hade två tält, ett för oss själfva och ett för våra tjänare. De voro båda likadana, gjorda af vanlig blå, kinesisk tältduk utanpå och af ännu vanligare, hvit, kinesisk tältduk innantill. Det var ursprungligen ämnadt, att vårt tält skulle vara vår enskilda tillflyktsort och min hustrus privatbostad; men vi funno snart, att denna tanke ej var utförbar. Mongolerna äro så vana att fritt gå in uti hvars och ens tält i Mongoliet, att vi funno, att vi icke kunde behålla vårt tält för oss själfva utan att löpa fara att förolämpa dem genom vår synbara högdragenhet. Att de skulle anse oss frånstötande och tillbakadragna skulle hafva utgjort ett hinder för vår framgång ibland dem. Vi gjorde därför en dygd af nödvändigheten och höllo öppet hus i ordets bokstafliga mening. Vid våra måltider, våra andaktsöfningar, våra tvagningar stodo de där, naturligtvis mycket roade och intresserade. Det var ibland ledsamt att hafva dem så mycket och så ständigt omkring sig, men det fanns ingen hjälp därför, och snart började vi bry oss föga därom, och togo deras närvaro icke blott såsom en naturlig sak, utan kände oss ej störda däraf.

»En fördel med detta offentliga lif var, att min

hustru, som nästan ständigt hörde språket talas omkring sig, tillägnade sig det mycket noggrant och hastigt. Det är knappast möjligt att uttänka en bättre plan att lätt och väl lära sig ett språk än att på detta sätt lefva där det är omöjligt att icke höra det i nästan ständigt bruk.

»En annan fördel med detta offentliga lif var, att vi vunno folkets vänskap. Detta fullkomligt fria umgänge behagade dem mycket och blidkade äfven dem, som voro mindre vänligt stämda. Det var helt vanligt att höra besökande anmärka, att, medan andra främlingar i Mongoliet äro frånstötande och sträfva, voro dessa människor milda och tillgängliga, och att sådant vänligt folk gjorde mycket i och för undanrödjandet af det ogynnsamma intryck, som andra resande gjort på dem. Detta tältlif varade 4 månader.

»Först var det kallt. Till och med i maj kunde man få se is om morgnarne. Därefter inträffade mycket tidigt en brännande värme, som plågade oss och boskapen så mycket mera, som intet regn föll. Därefter hade vi en våldsam storm, som rasade i omkring trettiosex timmar, stjälpte öfver ända vår täckta kärra och hotade att bortsopa oss själfva och våra tält. Vi måste fastgöra våra tältrep med jordsäckar, stenar, grästorfvor, stommarne till våra kärror, hjul, lådor och hvad helst vi kunde finna, och detta oaktadt var vår fortvaro på platsen högst oviss. Då och då, både om dagen och om natten, höjdes ett skri från det ena eller andra tältet, och midt under vindens tjut hörde vi rop efter hammaren och reservtältpinnarne. Vi lyckades befästa oss så, att vi icke blåste bort, och då stormen var öfver, lappade vi våra sönderrifna tält och voro tacksamma, att vi så bra hade utstått oväd-

ret. Därefter kommo sommarregnen — ösande, piskande och smattrande; de stora dropparne trängde igenom vår sönderrifna tältduk. Vi hade vattentäta lakan, men det var nästan omöjligt att hålla någonting torrt. Medan regnet varade, sutto vi hopkrupna i våra regnkappor, eller också skuro vi med spaden i hand nya aflopp för i en hast improviserade rännilar och pölar, som blefvo allt större och kommo allt närmare våra sängkläder och koffertar. Så snart det åter blef solsken, blef det ett allmänt torkande af kläder, madrasser och fårskinnsmantlar. Hettan var kanske den mest pröfvande af våra väderlekserfarenheter; men äfven den gick slutligen öfver, och innan vi hade lämnat slätterna, hade nattfrosten åter börjat betäcka vattenpussarne omkring brunnsöppningarna med en isskorpa.

»En dag anlände en dyrbart klädd och högviktig mandarin. Lärd i all Buddhaismens visdom, hade han tydligen kommit för att strida, och vi drabbade genast ihop. Han syntes icke hafva kommit i ovänlig afsikt, men synbarligen öfvertygad, att gentemot buddhaismen måste kristendomen draga det kortaste strået. Tältet var fullpackadt med ifriga lyssnare, och vi resonnerade tillsammans om allehanda från världens skapelse till dess slut och ingingo på alla möjliga såväl viktiga som oviktiga spörsmål. Det dröjde länge, innan jag kunde öfvertyga honom, att vår Jesus icke omtalas i de buddhaistiska religionsböckerna. Då han slutligen kände sig förvissad härom, ville han höra något om Treenigheten; huru människor kunna blifva goda; huru det kunde vara rätt, att människor skulle undgå sina missgärningars välförtjänta straff genom att bedja till Jesus; hvarför Gud tillät djur, såsom till exempel utsvultna hundar, att lefva ett lif af lidanden;

hvarför Gud icke hindrade synden från att komma in i världen; huru Jesus kunde komma, då han säges alltid vara när oss; och hur det skulle gå med de själar, som dött innan Jesus kom.

»Slutligen höll solen på att sjunka i väster, och med många vänskapliga ord red mandarinen bort, lofvande att komma tillbaka en annan dag. Men han kom aldrig.»

Under en senare resa undsluppo de med knapp nöd en af detta tältlifs många faror: orkan och öfversvämning.

Modig var utan tvifvel fru Gilmour; hennes föredöme af själfuppoffring för Mästarens sak var i och för sig upphöjdt och måste värma hvarje kristligt sinne Dock är det att befara, att den första resan gaf upphof till den sjukdom, hvaraf hon slutligen dog. Hon fann den oupphörliga kretsgången af hirs och fårkött så oaptitlig, att hon slutligen knappt kunde äta alls; och det var först sedan hon af egen erfarenhet i grund lärt känna det torftiga och ansträngande tältlifvet, som hon lärde sig att vidtaga lämpliga förberedelser för ett dylikt lif. Bättre utrustad på grund af föregående erfarenheter, åtföljde hon dock ånyo, år 1878, sin man och medtog denna gång till och med deras späde lille son.

Vintern 1876 i Peking ägnades åt mer eller mindre direkt arbete på nomadstammarnes eröfring för kristendomen.

Frågan om det vore värdt att nedlägga ett så oerhördt arbete på ett så ofruktbart fält, blef allt mer brännande. Det amerikanska sällskapet hade utsändt en ny missionär, och Gilmour kände sig först böjd för den åsikten, att fastän de voro oberoende af hvar-

andra, kunde de dock praktiskt samarbeta som ämbetsbröder.

»Den nye missionären, pastor Sprague, och jag företogo oss dessutom att en dag klättra uppför ett berg tillsammans, och då vi kommit halfvägs, upptäckte vi, att våra tankar om att arbeta tillsammans fullkomligt öfverensstämde, och att det var goda utsikter till att vi skulle kunna blifva endräktiga ämbetsbröder i ett och samma arbete, ehuru vi tillhörde olika sällskap och kommo från olika folk. Nu syntes alltså saken förverkligad; här var en ämbetsbroder till hands för mig eller jag för honom.»

Men fru Gulick, en högst energisk och entusiastisk mongolmissionär, dog, hennes man sändes för att vårda sin hälsa till Japan, och herr Sprague befann sig ensam med hela missionsbördan på sina skuldror.

»Om saker och ting skola förblifva sådana de äro, blir förhållandet ungefär detta, att jag under årets varmare månader kan genomresa vissa delar af Mongoliet, för att förkunna evangelium och utdela medicin; återstoden af året kan jag vända min uppmärksamhet till det kinesiska arbetet i Peking. Detta är en ganska behaglig anordning för mig, men det är icke något kraftigt fullföljande af det mongoliska missionsarbetet. Å andra sidan äro de människor, man kan nå i Mongoliet, så fåtaliga, att det blott är genom att låta dessa perioder af tunnsådda arbetstillfällen omväxla med tider af verksamhet bland kineserna, som man kan hålla sin lifaktighet uppe.

»Mången betraktar mongolmissionen såsom nästan outförbar. Men stödja vi oss på grundsatsen: 'Så utmed alla vattendrag, ty du vet icke, hvilket som kommer att frodas, detta eller det där', är det kanske en god

sak, att evangelium blifver förkunnadt äfven för mongolerna, och om någon måste sändas till Mongoliet, skulle kanske många människor hafva sämre förutsättningar än jag.»

År 1877 tycktes det kristliga arbetet i Shantung utveckla sig på ett mycket hoppgifvande sätt, och Gilmour och Owen besökte detta område och döpte ett stort antal omvända. Ännu senare döpte Edkins och Owen på ett annat besök omkring två hundra människor. Med afseende på denna senare inbärgning skref Gilmour: »Jag beklagar mycket, att vi icke hafva något ordnadt system för de nyomvändas genomgående af en pröfvotid.... Om dessa två hundra har jag ingenting att säga, men angående de något mer än hundra, som Owen och jag döpte i november, måste jag medgifva, att, ehuru jag vet, att vi ej böra vänta alltför mycket af dem, några förorsakade mig mera bekymmer än tillfredsställelse.» Det fanns olyckligtvis blott alltför mycken grund till denna fruktan. Slutligen aftynade rörelsen nästan lika hastigt, som den hade utvecklats, och detta till föga varaktig fromma för missionens sak. Shantung hade blifvit härjadt af hungersnöd, gräshoppor och kolera. Missionärerna bragte det hemsökta folket hjälp genom att utdela både penningar och föda. Stora skaror drogos till den nya religionen genom detta exempel på dess gärningar, och de flesta af de omvända hade bekänt sig till kristendomen i den förhoppningen, att de därigenom skulle erhålla något. Detta oroade storligen missionens ledare. Vid meningsutbytet härom segrade den åsikt, som försvarades af Gilmour. Denna var, att så vidt som möjligt, skulle ingen penningfördel af något slag, vare sig i form af betalning för gjorda tjänster

eller ens i form af någon syssla i samband med missionen, tillåtas att inverka på kinesernas omdöme vid antagandet af kristendomen.

Mot slutet af år 1878 dog pastor J. S. Barredale vid Tientsinmissionen och lämnade pastor Lees ensam utan någon kinesisktalande medhjälpare. Gilmour deltog djupt med honom i hans förlust och erbjöd sig att, så länge herr Lees sålunda var lämnad ensam, göra två turer årligen till hans landsstationer, antingen i sällskap med honom eller i stället för honom. Gilmours dagbok öfver detta arbete icke blott gifver vid handen den glada villighet, hvarmed han ökade sitt eget tunga arbete för att bistå en ämbetsbroder, utan skänker äfven några högst verklighetstrogna bilder af lifvet i Kina och de förhållanden, under hvilka kringresande evangeliiförkunnare där arbeta. Några af de områden, som besöktes, hade just härjats af en svår hungersnöd.

»Från Tientsin till Hsiao Chang är fem dagars resa. Då vi hunnit tre timmars väg från Tientsin, stötte vi vid en korsväg på några hundar, som fråssade på ett lik, men intet försök att hålla dem därifrån gjordes af hundens ägare; ingen gjorde sig mödan att begrafva den döda kroppen eller ens hölja något öfver densamma. Senare kommo vi igenom ett af hungersnöden hemsökt område. Hälften af husen i byarne voro utan tak; stora landsträckor lågo obrukade; landskapet var nästan fullkomligt utblottadt på djur; resande syntes ingenstädes; omkring byarne såg man icke de små stackarne af halm och bränsle; på de smala bygatorna rådde tystnad; inga hundar, höns, inga svin; inga grupper af barn, som lekte eller sprungo efter främlingen, då han reste vägen fram; och skriftens ord runno mig i hågen: 'landet öde, utan invånare',

Vi fortsatte vår färd genom dessa ödebygder omkring sextio mil. Vi stannade en natt i en af de härjade byarne, och med herr Lees gjorde jag en rund kring platsen för att se förödelsens natur och utsträckning. Närmare granskning gaf vid handen en ännu större ödeläggelse än en blott förbiresandes flyktiga blick kunde upptäcka; ty synbarligen hade man varit mån om att låta husväggar och skiljemurar utåt gatan förblifva stående för att dölja en del af förstörelsen, på det att det skulle se bättre ut, än det var.

»Infödingar på platsen meddelade oss några siffror, som visade, att befolkningen då uppskattades till hälften af den forna folkmängden.

»Säger icke bibeln, att det är en hårdare lott att dö af hungersnöd än att dö för svärdet — hårdare att dö, slagen till marken af brist på jordens frukt? Men af alla dem, som dött hungersdöden i Nordkina, är det en klass, hvars belägenhet kanske i all synnerhet varit pinsam. Ett stort antal människor synas hafva dött just som skörden — en ymnig skörd — mognade. Genom alla dessa hårda, dystra månader, då man dag efter dag, månad efter månad längtade efter regn, kämpade dessa sig fram, höllo hoppet uppe, foro illa, våndades och sågo slutligen regnet komma, sågo grödan frodas, sågo den börja att mogna samt lyckönskade sig själfva och andra till utsikten till riklig föda och bättre dagar. Men de skulle se detta goda med sina ögon, men icke äta däraf. Så långt vi kunde inhämta af infödingarne själfva, synes förhållandet hafva varit sådant. Tärda af hungern, åto de omogen gröda och blefvo rof för svåra sjukdomar.

»Hungertyfus synes under sommaren hafva vunnit en fruktansvärd utbredning. Det säges, att i en enda

gård kunde två eller tre personer ligga vid porten, två eller tre under skuggan af något hus, två eller tre andra inuti huset — allesammans feberns rof. Luften i somliga byar säges hafva varit så mättad med feberdunster, att en person, som red längs gatan, tydligen märkte smittan i luften. Febern var också dödlig, men synbarligen icke så dödlig i proportion som rödsoten på hösten. Ofta fingo vi, då vi talade med en gosse, höra, att han var faderlös, och på förfrågan omtalade han, att hans fader hade dött på hösten; ofta fingo vi, då vi talade med en kvinna, höra, att hon var änka, och då vi frågade, när hennes man dött, blef svaret: 'Hösten'.

»Vi uppnådde Hsiao Chang under en snöstorm på lördagens eftermiddag. Nästa söndag, den 26 januari, var det äfven dåligt väder; församlingen uppgick till omkring två hundra åttio — bortåt ett hundra trettio män och ett hundra femtio kvinnor. Herr Lees talade till kvinnorna i kapellet. Jag hade männen utanför på en annan gård och predikade för dem från en terrass, hvarifrån jag hade en präktig öfverblick af min församling. Herr Lees hade för litet luftväxling, jag hade för mycket; men båda våra församlingar lyssnade uppmärksamt, ehuru det icke fanns någon sol, kölden var genomträngande och enstaka snöflingor långsamt förirrade sig ned ibland oss, medan vi firade vår gudstjänst. Nästa söndag, den andra februari, var vacker. Alla icke medlemmar voro uteslutna, och församlingen räknade omkring åttio män och ett hundra tjugu kvinnor. Tolf män och sju kvinnor blefvo döpta.

»Det för mig nyaste draget i arbetet bland dessa omvända kineser var deras ifver att lära och sjunga andliga sånger. Det fanns fattiga, gamla kvinnor, ur

hvilka vi icke kunde framlocka mycken katekeskunskap angående enheten i treenigheten och andra teologiska mysterier, men då vi tillfrågade dem, om de kunde sjunga, och bådo dem låta oss höra prof på sin sång, ljusnade deras gamla, skrynkliga anleten, och de höjde sina spruckna, darrande röster och sjöngo: 'Det finns ett lyckligt land', eller 'Den store läkaren', eller 'Trygg i Jesu armar', ganska falskt på ett och annat ställe, det är sant, men på det hela taget aktningsvärdt, hvad musiken beträffar, och med ett synbart allvar och en värme, som det var svårt att bevittna med torra ögon. Och när de gamla kvinnorna sjöngo så, hvad skola vi då säga om ungdomen? De tycktes aldrig kunna få nog af andliga sånger. Den gamla, tjocka psalmboken, som är antagen till allmänt bruk i våra kapell, var mycket omtyckt; men deras älsklingssånger utgjordes af en liten samling af Sankeys väckelsesånger. Dessa sånger betraktar jag som ett af de kraftigast bidragande hjälpmedlen till evangelii framgång, och jag hoppas mycket godt af dem.

»Hvarje kines behöfver tillsyn. Äfven de bästa och trovärdigaste bland dem vinna på att de blifva väl och omsorgsfullt öfvervakade. Ja, ju bättre en man är, desto bättre lönar det sig, att man håller uppsikt öfver honom. Missionsarbetet i Kina påkallar i hög grad ett omsorgsfullt öfverinseende. De kristna likna små öar af kristendom, liggande afskilda i en stor ocean af hedendom, och vågorna synas hota att uppsluka dem. Missionären kan genom att helt enkelt en och annan gång personligen infinna sig, eller genom att gifva ett litet enkelt råd, eller genom att tala några uppmuntrande ord, eller genom att uttänka några enkla arbetsmetoder, eller genom att göra några enkla

anordningar bevara kyrkan från moralisk fara, ingjuta nytt hopp och mod hos medlemmarne och predikanterna samt med Guds nåd sätta nytt lif och ny kraft i hela saken. Såsom järn hvässer järn, så upplifvas människan af anblicken af en vän; och detta är i synnerligen hög grad sanning beträffande missionären samt infödda predikanter och nyomvända.»

Under loppet af en följande rundresa i samma distrikt, år 1880, gifver han oss i sin dagbok en kort framställning af en predikan, som hållits af Liu, hans kinesiske medhjälpare, och som kan anses såsom ett synnerligen godt prof på ett tal af en omvänd kines till sina landsmän.

Lius ämne var hämtadt från uppenbarelseboken: »Den som vill, han tage lifvets vatten för intet». Han gick in på en utförlig redogörelse för vattnets nytta, hurusom det tjänar till tvättning, till att binda dammet i ett rum, som sopas (à la Bunyan), hurusom det gör sand fast och tjänlig att färdas på för såväl körande som gående. Slutligen inflätade han ett par goda berättelser om en man, som blef drucken och fick sitt ansikte nedsvärtadt, så att, då han kom hem, hans egen fader icke kände honom och icke ville släppa honom in, och då han händelsevis såg sig i en spegel, kände han icke igen sig själf. Ruset hade fullständigt förändrat till och med hans utseende och hans röst.

Likaledes har Gud skapat oss till sin afbild, men synden har på ett förfärligt sätt förändrat oss. Renade genom den Helige Ande, kunna vi ånyo blifva lika Gud.

Gudstjänsten varade omkring två timmar och tio minuter. Berättelserna i predikan voro ägnade att göra ett kraftigt intryck.

En senare anteckning i dagboken lyder: »Höll

gudstjänst. Predikade: 'Jesus frälsar' samt hvad detta namn har att lära hedningarna.» En, som ofta hörde honom predika i Kina, afgifver följande omdöme om hans förmåga och sätt att frambära sitt budskap:

»Såsom predikant gick Gilmour helt och hållet sina egna vägar. Han predikade i vanlig samtalston, utan det ringaste försök till vältalighet. Hans predikningar voro rika på belysande exempel, som till en stor del utgjordes af händelser ur hans egen erfarenhet. Skrattretande hänsyftningar eller sällsamma uttryckssätt nyttjades ofta. Medan det icke fanns mycket, som var tilldragande i predikantens sätt, blefvo hans predikningar alltid uppskattade och omtyckta, på grund af hans träffande iakttagelser och hans påtagliga allvar. Kineserna hörde honom alltid med glädje, och hans ord anföras ofta bland dem.»

Då han vid ett tillfälle skref till en vän i England, hvilken utbildades för det kristliga predikoämbetet och just hade tagit en hög examen vid Londons universitet, sade han:

»Jag tror icke, vårt arbete är så olika, när allt kommer omkring. Du vittnar om Kristus, detsamma gör jag; och ehuru du är i ett kristet land och jag i ett hedniskt, är människonaturen dock människonatur och icke så olika, som man skulle kunna förmoda. Du får kanske (Gud gifve, att du finge det) se mera frukt af ditt arbete, än jag gör, men dina pröfningar, svårigheter och frestelser komma att blifva, ja, äro utan tvifvel ungefärligen desamma som mina. Må Herren hjälpa dig och välsigna dig nu och alltid! Jag hoppas, han skall förhjälpa dig till ett hjärta, som alltid är beredvilligt att enfaldeligen predika det enkla evangeliet för dina åhörare, af hvilka kanske hälften veta

nästan ingenting om frälsningens väg, ehuru de hafva lyssnat till predikningar därom i hela sitt lif, och icke det ringaste skulle veta, hvart de skulle vända sig, om de blefve uppväckta och angelägna att blifva frälsta. Jag vill gifva dig en text, som jag anser särdeles lämplig för dig nu, då du tagit din examen, nämligen Es. 50: 4: 'Herren, Herren hafver gifvit mig en lärd tunga, att jag vet tala med den trötte i rätt tid'. Jag tycker om att dröja vid denna bibelvers. Lärdomen bör icke åstadkomma djupsinniga predikningar, svåra att förstå; tvärtom bör den hel och hållen användas till att göra vägen enkel och klar. Förlåt mig, att jag förmanar dig så, men jag kan icke afhålla mig därifrån, då jag tänker på de många lärda män, som jag känner där hemma och här, och som använda sin lärdom till att hålla lärda predikningar, *icke* till att göra vägen enkel och jämn.»

Den predikan, som omnämnes i det ofvan anförda utdraget ur dagboken, är grundad på Matt. 1: 21. Den blef aldrig utarbetad i skrift; men anteckningarna till densamma föreligga, och vi citera dem såsom ett belysande exempel på hans sätt att tala till både kinesiska och engelska åhörare. Det torde intressera läsaren att söka med ledning af dessa anteckningar få rätt på tankegången, och hvar och en, som har hört honom predika eller tala, skall lätt kunna föreställa sig, *huru* han utförde denna predikan.

»Matt. 1: 21. — 'Han skall frälsa sitt folk ifrån deras synder.'

Du talar till en man, han medgifver, att han är en syndare; han ämnar en gång vända om och blifva god.

Han vet icke verkligen, hvad synden är: ett Egypten!

Den är en *sjukdom;* kan du, när den angriper dig, lägga bort den? Ditt blod är besmittadt.

Den är en *eld;* då du en gång tändt den, kan du icke släcka den, den glimmar under askan och bryter ut på nytt.

Den är en *dålig rot,* ett ogräs, som lätt kan sås, men icke utrotas.

Synden är lik *strömmen* ofvanför Niagara.

Den blifver en *vana.* Eftergifvenhet kommer vanan att tillväxa.

Den är lik en *spindel;* en tråd efter en annan fjättrar en fluga.

Sådan är synden — mord, röfveri, stöld, hor, okyskhet, lögn, girighet, hat, vrede, illvilja, brist på kärlek till Gud eller människor.

Många af dessa synder ligga icke dig till last, men du har synd: synden är fördärfbringande, kan du befria dig själf? *Jesus måste göra det.*

Sjukdom, eld, rot, ström, vana, fluga. *Människan kan icke själf befria sig: Jesus måste göra henne fri.*

Icke blott från *den eviga fördömelsen,* utan från synden.

Om vi antaga, att du blott blefve befriad från den eviga fördömelsen och blefve förd till himlen, skulle du där vara lycklig? Hvilka skulle du hafva till sällskap?

En okunnig (lastbar) människa i sällskap med en lärd (helig).

En lösdrifvare i Tientsin blef palankinbärare, hade passande kläder o. s. v., men blott för en dag; han var snart naken igen.

Kristus icke blott för till himlen.

Sjukdomen. — Du behöfver icke dö däraf; han botar den.

Elden. — Du behöfver icke förtäras däraf; han utsläcker den.

Roten till det onda; han bortrensar den.

Niagara. — Han lyfter dig ut ur strömmen och upp på en ö.

Vanan. — Han gör dig fri därifrån.

Spindelns fluga. — Han icke blott fråntager spindeln flugan, utan han gör henne fri från sina ansträngningar.

Jesus gifver en ny natur; du blifver född på nytt. Men på ett *villkor:* ditt samtycke. *Sjukdomen* är svår: du måste lyda läkaren; om du icke underkastar dig operation, icke tager in beska droppar, så helar han icke.

Led en man till Peking: han vill icke komma, vill icke följa med; du låter honom vara. Du söker leda någon till himlen, in på helighetens stigar: han vill icke följa, kommer aldrig fram.

Har Kristus frälst dig? Om så är fallet, är det uppenbart för dig själf och andra. Han är icke blott ett föremål för vördnad, beundran: han är läkaren, i hvars händer du lägger din själ till behandling.

Två bröder: Kite och Loe; deras älsklingshund.

Johannes' i Hankow *Liu,* se krönikeboken: död — lefvande; sjuk (af feber) — helbrägda. Är det sista gången?

Missionärer. Den mongoliske doktorn, som icke hade mod att behandla sig själf.

Lärare i den heliga skrift, Paulus: att vara en förtappad.

Kristus i Matt. 1: 21—23.

Hvilken religion som helst god nog. Nej: ingen religion bryter syndens träldom; du går ned till döden

i syndens slafveri. Blott Jesus kan frälsa från synden. *Bed honom, och han skall göra det.*»

Under vintrarne i Peking gjorde han fortfarande alla möjliga ansträngningar att nå de mongoler, som besökte hufvudstaden.

»På vintern 1879—80 upprättade jag vid det 'Yttre Härberget' ett bokstånd, som skulle skötas af en kines. Under hela den elfte och tolfte månaden, efter kinesernas sätt att räkna, var antalet af de mongoler, som jag påträffade i det 'Inre Härberget' ganska stort, och antalet af de både utanför och inuti staden försålda böckerna uppgick inalles till sju hundra fjorton.

»I många fall hände det, att mongolerna före köpet och icke sällan äfven efter köpet bestämdt påyrkade, att jag skulle föreläsa boken för dem, liksom om de förmodade, att de finge mera för sina penningar, då de icke endast fingo boken, utan äfven förmådde mig att låta dem höra innehållet. Naturligtvis var jag blott allt för glad öfver tillfället att läsa, som snart öfvergick till anledning att samtala; och på detta sätt kunde tid efter annan små grupper af mongoler samlas omkring mig och lyssna till kortfattade framställningar af kristendomens grundsanningar. Åtskilliga män, som jag tilltalade, tycktes förtrogna med namnet Jesus och hade någon kännedom om kristendomen. Somliga voro mycket ifriga att köpa mina böcker; andra icke blott afhöllo sig själfva från att köpa, utan uppmanade andra att icke heller göra det; andra talade öppet emot kristendomen; men en stor del af dem, som lyssnade till mina små religiösa tal eller samspråkade med mig, visade intresse för ämnena i fråga och anmärkte, att frälsning därigenom, att en annan bär vår synd, var en förnuftig lära. Som köparne af dessa böcker kommo

från alla delar af Mongoliet, skola de andliga ströskrifter, som sålunda sattes i deras händer, nå fram ända till fjärran trakter i västern, norden och östern, och min bön är, att läsningen af desamma må blifva begynnelsen till något, som kommer att leda till en frälsande kunskap om sanningen i några sinnen. I hopp om ett och annat godt resultat lät jag trycka min adress på många af böckerna, för att sådana, som möjligen skulle önska att få lära mera, skulle kunna veta, hvart de skulle vända sig.

»I somliga fall hade de mongoler, som önskade köpa böcker, inga penningar, men voro villiga att gifva varor i utbyte; och sålunda hände det, att jag ibland vandrade hem på aftonen med en blandad samling af ost, filmjölk, smör, hirskaka och fårfett, utgörande behållningen af en del af dagens afsättning.»

Mongolerna äro mycket misstänksamma, då de se en främling skrifva. Hvad *kan* han hafva för sig? fråga de hvarandra. Gör han anteckningar öfver landets näringskällor? Ritar han upp en vägkarta för att kunna återvända såsom vägvisare åt en krigshär? Är han en trollkarl, som ämnar draga bort med landets välgång i sin annotationsbok? Vill missionären tillförsäkra sig folkets välvilja och vinna dess förtroende, måste han afhålla sig från att promenera och skrifva, medan han vistas ibland det.

Äfven i ett annat afseende måste missionären taga sig till vara. Han får icke gå ut på jakt. Att döda lefvande varelser anse mongolerna särdeles syndigt.

De sjukdomar, för hvilka de söka bot, äro legio, men de vanligaste fallen äro hudsjukdomar samt ögon- och tandåkommor. Reumatismen torde vara den allra oftast förekommande sjukdomen i Mongoliet; men

mongolernas lefnadssätt och vanor äro sådana, att det är gagnlöst söka bota den. Botar man den i dag, ådraga de sig den på nytt i morgon. Hudsjukdomarne erbjuda ett godt arbetsfält för en missionsläkare. De äro ytterst vanliga. Detsamma kan sägas om ögat. Det bländande solskenet på slätten vid alla årstider, utom då gräset är friskt och grönt på sommaren, det hvitglänsande snötäcket om vintern och den ständiga röken, som lik ett moln hänger två till tre fot ofvan tältets golf, allt samverkar till att angripa ögat. Ögonsjukdomar äro därför mycket vanliga. Lamaernas läkemedel tyckas ingenting kunna uträtta i sådana fall, och några få botemedel i en främlings hand åstadkomma kurer, som synas mongolerna underbara.

Frågan: »På hvad sätt har ni ådragit eder denna sjukdom?» framkallar ofta egendomligt vidskepliga svar. En man skyller på stjärnorna, en annan bekänner, att han som gosse var själfsvåldig och gräfde hålor i marken eller högg af buskar på kullen, och det är icke svårt att inse, hurusom han betraktar sjukdomen som ett straff för sitt gräfvande, eftersom man vid gräfning dödar maskar; men hvad afhuggandet af buskar på en kulle kan hafva att göra med synden, är svårare att inse, såvida det icke betraktas som stöld af egendom från ställets härskande ande.

En svårighet, då man skall bota mongolen, är, att han ofta, då han erhåller läkemedel, helt och hållet afviker från doktorns föreskrifter. Eller ock, skrämd af någon lögnaktig berättelse af sina grannar, eller betänksam, emedan främlingen icke ville känna honom på pulsen eller endast känna på *ena* handleden, lägger han omsorgsfullt undan medicinen och nyttjar den icke alls.

I Mongoliet ombedes främlingen äfven ofta att utföra orimliga, omöjliga kurer. En man vill att man skall göra honom begåfvad, en annan vill blifva botad från bruket af tobak eller brännvin, en annan från hunger, en från sin smak för té; de flesta män vilja hafva medicin, som kan komma deras skägg att växa, medan nästan hvarje man, kvinna och barn önskar få lika hvitt skinn som främlingen.

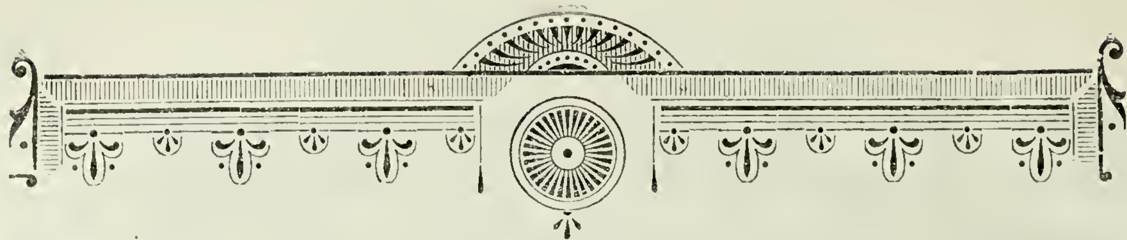
Då en mongol blifver öfvertygad om, att hans läge är hopplöst, tager han det mycket lugnt och böjer sig under sitt öde.

Tron på spådomskonsten är äfven något, hvarmed mongolerna göra sig besvärliga. Det faller dem aldrig ett ögonblick in, att en man, som är så kunnig och så väl utrustad med hjälpmedel, som en främling tycks vara, icke kan spå och lära dem allt möjligt, spå dem, hvar de borde slå läger för att få god tur och blifva rika; när en man, som anträdt en resa, skall återkomma; hvarför det icke kommit underrättelser från en son eller en make, som tjänar i hären; hvar de borde gräfva en brunn för att få rikligt med godt vatten nära ytan; om det skulle vara lyckosamt för dem att inlåta sig på någon viss affärsspekulation, m. m., m. m. Stor är deras häpnad, när främlingen bekänner sin okunnighet i dylik konst, och ännu större är deras klentrogenhet.

De största hindren för framgång vid skötandet af mongoliska sjuka äro två: för det första lida de flesta af kroniska sjukdomar, för hvilka nästan intet kan göras; för det andra blifver i många fall den åstadkomna lindringen eller boten endast af kort varaktighet, då inga förklaringar eller förmaningar kunna öfvertyga dem om vikten af att taga sig till vara för sjukdomens

orsaker. Men detta oaktadt kunna många goda kurer utföras i gynnsamma fall, och det sakförhållandet, att missionären för med sig medicin och söker bota, och detta kostnadsfritt, bidrager mycket till missionssakens framgång genom att bringa honom i vänlig beröring med många, som otvifvelaktigt skulle hålla sig på afstånd från en, som närmade sig dem i ingen annan egenskap än den af lärare i kristendom.»

SJUNDE KAPITLET.

Besöket i England år 1882.

Från år 1880 led fru Gilmour af mycket klen hälsa, och de läkare, som rådfrågades, anbefallde slutligen den hvila och det ombyte ett besök i England skulle skänka. Gilmours vederbörliga permissionstid var också nära förestående. Följaktligen återvände han på våren 1882 med sin familj till England.

Men en vistelse i hemlandet är ingalunda en tid af fullkomlig hvila för den uttröttade arbetaren. Kristi kyrka och församling behöfva ständigt den sporrning och den väckelse, som bäst kunna gifvas af män, som hafva fyllt de svåra platserna på arbetsfältet. Gilmour var äfven så full af hänförelse för sitt arbete och så ifrig i sin önskan att gagna mongolerna, att han otvifvelaktigt själf utan uppfordran skulle hafva förskaffat sig många tillfällen att tala för deras sak. Han skaffade nu missionens sak en hel mängd nya gynnare och sig själf många människors fromma deltagande och förböner för återstoden af hans jordiska tjänstgöring.

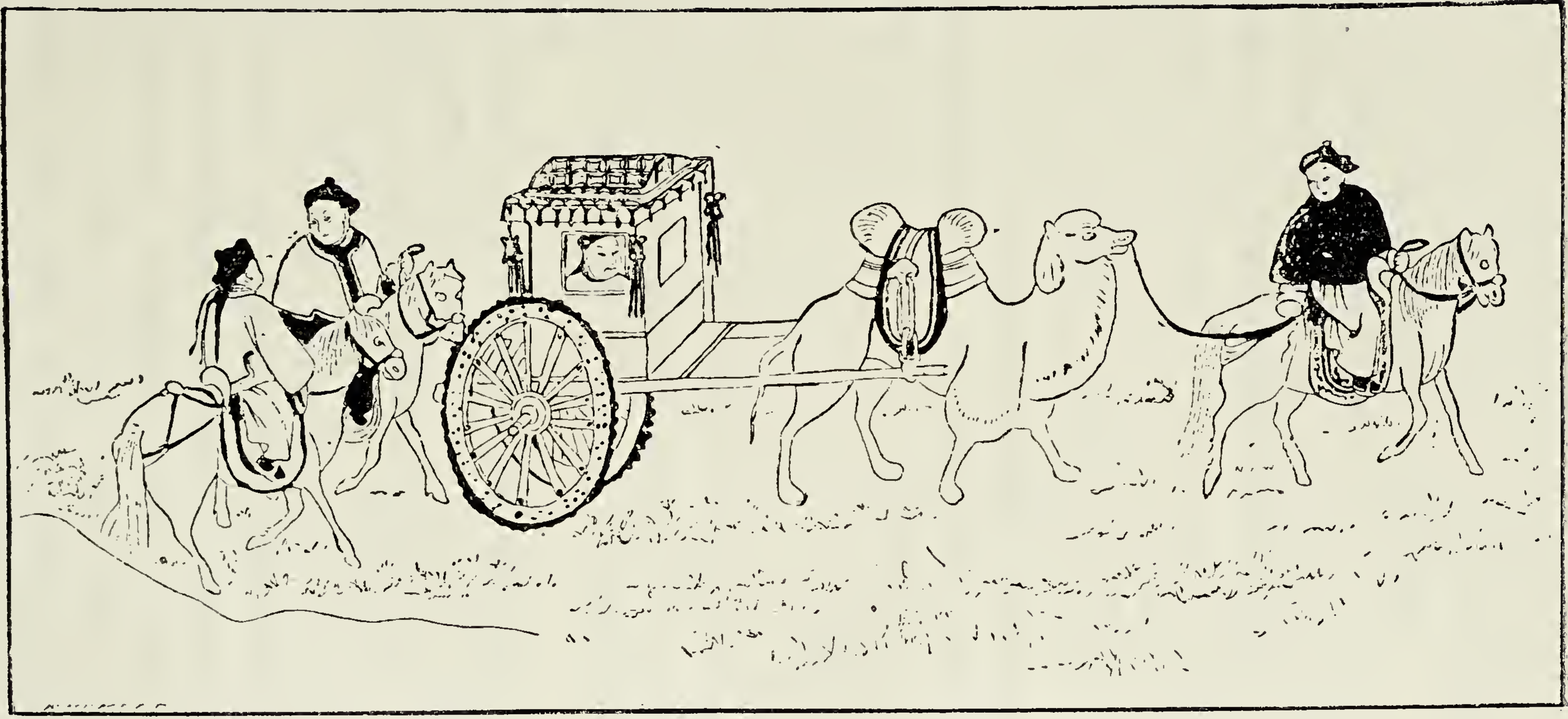
Här utgaf han nu sina reseminnen under titeln:

»Bland mongolerna». Den recenserades i litteraturtidningen Spectator sålunda: »Om vår erfarenhet ej vilseleder oss, har det icke funnits någon bok alldeles lik denna sedan Robinson Crusoe. Himlen har nekat författaren många gåfvor, men har till fullo gifvit honom en: gåfvan att skildra så, att vi lefva midt upp i det mongoliska lifvet, följa i oaflåtlig spänning de vexlande scenerierna. Läsaren skall icke ett ögonblick betvifla, vare sig han känner Defoe eller icke, att han blifvit fängslad af någonting enastående inom litteraturen, någonting nästan trolskt genom det sätt, hvarpå det huggit fast om honom och ställt inför hans ögon för alltid ett skådespel, som han aldrig väntat att se.

»Vi hafva just ingenting mera att säga om boken. Dess förtjänst är denna och ingen annan, och vi anse det till intet nyttigt att göra utdrag ur densamma. Men vi måste säga ett par ord om författaren och hans ämne. Ehuru skotte, är herr Gilmour synbarligen anställd vid London-missionen samt synes hafva lämnat Peking för att begifva sig till Mongoliet, emedan han kände sig manad att predika Kristus för tartarerna. Han kunde icke rida, han kunde icke mongoliska, han ville icke bära vapen, och han hade ingen särskild förutsättning för arbetet utom sin egen karaktär, som han alls icke själf kände till sitt fulla värde. Icke dess mindre begaf han sig åstad och stannade i åratal, boende under tält på halffrusna grässlätter eller i öknar, lefvande af fett fårkött, fårsvansar i all synnerhet, té och kokt hirs, ätande blott en gång om dagen, emedan mongolernas sed är sådan, och görande sig till en lama i allting utom i lögnaktighet, tjufnad och lättsinnigt tal. Som han icke kunde rida, gaf han sig till att på en månad rida sex hundra mil genom

en farlig ökentrakt, hvarest råttor undergräfva gräset, och härefter fann han, att den svårigheten försvunnit för alltid. Som han icke kunde språket, inackorderade han sig i ett tält hos en lama, lyssnade och frågade, frågade och lyssnade, till dess han kunde mongoliska lika bra som mongolerna, tills hans öron blefvo så öppnade, att han blef smärtsamt medveten om att mongolernas konversation, i likhet med de flesta asiaters, vimlar af dubbelmeningar. Hvad faror beträffar, hade han beslutat icke bära vapen, icke vredgas på en hedning, hände hvad som helst, och — ehuru han icke omnämner detta — icke rädas för någonting, hvarken hundar eller tjufvar, hunger eller väderlek, och han höll dessa tre beslut. Om det någonsin på jorden lefvat en människa, som hållit Kristi lag och kunnat gifva bevis därpå samt vara fullkomligt omedveten om dessa bevis, är det denne man, som af mongolerna, bland hvilka han lefde, kallades 'vår Gilmour'. Han önskade, helt naturligt, att ibland söka ensamheten för att hängifva sig åt betraktelser och att ibland göra långa promenader, men han fann, att dylikt väckte misstankar — ty hvarför skulle en främling önska vara ensam, kunde det icke möjligen vara bara 'för att bortstjäla landets lycka'? — och då en misstänkt missionär är en onyttig missionär, afstod herr Gilmour därifrån och satt beständigt i tält, bland lamaer. Och han säger tillfälligtvis på något ställe, att hans fel är otålighet, obenägenhet för att vänta på någon!»

Boken vann hastig och vidsträckt spridning. Dess framgång tydde på, att han lätt skulle kunna finna en vidsträckt och nyttig användning för sin penna. Han lämnade några bidrag till Pall Mall Gazette Sunday at Home, och andra kristliga tidningar. Men häri,

Mongolisk vagn, dragen af en kamel.

såväl som i alla andra företag, behärskades han af troheten mot sitt lifs stora arbete och motstod frestelsen att taga tid från arbetet att vinna själar genom att skrifva uppsatser och böcker. Han lade beslutsamt åsido all blott och bar litterär verksamhet.

»Jag känner lifligt», skref han år 1884 vid sin återkomst till Peking, »att här är mer att göra, än jag kan medhinna, och skriftställeriet måste träda tillbaka.»

Han, som återkommit till hemlandet för att söka hvila och ombyte, fick likväl vara långt ifrån overksam. Han gjorde många rundresor för att uppelda och föröka de hemmavarande församlingarnas tro och nit.

Han å sin sida erfor en kraftig och förblifvande andlig vederkvickelse af att sålunda efter tolf års frånvaro kommo i ny beröring och gemenskap med Storbritanniens kristliga lif. Hans allvar fördjupades, han studerade med det lifligaste intresse rörelser sådana som frälsningsarmén, som då började göra sig mycket bemärkt, och annan verksamhet för höjandet af nationens religiösa lif, och han var glad åt all gemenskap med andra Herren Jesu lärjungar, hvarigenom trons lif stärktes.

Han fröjdade sig storligen, då med långa mellanrum en söndag kom, på hvilken han var fullkomligt ledig. Sådana sällsynta tillfällen nyttjade han i fullaste måtto till andlig uppbyggelse. »Under denna hans permission», skrifver d:r Reynolds, »hade jag flera tillfällen till samtal med honom och åhörde flera af hans föredrag om missionsverksamhetens framsteg och kraf i norra Kina och Mongoliet, hvarvid jag erhöll ett djupt intryck af hans allvar, men ännu mera djupt gripen kände jag mig, då han under ett stilla samspråk på tu man hand omtalade några af sina person-

liga erfarenheter. Jag skulle vilja omnämna en sådan berättelse. Han hyste en gång stor förhoppning om en mongols omvändelse till Gud; denne mongol, som hade skänkt honom hela sitt förtroende, led af starren i båda ögonen. Gilmour ansåg, att detta var ett fall, hvari kirurgisk hjälp skulle kunna åtminstone delvis återställa synförmågan, och han ombestyrde, att patienten i sällskap med en mongol skulle uppsöka sjukvårdsanstalten i Peking. Han anträdde sin pilgrimsfärd, medan Gilmour och hans modiga unga hustru hade slagit läger i en stor, tillfällig koloni af mongoler, som voro i ett tillstånd af ansenlig fanatisk upphetsning gent emot den nya tron och dess främmande förkunnare. Gilmour sade: 'Vi bådo natt och dag för framgången af detta experiment, och vi åtogo oss alla med saken förenade kostnader'. Men ack, den dammfyllda luften, den bländande glödhettan och andra olyckliga omständigheter sammansvuro sig mot den stackars patienten, och då den nödiga tiden hade förflutit efter operationen, och förbanden borttogos, befanns han vara *stenblind.* Den mongoliske följeslagaren framkallade misstankar hos den stackars karlen genom att säga honom, att han visste, hvarför missionären sändt honom till Peking. 'Jag såg', sade han, 'din ögonsten i en flaska på hyllan. Dessa här kristna kunna få flera hundra taels för dessa ädelstenar, som de taga ut ur folks ögon.'

»Då den blinde mannen blifvit förd tillbaka till Gilmour, utspridde hans följeslagare sin oroväckande historia i hela trakten, och det fanatiska hatet stegrades till sjudande mordlust, och våra dyra vänner voro i öfverhängande fara under flera veckor. Om de hade vågat sig på att fly, skulle det hafva varit

en bekännelse om en nedrig komplott med doktorerna i Peking och signalen till deras mördande. De kvarstannade för att genom sina handlingar bortvända från sig den olycksbådande och afskyvärda beskyllningen, under oupphörliga bemödanden att rättfärdiga sina bevekelsegrunders uppriktighet och sina missionsafsikters renhet och välmening.

»Djupt gripen, som jag var, af berättelsen om denna räddning med knapp nöd, frågade jag fru Gilmour något mera om dessa fruktansvärda veckor af ovisshet, och hon försäkrade mig, att de hade varit fullkomligt lugna, och att de voro helt och hållet undergifna Guds vilja, hvad den än månde vara.

»Många andra tros- och tålamodsprof beskrefvos af Gilmour, utan en enda anstrykning af själfbelåtenhet eller själfbeundran, och hans enda bekymmer var, att frukterna af hans långa resor och mångahanda missionsföretag synbarligen varit så få.»

Naturligtvis skulle James Gilmours förmåga som talare tagas i anspråk för Missionssällskapets årsmöte å Exeter Hall. Här ett litet prof på hans föredrag. »I Peking hafva vi tre kapell. Ett kapell där är ingenting annat än en kinesisk bod, anständigt iståndsatt och försedd med en skylt högst uppe på taket. Kineserna tycka mycket om att förse sig med storslagna namn. Man kan träffa på en man, som sitter i en liten låda, som knappt är så stor, att han kan vända sig däri, och om man läser hans skylt, bär den något högtsväfvande namn, tydande på en sol; kanske är det 'Den ständiga dygdens sol' eller något dylikt, eller 'De fem sällheternas sol'. Titeln ofvanpå vårt kapell är affattad just i enlighet med infödingarnes språkbruk och den är därför 'Evangeliets sol'. Inuti finnes icke

mycket att se. Disk och hyllor hafva borttagits och i stället för det gyttjiga jordgolfvet har ett tegelstensgolf blifvit lagdt; dessutom finnes det bänkrader för åhörarne och en låg platform för talaren. Jag vet icke, hur det kommer sig, men det förhåller sig emellertid så, att uppe i vänstra hörnet af kapellet — och alltid i det vänstra hörnet — står ett bord och två stolar, på bordet en tékanna och koppar, emedan i Kina allting försiggår med té. Man måste alltid börja så. Dessa kapell äro öppna sex dagar i veckan på eftermiddagen.

»Då nu missionären kommer in, synes det ju naturligt, att han skall sitta vid bordet tills församlingen kommer. Ibland infinner den sig också utan vidare såsom då det råkar vara marknadsdag o. d. De rent af strömma in; men ibland går tidvattnet i annan riktning, det strömmar icke alltid in så där. Jag önskar gifva eder en rätt klar och sann föreställning om huru där tillgår. Ibland kommer församlingen icke, och ibland tittar efter en liten stund en man in genom dörren, ser en främling och försvinner. Han har sett nog och vill icke se mera; och om man frågade honom, hvad han sett, skulle han icke säga, att han hade sett en främling, nej, han skulle säga, att han hade sett en 'utländsk djäfvul'! Ej underligt om en okunnig landtbo är förskräckt, då han ser en främling, ty de förskräckligaste osanningar spridas ut om oss där, t. ex. att vi taga ut människors hjärtan för att därmed bedrifva trolldom, att vi stjäla människors ögon för att däraf tillverka fotografiska kemikalier, att vi gifva de stackars kineserna medicin för att förhäxa dem. Jag påstår, att om den först ankommande hört dylikt om oss, är det ej underligt om man ej får se

mera af honom än ryggen och hårpiskan, då han går sin väg.

»Ibland inträder en djärfvare; han går upp till bordet och sätter sig midt emot mig, och där sitta vi då, utgörande ett par. Etiketten bjuder då, att man serverar honom en kopp té, och etiketten tyckes äfven bjuda, att han icke dricker det. Ibland ser jag, sedan gudstjänsten börjat, den infödde predikanten stiga upp sakta och liksom oafsiktligt, spatsera upp till tékannan, lyfta stilla af locket och hälla det där téet tillbaka i kannan; om man sätter på locket och värmer upp kannan, så är téet färdigt för nästa besök.

»Kommer man i språk med en person, är man nästan säker om en församling, ty ehuru en kines är mycket rädd för att blifva direkt tilltalad af en främling, äro de flesta mycket nyfikna att lyssna till andras samtal med oss. Om man därför talar med en, inträder snart en annan för att lyssna, ännu andra ställa sig att lyssna bakom hvarandras rygg, och snart äro de flere, än den ursprunglige talaren tycker om att hafva med vid sitt enskilda samtal; och då man uppnått denna punkt, är det tid att gå till platformen och bedja åhörarne sitta ned samt börja gudstjänsten. Ibland kommer ingen in, och då måste man försöka någonting annat, såsom att sätta sig litet närmare dörren, och ibland lyckas man samla litet folk. Ibland blåser i Peking en stark nordvästvind; människor hålla sig då inomhus och lokalen står tom. Då måste man försöka ett annat medel: Vi försöka stämma upp en psalm. Ja, försöka, ty dessa infödda predikanter äro just inga sångare, men vi lyckas göra väsen, och det är något som drager. Människor titta in i nyfiken undran, sätta sig ned, och så snart psalmen är sjun-

gen, berätta vi dem psalmens innehåll: och på det sättet är man genast färdig med sin predikan.

»Icke äro därmed alla farligheter öfver. Ibland inträffa afbrott. Ibland uppstår, just som ens åhörare lyssna som bäst, plötsligt ett rysligt larm alldeles utanför dörren, och församlingen hoppar upp och rusar ut för att se, hvad som står på: en fickstöld, en likprocession eller, ännu mer lockande, ett förnämt brudpars möbelförevisning. Kvinnor infinna sig lyckligtvis icke ofta. Men en gång minns jag huru en kvinna stack in hufvudet, fick syn på sin man och ropade med gällaste röst: 'Kom ut du härifrån!' Vi ömkade honom alla, då han gick ut.

»Dessa åhörareskaror förete en mycket underlig anblick. Ibland ser jag dessa åhörare, af hvilka de flesta äro oss fullkomligt obekanta, lyssna till hvad jag har att säga dem lika spändt och stilla, som I ären nu. Då vi berätta för dem, hurusom Kristus lämnade himlen och kom att tillbringa så många år i en sådan usel och föga tilltalande omgifning på jorden (och missionären kan ibland tala därom med känsla, då han under någon tid varit i ett främmande land), och så komma till det största af allt: att Kristus dog af kärlek till alla — o, mina vänner, kinesen är förnedrad, vällustig, försjunken i världslighet, men han har ett mänskligt hjärta; det bäfvar vid berättelsen om korset.

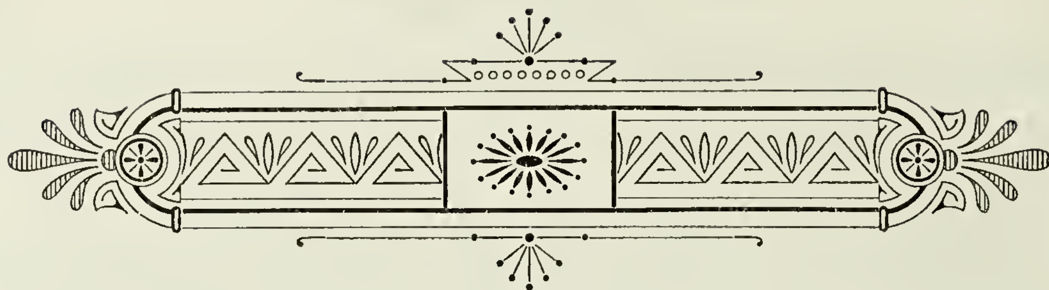
»Mot slutet säger jag: 'Nu skolen I snart gå hem till eder aftonmåltid, och då jag är främling, hafven I troligtvis icke förstått allt, hvad jag har sagt', och sedan säger jag: 'Där ligger det några böcker, i hvilka hela denna sak är framställd; kanske I viljen komma fram till dem och titta litet på dem, innan I gån?'

Härigenom får man ett tillfälle att tala med dem, och några af dessa män icke blott köpa böckerna, utan de läsa dem och återkomma för att få nya.

»Hvad jag nu har önskat inskärpa hos eder, är detta: sedan dessa kineser hafva lämnat kapellet, kunnen I göra lika mycket för deras omvändelse, som vi i Kina. Jag vill, att I bedjen för dessa mäns omvändelse. Vi äro edra ombud, och jag tror för visso, att vi *skola* vinna resultat där i direkt förhållande till måttet af edert böneallvar här. Utan förböner känner jag mig ungefär som om en dykare blefve nedskickad till bottnen af en flod utan någon luft att inandas, eller som om en brandsoldat blefve skickad upp till en brinnande byggnad och i sin hand hade en tom slang; jag känner mig ungefär som en soldat, som beskjuter en fiende med tomma patroner. Hvad jag önskar är att kunna återvända till mitt arbete i känslan af att bakom oss stå människor, som allvarligt bedja, att Guds Ande ville kraftigt verka i deras hjärtan, för hvilka vi hafva förmånen predika. Om I bedjen allvarligt, kunnen I icke annat än arbeta allvarligt, och då skolen I äfven gifva allvarligt; och jag tror icke, att vi kunna vara allt för allvarliga i den sak, som Kristus tog så mycket på allvar, att han gaf sitt eget lif.»

Den 1 september anträddes återresan till Kina och den 14 november uppnåddes Peking.

ÅTTONDE KAPITLET.

Solsken och skugga.

I Peking började på nytt missionsplikternas gamla vanliga gång. Gilmour var efter sin aderton månaders frånvaro samme man och dock icke densamme. Han trängtade efter frukt i arbetet på själars omvändelse, och han började med ännu större självförsakelse än någonsin hängifva sig åt att vinna kinesers hjärtan för Frälsaren. Vintern 1884 tillbringades i Peking och hans dagbok är uppfylld af tilldragelser, som belysa den tid och möda, han nedlade på enskilda individer.

I februari 1884 företog han en af sina märkvärdigaste mongoliska resor. Han besökte den mongoliska slätten, *vandrande till fots*, och utsatte sig sålunda för faror och vedermödor af ganska allvarligt slag. Men han hade goda skäl härför, och han framställer dem med vanlig klarhet. Möjligen vittnar ingen annan resa i hans lif på ett mera slående sätt om hans stränga pliktkänsla, hans skoningslöshet mot sig själf, då det gällde att gå pliktuppfyllelsens väg, och hans innerliga önskan att vinna själar.

»Dels hade jag kort tid till mitt förfogande, så

att det knappt lönade att köpa kameler, dels ville jag nu komma uteslutande i egenskap af själasörjare till välbekanta orter och till några särskilda mongoler, som fått rätt mycken undervisning i kristendomen. Ännu en gång ville jag kraftigt lägga dem på hjärtat Kristi kallelse.

»Fem kalla dagar i en mulåsnebår förde mig till Kalgan, ännu en dag i kärra förde mig upp öfver passet och fram till den mongoliska slätten. Värdshus vid gränsen ha inga enskilda rum, gästerna dela alla den rymliga platformen i köket och sofva å halmmattor på tegelstensgolfvet, hvilket uppvärmes genom rör, som leda från spisen. Den kinesiske värdshusvärden var en gammal vän till mig, och han tillät mig dela hans rum. Från detta såsom stamhåll kunde jag företaga färder till fyra mongoliska samhällen.

»Mitt första besök gälde en lama, som jag har känt flera år, och som har blifvit undervisad i kristendomen af andra, både innan och sedan jag gjorde hans bekantskap. Han är en man, som äger inflytande, förmögenhet och godt om tid, och har, ehuru han är präst, hustru och ett barn. Jag tillbringade nästan en hel dag hos honom och vet knappt, hvad jag skall tänka om honom. Han tyckes inrymma, att det måste finnas en Gud öfver världsalltet, och medgifver, att Kristus kan vara en uppenbarelse af honom, men i samma mening, som Buddha var. En del af hans samtal gaf mig nästan anledning tro, att han någon gång bedit till Jesus, men jag kunde icke förmå honom att erkänna detta.

»Mitt andra besök gällde ett tempel och en tältkoloni, hvarest jag påträffade några gamla bekanta; blef höfligt mottagen, men ingenting mera.

»Mitt tredje besök gällde en annan tältkoloni, hvar-

est jag genast hälsades såsom doktorn och, nolens volens, blef tvungen att ordinera för ett antal sjukdomar. Några lyckade kurer åratal förut förklarade mina därvarande vänners förtjusning, men efter andliga frukter såg jag förgäfves.

»Bärande vid ena sidan en vid en axelrem fäst brun postväska med mina reseffekter och matförråd, vid den andra en vattentät metväska med böcker o. s. v. samt på en käpp öfver ena skuldran en kinesisk fårskinnspels, lämnade jag nästa dag min värd, som just var i färd med att dricka det glas varmt, kinesiskt brännvin, som utgjorde den oföränderliga inledningen till hans frukost, vände mitt ansikte norrut och började en tjugutre mils vandring till det mongolsamhälle, som under några somrar i rad försett mig med män och oxar för mina årliga resor. Nu känna mongolerna mycket väl de ryssar, hvilka som téagenter bo i Kalgan; de hafva sett många förbiresande utländingar till häst, på kameler och i kärror; de hafva sett missionärer resa på åsnor och i oxkärror; men jag tror, att de denna morgon för första gången sågo en utländing, bärande alla sina tillhörigheter på sig, traska fram likt deras egna tiggande lamaer. De få, jag mötte, gjorde i en ton af stor förundran de sedvanliga frågorna, mottogo klentroget mina svar och redo bort, mumlande: You eldib eem, 'Sällsam affär'. Mina fötter funno detta resesätt lika sällsamt.

»En och annan hvilostund och en mun full snö utgjorde den enda omväxlingen i de sista, långa milens plågsamma enformighet. Ändtligen var jag nära mitt mål: den grupp af mongolhyddor, som mitt besök gällde. Den förste man, som kom mig till mötes, var mandarinen i distriktet. Räddad från hundarne led-

James Gilmour, utrustad för sin fotvandring
i Mongoliet febr. 1884.

sagades jag till hans tält, fick sätta mig framför elden och vederkvickte mig med té, samt fördes sedan till en jordkoja. Nyheten om min ankomst hade spridt sig, och om en liten stund hade jag omkring mig en representant från nästan hvarje familj i byn. Äfven de två, som kört en oxkärra åt mig — det var en lama och en lekman — sutto där i den täta röken. Lekmannen, som i det täta molnet var osynlig för mig, ehuru han befann sig blott på ungefär två meters afstånd, hof upp sin röst och sade, att han i flera månader varit en Jesu lärjunge, och att, om prästen ville förena sig med honom, skulle de tillsammans blifva kristna. Hvarom ej, så hade han fattat sitt beslut, han ville förlita sig på Frälsaren. Vid denna tidpunkt hade rökmolnet sänkt sig ännu lägre. Jag låg utsträckt på platformen, och de båda männen sutto nedhukade på golfvet — jag kunde nätt och jämt otydligt se den nedre kanten af deras pelströjor —, men platsen var skön för mig som himlens port, och de ord ur rökmolnet, hvarmed jag hörde denna mongol bekänna sin tro på Kristus, upplifvade mig, som om de blifvit talade af en ängel ur en ljus sky.

»Plikten kallade smeden (lekmannen) bort, aftonmåltiden skulle tillredas och intagas, och det var först sent på natten, som jag fick tillfälle till ett enskildt samtal med mannen.

»Af alla land, jag besökt, är Mongoliet det glesast befolkade, och dock är där allra svårast att få ett enskildt samtal med någon. Hvar och en, till och med halfvuxna barn, tyckas anse sig hafva full rätt att komma och lägga sig i hvilket samtal som helst. Ville man tillbomma dörren och förvägra tillträde, skulle man blifva misstänkt för att förehafva något

ondt anslag. Ville man taga en karl med sig på en liten spatsertur för att kunna i ro tala med honom, blefve man misstänkt för trolldom. Som jag kom ihåg, att en person alltid måste hafva något bestämdt budskap eller ärende att ombesörja, då han reser, och som jag hoppades kunna uträtta något med bemälde smed, hade jag med uppsåt kvarlämnat på det kinesiska värdshuset några presenter, som jag icke rätt gärna kunde bära med mig, och efter en dags hvila begåfvo smeden och jag oss åstad för att hämta dem. Detta skänkte oss tjugutre mils enskildt samtal och ett godt svar att gifva alla dem, som frågade: 'Hvart ämnen I eder?' 'Hvad skolen I göra där?' Han berättade mig historien om uppkomsten och tillväxten af hans tro på Kristus. Jag lärde honom mycket, som han icke visste, och på ett ensligt ställe satte vi oss ned och höjde våra röster till himlen i bön. Det var den härligaste vandring, jag någonsin gjorde i Mongoliet, och på samma gång den plågsammaste. Mina fötter voro slutligen alldeles förstörda. Nogsamt förtigande mina fötters tillstånd, fick jag sedan köpa en kärra till skäligt pris. Mongoler och kineser sökte förklara för mig, huru opraktisk jag var, som gått den långa vägen. Smeden och jag visste hvarför det skett.

»Också med mandarinen öfver denna lilla stam fick jag ett stilla samtal. Han var mig tillgifven och ytterst uppmärksam, och han framställde vid samtalets slut några frågor, som jag tyckte tillkännagåfvo, att han fattat samtalets andemening. Han är en fåordig man, men af hvad han sade hoppas jag, att han är något berörd af kristendomens sanning.

»Bland andra besök kände jag mig manad att uppsöka två lamaer vid ett tempel på omkring sjuttio

mils afstånd. Jag uppnådde templet efter tre dagar och fann, att de båda lamaerna, jag velat träffa, voro döda. Jag kom således för sent. Men både på vägen och vid själfva templet hade jag goda tillfällen att undervisa. Jag påträffade några intressanta män, och icke blott i de tält, där jag blef mottagen som gäst, utan ibland ute i vida öknen kunde hända, att enstaka resande mötte mig, stego af sina hästar och gåfvo mig tillfälle till kristligt samspråk. På hemfärden till Kalgan följde mig den omnämnde smeden Boyinto på väg. Vi vandrade sakta, ty vi hade mycket att säga. Vid skiljevägen knäböjde vi och bådo tillsammans. Den stackars karlen satt länge stilla kvar och såg efter mig. Efter en månads bortvaro återvände jag till Kalgan.» Året därpå erhöll Gilmour följande bref:

»Kalgan 14/1 85.

Käre broder Gilmour!

»Jag skyndar att meddela dig den mycket glädjande nyheten, att Boyinto från Shabberti i dag af mig har blifvit döpt till medlem af Kristi kyrka här i Kalgan. Jag är säker på att du kommer att fröjdas och tacka Gud mer än någon af oss. Och jag har aldrig sett våra kristna så lyckliga öfver att upptaga någon i kyrkans gemenskap. Det enda jag beklagar är, att det icke var din hand i stället för min, som förrättade den heliga handlingen.

»Jag skref och talade om för dig hans besök hos oss för en månad sedan och hans begäran att få sluta sig till kyrkan här samt vår tillfredsställelse med hans uppträdande. Han återkom i går morse och tillbragte hela dagen hos oss. På eftermiddagen hade vi enligt föregående öfverenskommelse ett för församlingarna i

den öfre och den nedre staden gemensamt möte, såsom en fortsättning på böneveckan, emedan intresset var så stort. Herr Roberts predikade och mot slutet af mötet, då två eller tre andra hade stigit upp för att bedja, frågade jag Boyinto, om han önskade, att de kristna skulle bedja för honom, och han steg upp och uttalade en önskan därom och uttryckte vidare en bestämd begäran att blifva döpt. Vi sammankallade kyrkorådet vid gudstjänstens slut och förhörde honom i kristendomskunskap. Hans svar voro så goda, att de framkallade allmän belåtenhet, och somliga af hans infall voro i hög grad träffande, såsom när han tillfrågades, huru det är i himlen, då han svarade: 'Jag har icke varit där — huru skulle jag kunna säga det?' hvarefter han tillade: 'Skulle någon bedja att få komma dit, om där icke vore godt att vara?' Men hans rättframma, okonstlade väsen var uppfriskande. Det tycktes icke finnas något skäl att anse, att han icke var en ärlig troende — en, som sökte att i allt följa Jesus. De infödda kyrkorådsmedlemmarne svarade först med värme, att han var fullkomligt mogen för att blifva upptagen som medlem af kyrkan och uttryckte den största glädje öfver att finna en mongol, som älskade vår Frälsare och förtröstade på honom. Vi kände därför med Petrus: 'Icke kan väl någon förmena dessa vatten för att blifva döpta?' De öfriga bådo mig därefter döpa honom vid påföljande dags möte. Och kunde du hafva sett honom stå upp och besvara mina frågor, bekänna sin tro samt sedan aftaga sin hufvudbonad, vördnadsfullt böja sitt hufvud och emottaga dopets vatten, skulle ditt hjärta öfverflöda af tacksamhet och lof till Gud för denna förstlingsfrukt från Mongoliet. Efter bönen sjöngo vi: 'Till polens kalla grän-

ser', ändradt till: 'Till Mongoliets' o. s. v., och vi kände det såsom aldrig tillförne.

»Ehuru Gud sålunda har beredt oss stor glädje genom inbärgandet af denna förstlingsfrukt, känna vi alla, att äran af detta verk tillkommer Gud, lönen dig och andra. Din medbroder

J. Spragne.»

Vintern 1885 hade han att nästan ensam utföra arbetet i Peking. Han gick så upp i sin nitiska själavård, att han under de tidigare stadierna af sin hustrus sjukdom kände sig tvungen att låta den gå före till och med hennes önskan, att han skulle stanna hos henne under tider af svårt lidande och svaghet.

»D. $^{9}/_{12}$ 1883. — Träffade i kapellet Wang, en man, bosatt 300 li nedåt landet. Han hade hört en predikan där två eller tre år förut, och han kunde ännu anföra innehållet. Efter gudstjänsten tog jag honom med mig hem. Vi höllo på att samtala, då en annan man, Jui, som var hemma 130 li norrut, inträdde. Han hade måst rymma från hemmet på grund af någon förseelse. Dessa två upptogo mig till mörkrets inbrott.»

I ett bref skildrar Gilmour flere personer och det sätt, hvarpå han gått till väga med dem. Det belyser, huru omsorgsfullt han vårdade sig om hvarje enskild själ.

»Ch'ang bevistar söndags- och fredagsgudstjänsterna. Han önskar någon anställning i missionens tjänst. Han har ingenting att vänta af mig i den vägen. Han vill dock icke bryta med kristendomen eller med oss, och jag hyser svagt hopp, att hans försök med oss skola göra oss godt, ehuru de för oss hafva varit högst pinsamma.

»Hsing har af satan blifvit ansatt med filosofiska tvifvel. Jag har uppmanat honom att slunga emot djäfvulen den heliga skrift, såsom vår Mästare gjorde.

»Li, skomakaren, tycker jag mycket om. Han kan icke stanna till söndagsgudstjänsten, hvarför jag har honom före gudstjänsten.

»Fu artar sig bra. Förra fredagen stannade han kvar efter bönemötet och språkade om alla möjliga ting, både världsliga och andliga. Han har de allra angenämaste hågkomster af Emily. — Emily tyckte också om honom.

»Jui Wu, kruthandlaren, ingifver ånyo förhoppningar. Han kan allt komma på rätt väg. *

»Gamle Tai har varit nära att lämna oss. Han brukar intaga *tiffin* (mellanmål) hos mig om söndagarne och dricker med förtjusning fyra till sex små koppar godt, starkt té med mjölk och socker. Han tillväxer i nåd.

»Unge Tai behåller jag kvar, sedan fadern gått, samt undervisar honom. Han tager sig ledigt från arbetet den dagen, och jag vill laga så, att detta lönar mödan.

»Chao infinner sig flitigt och är i bättre omständigheter.

»Lu Ssu är kvar i sitt gamla yrke och har det bra. Han kommer på söndagarne, då han kan komma. Af honom hoppades jag minst, och nu är jag nästan bäst till freds med honom.

»Lama kommer i morgon för att afsluta omarbetningen af den mongoliska katekesen. Jag begifver mig snart åter till Mongoliet, då jag följer barnen till Tientsin.

---

* Fu är nu predikant och Jui Wu medikamentförvaltare i Chou-missionen.

»Jag känner mig så tacksam för vår lilla kyrka här. Jag kan ärligt säga, att jag sökt göra mitt bästa för den under din frånvaro, och Gud har därvid uppmuntrat mig mycket. Jag har skördat, där du sått, och har vinnlagt mig om att så något, som du kan skörda, då du återkommer.

»Det mongoliska arbetet har äfven inträdt i ett nytt skede, och detta öppnar en ny framtid för mig. Det är en öfverväldigande stor uppgift. Jag tror icke jag begifver mig till Kalgan eller trakten däromkring. Jag fruktar, att ingen läkare skulle vilja stanna hos mig där. Kanske jag begifver mig till den nordöstra delen af Mongoliet. Jag kan knappast säga det ännu. De flesta af mina böcker ämnar jag sälja. Hvad nytta har jag af dem? Jag har aldrig tid att läsa dem, och det är icke sannolikt, att jag någonsin får det.»

Mot slutet af sommaren 1885 såg Gilmour, att hans lifs tyngsta sorg snart skulle drabba honom. Fru Gilmour hade flera år varit underkastad svåra sjukdomsanfall. Besöket i England och den hvila och det ombyte, som lifvet i det gamla hemmet skänkte, hade i någon mån återställt henne. Men knappt hade de kommit i ro i sitt hem i Peking, innan några af hennes värsta symptom återvände. Med det modiga hjärta och beslutsamma sinne, som utmärkte hela hennes missionsbana, ägnade hon sig likväl en tid åt missionsplikterna och bar sin fulla andel af de därmed förenade bekymren och mödorna. Men småningom nödgades hon erkänna, att hennes arbetstid var förbi.

Hon skrifver då: »Jag är nedbruten. Det gör mig ledsen, men det kan icke hjälpas. Huru länge det kommer att vara, vet jag icke. Jag kan icke blifva starkare, därför måste jag nöja mig med att

vara trött. Jag är endast svag, och det äro ju många. Det har varit en stor väckelse här. Den tycktes gå fram som en bergström, medan jag blott kunde stå stilla och se på. Min enda förundran är, att dessa människor hade lefvat så länge utan den sällhet, som de när som helst kunnat få för intet. Måtte kineserna känna flodvågorna af det nya lif, som kommit in i Peking! Och de måste, ingenting kan hindra det.»

Hänsyftningen i den sista delen af detta bref gäller ett mäktigt fördjupande af det andliga lifvet, hvilket ägde rum bland missionärerna och äfven bland några af de andra i Peking boende europeerna.

I Gilmours dagbok läses från dessa dagar:

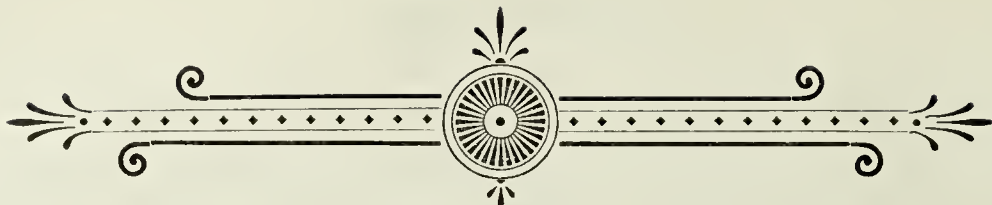
»$^{17}/_{9}$. Min älskade Emily skall synbarligen tagas ifrån mig! Huru tröstlös, ensam blir jag icke — äfven barnen måste jag då bortskicka! O, vi arma människobarn! I afton sade hon: 'Älskade James, jag går bort, tror jag. Jag skall snart se dig där. Det kommer icke att dröja länge.' Jag sade, att hon där icke skulle behöfva mig mycket. Hon sade ömt, att hon skulle det. 'Jag tänker sitta vid porten och se efter dig, tills du kommer.'

»Hela den följande dagen aftynade hon, och strax efter midnatt den 18 september utandades Emily Gilmour fridfullt sin sista suck.»

Fru Gilmour begrofs den 21 september. Hon följdes af ett skönt eftermäle. Hennes tro var varm och stark. Med sin make lefde hon i ett mycket lyckligt äktenskap. Hon var sin mans jämlike i nit och missionskärlek, och han har själf aflagt vittnesbörd om den träffsäkra skicklighet, hvarmed hon bedömde kinesernas karaktär. Hon ägnade mycken tid och möda åt kristligt arbete bland kvinnorna och flickorna i Pe-

king, och hennes man hade under sitt nära elfvaåriga äktenskap stor hjälp i sitt arbete af hennes sunda omdöme, hennes starka tillgifvenhet, hennes kärleksfulla, kristliga sinne och hennes fulla öfverlämnande af sig själf åt Herren Jesus Kristus.

NIONDE KAPITLET.

Ombyte af arbetsfält.

Under 1885 kom James Gilmour småningom till den slutsatsen, att ett ombyte af arbetsfält var önskvärdt.

Härom säger han: »Min håg står till landet i nordost, de jordbrukande mongolerna. Jag har besökt den trakten två gånger. Jag känner några, som äro därifrån. En doktor läte kanske öfvertala sig att slå sig ned där någonstädes.

»Jag är fullt medveten om svårigheterna. De äro:

1. »Jag har ingen lämplig kines att taga med mig. Mer än hälften af befolkningen är kinesisk, och jag skulle icke gärna kunna reda mig utan en kines.

2. »Det är ett nytt distrikt, och det kommer att taga tid att upparbeta det.

3. »Det har dåliga förbindelser med Peking och andra platser och kommer att blifva ett mycket isoleradt fält.

4. »Det är ett ganska ociviliseradt och osäkert distrikt.

»Jag vet allt detta, men tror dock, att det är bäst och rättast att i förtröstan på Gud gripa verket an.

Jag tror, att den af mig påtänkta platsen skulle utgöra en lämplig ort för en läkare, och helst om han kunde inrätta ett sjukhus.

»Jag är mycket glad, att mongolområdet omkring Kalgan har visat tecken till att bära frukt. Det har mycket styrkt min tro. Jag är äfven glad, att Gud i någon mån bekänt sig till mitt arbete här i Peking, och jag känner mig mera förhoppningsfull än någonsin förut. Gud har också skurit mig lös från alla mina band, så att jag känner mig alldeles redo att gå hvart som helst, om blott han går med mig.»

Det blef ett svårt trosprof för den hängifne missionären, då gång på gång hoppet om en medicinskt bildad medarbetare slog fel. Ytterligt ensam gick han i en oförtröttad kärlek sina tunga steg för att bjuda hjärtan till Herren Jesus.

Ur hans dagbok må från denna tid anföras följande:

»Nyåret 1886. Ta Chêng Tzù var mitt hufvudkvarter. Det är en liten köping med daglig torgdag. Det omgifvande grannskapet är befolkadt af mongoler och kineser till ungefär lika mängd. Mongolerna äga den mesta jorden och kalla de på landsbygden boende kineserna för slafvar. Hela ortens handel är i kinesernas händer. Mongolerna tala alla kinesiska, och många af de i städerna bosatta mongolerna hafva glömt sin mongoliska och skratta åt sig själfva, emedan de icke kunna tala sitt eget språk.

»Ehuru mongoliskan är modersmålet, är det kinesiskan, som är det mest ansedda och eftersökta språket. Förmögna mongoler hafva kinesiska lärare för sina barn och läsa kinesiska väl. Under min vistelse där sålde jag flera kinesiska än mongoliska böcker.

»Opium odlas mycket där, så äfven tobak, och stora mängder af brännvin tillverkas och förtäras. Det var delvis ett missväxtår. De predikningar, som tycktes göra det största intrycket på åhörarne, voro de, som berörde dessa tre ting, så motsatta Herrens afsikt. Han gaf dem jord och regn för odling af näringsämnen, det var icke att undra på, att Gud, då han såg, huru de missbrukade jorden och regnet, sände dem dålig årsväxt. Bakdanteri och oanständigt tal utgjorde ett fjärde ämne, som erbjöd sig af sig själf, och öfver dessa fyra ämnen talade jag knappast någonsin utan att fängsla mina små församlingars uppmärksamhet.

»Hufvudämnet var dock Kristus, och jag tror, att de flesta männen i den lilla köpingen och en stor mängd af dem, som brukade komma till torgdagen, både hörde och förstodo den stora evangeliska sanningen om frälsningen i Jesus.

»Den $^{19}/_{1}$. Jag kan icke med ord beskrifva, huru kallt det var den dagen, då jag paraderade på platsens enda gata. Jag sålde tämligen många böcker, ehuru mina händer voro så styfva, att jag knappt kunde räcka fram böckerna. Jag gjorde några försök att predika, men mina ansiktsmuskler voro så stela af kölden, att jag knappt kunde tala.

»Jag blef utkörd från två hyggliga värdshus i Tjurstaden, emedan jag färdades till fots, således hvarken hade kärra eller lastdjur, och jag måste taga in på en krog för landstrykare, emedan jag kom som en landstrykare!

»För nästa resa hyrde jag en karl och en åsna. Åsnan var mitt frejdbetyg. Hem vandrade jag — omkring trehundra mil på sju och en half dagar, eller om-

kring fyratio mil om dagen, och mina fötter blefvo ytterst medtagna.

»Om aftonen brukade jag draga en ullgarnsände genom blåsorna. På morgonen blef det en stunds jämmer, men det gick snart öfver. Jag gick till fots, icke emedan jag saknade penningar att rida, utan emedan jag önskade komma i tillfälle att samtala med mongolen, som var med mig.»

Dessa målande skildringar visa oss, huru Gilmour började sitt lifs sista stora missionsföretag. Det bevisar sanningen af hans ord: »Guds eld är öfver mig till att gå ut och predika.» Han hade äfven genomgått den svåra pröfningen att nödgas hemsända sina små gossar James och Willie till England.

Många bittra erfarenheter måste han göra af trolösheten äfven hos dem han väntat trons frukter, såsom då han blef bestulen på sin bibel.

»Hemliga tårar vittnade om hvad jag kände, men då jag sedan tog min tillflykt till tron, att alla ting samverka för mitt bästa, kände jag mig tröstad och ägnade så mycket allvarligare uppmärksamhet åt det nya testamentet», säger han härom.

»Vidare brukade kineserna fråga: 'Huru många människor hafva trott och antagit religionen, sedan du lämnade Peking?' och sådana frågor ställde mig pinsamt för ögonen, huru sakta det går framåt, och eggade min själ till att ännu ifrigare trängta efter Guds välsignelse till människors omvändelse.»

I början af juli träffades han af ett solsting och var nästan hela denna månad sjuk, men just då hölls den stora årliga marknaden i Ch'a Yang, och ej ens sjukdomen hindrade hans missionsarbete.

Det var en tid af strid och isolering, endast då

och då mildrad genom något samtal med ett frälsning behöfvande hjärta.

Två bröder, värdshusvärdar, hade ingifvit honom glada förhoppningar såsom berörda af fridens evangelium — två månader därefter syntes de oåtkomliga.

»Vid ett senare besök, som jag aflade i maj, syntes de ännu kallsinnigare, och den plats, hvarest jag hoppats insamla frukt, syntes ofruktbar och hopplös.

»I augusti besökte vi åter Ta Chêng Tzù. Jag kände mig modfälld. Febern i juli, den mongoliske åsnedrifvarens pliktförgätenhet, i det han underlät komma och hämta oss, diarrét, som på resan öfvergick till rödsot, mina misslyckade försök att finna lämpligt logis i Ta Chêng Tzù och värdshusidkarnes kallnade hjärtan gjorde, att vi vid ankomsten kände oss allt annat än glada. På vägen hade mitt biträde och jag talat öfver förhållandena och beslutat att genom bön och ihärdiga bemödanden se, hvad vi kunde göra för värdshusidkarne. Precis tio dagar efter vår ankomst sökte den äldste brodern upp mig på mitt värdshus och sade: 'I afton afskedar jag mina gudar, hädanefter är jag kristen. Jag är redo att låta döpa mig, hvilken dag ni behagar bestämma.'

»Jag kan icke säga, hvilken hugnad dessa ord skänkte mig. Det fanns ännu anledningar till oro med afseende på honom, men om ett par dagar blef allting klart, och dag efter dag sågs han offentligt på restaurationen studera sin katekes, då han hade någon ledig stund; och frågade någon, hvad detta var för en bok, började han tala för kristendomen.

»Ehuru han har ringa kunskaper, är han en af de ledande männen på platsen och var öfverhufvudet för den i Ta Chêng Tzù befintliga grenen af sekten Tsai

li ti. Den har där omkring tolf eller sexton medlemmar. De flesta af dem hafva slutit sig till sekten på grund af hans bemödanden, och han är ifrig att på samma sätt verka för kristendomen. Du kan nu delvis förstå min oro för honom. Om han förkofras och håller rätt kurs, kunna vi snart hafva ett litet samfund af troende där. Om han affaller — nå väl, allting samverkar till mitt bästa.

»Hvad som mest drog honom till Kristi lära, säger han, var att se mig, sjuk som jag var, stå i tältet för att utdela medicin och undervisa, samt att jag en gång tigande uppbar skällsorden af en rusig kines.

»Öfver hufvud taget är det ett sående i tårar. Distriktet är icke lätt, det lif arbetet kräfver är mödosamt. Det finns ingen vedermöda eller självförsakelse, som jag icke är redo att underkasta mig, men jag önskar, att du skall förstå mig och skänka mig ditt deltagande.»

Folkets stora fattigdom gjorde honom uppmärksam på det oerhörda slöseri med Guds gåfvor, som orsakades af brännvinsdrickandet samt tobaks- och opiumrökandet. Den ofvannämnda sekten Tsai li ti var en liten förening bland kineserna, som gjorde till sin uppgift att verka för fullständig afhållsamhet från alla tre. Det syntes Gilmour oförenligt med kristendomens värdighet, att det kristliga rättsbegreppet angående dessa saker skulle vara lägre än hedningarnes. Härom uttalade han sig ifrigt.

Det syntes för de andra missionärerna, som fara förelåge, att hedningarne skulle förväxla kristendomen med sin egen Tsai li ti. Till svar på en yttrad farhåga af dylik innebörd skref Gilmour: »Mina åhörare icke veta skillnaden mellan Tsai li ti och kristendomen!

Hela denna stad, hela detta grannskap har, Gud vare tack, genljudit af kristendomens sanningar! Barn, män, bondpojkar och till och med en gosse, som plockade ax på fälten långt härifrån, har det varit min lott att höra upprepa yttranden af mig, då de fingo se mig och icke trodde, att jag kunde höra dem.

Förlåt mig, när jag nu tager en genväg till hvad jag önskar säga: '*Jag tror, att om Kristus nu vore här såsom missionär ibland oss, skulle han vara en entusiastisk absolutist och icke rökare.*'»

I tidskriften *Chinese Recorder,* i hvilken han hade brukat skrifva under många år, offentliggjorde han en uppsats, hvari han med stor klarhet och utförlighet framställde sina åsikter i denna viktiga sak. Det förtjänar en plats i hans lifs historia, emedan han däri, såsom ingen annan skulle kunnat göra, tecknat sig själf och sitt tillvägagående under senare år vid hållandet af evangeliska föredrag.

»I december 1885, nyss anländ till en trakt af Nordkina, som jag icke förut besökt, predikade jag en dag för en liten skara kineser och mongoler i en liten köping. Jag befann mig i en gränd, som ledde till hufvudgatan. Bakom min rygg stod en lervägg, framför mig och på båda sidor stodo åhörarne, inom hörhåll hade jag hufvudgatan, öfver mitt hufvud en strålande sol, som värmde och upplifvade. Sedan åhörarne lyssnat en stund, ville de veta, huru de skulle tillförsäkra sig god årsväxt. Till de sanningar jag predikat hade de lyssnat med vördnad och någorlunda uppmärksamt, men så snart de kommo i tillfälle att tala, ville de veta, huru de skulle få en god skörd.

»Först fäste jag ringa uppmärksamhet vid denna

fråga, men efter en liten stund framställdes den ånyo och det af flere män efter hvarandra, och jag fann snart, att folket på platsen föga hade tanke för något annat. De hade också sina goda skäl. De voro ytterligt nödställda.

»Då frågan på nytt framställdes, svarade jag med en genfråga, nämligen: '*Tron I, att I förtjänen goda skördar?*' Vid detta spörsmål började de vanligen att stirra och fråga: 'Hvarför skulle vi icke förtjäna goda skördar?' och jag brukade svara: 'Först och främst på grund af den där *tobakspipan i eder mun.*' Ett klentroget skratt brukade vanligen göra sin rund bland åhörarne, men då de slutat skratta, bad jag dem besinna det dåraktiga i att kasta ut penningar till att köpa en pipa och tobak, då rökaren huttrade af köld och hungrade i sina trasor.

»Då jag framställde detta för mina åhörare, brukade de medgifva, att tobaksodlingen var ett missbruk af en stor del af deras bästa jord, att de genom att odla och bruka tobak gjorde hvad som var orätt, och hindrade himlen från att lifnära dem.

»Under loppet af ett och ett halft års så väl predikan under bar himmel på gator och marknadsplatser som talrika enskilda samtal påträffade jag aldrig någon åhörarskara, som försvarade tobaken såsom nyttig, och jag tror icke jag påträffade mer än tre individer, som hade något att säga till dess försvar. Mera påfallande är ju, att opium och brännvin leda till kroppens och själens ruin — de flesta gåfvo mig rätt till alla delar.

»Brännvinsförbrukningen är oerhörd. Den, som reser genom landet, lägger snart märke till, att nästan hvarje imponerande affärsetablissement med storartade

byggnader, som man ser på långt håll, äro antingen ett bränneri eller en pantlåneinrättning eller båda i förening. De sedlar, som äro i omlopp bland folket, utsläppas till största delen af brännerier och pantlåneinrättningar. Den första grödan, som mognar i distriktet, är kornet, och detta går, såsom infödingarne kunna omtala, alltsammans till bränneriet. På vägen kan man möta stora kärror, dragna af sex eller sju mulåsnor. Lasten utgöres af säd, som köres till bränneriet. Bränneriandteringen är helt enkelt ofantlig. Den står icke alls i proportion till någon annan handtering. Kvinnorna dricka i regel icke, männen äro ensamma om superiet — det manliga släktet borde jag säga, ty icke få gossar vänja sig att dricka brännvin.

»Med denna skriande fattigdom för ögonen kom jag ofta att utropa: '*Ångren eder och upphören med denna stora misshushållning!*' Och sålunda hände det sig, att jag, icke till följd af någon på förhand öfverlagd plan, utan genom omständigheternas tydliga fingervisning, kände mig tvungen att uppmana invånarne i distriktet till att bortlägga bruket af icke endast opium, utan äfven af brännvin och tobak.

»Samma ställning till denna fråga intogo tänkande infödingar, och alldeles oberoende af mig och före min ankomst till distriktet hade röster höjts till protest mot dessa missbruk, och i några delar af denna provins räknar Tsai li ti icke så få medlemmar. Denna sekts förnämsta praktiska lärosats är *Yen chiu pu tung* — afhållsamhet från tobak, brännvin och opium. Denna sekts blotta tillvaro och dess blomstrande tillstånd äro ett tydligt tillkännagifvande af, hvad allvarliga infödingar tänka om det omåttliga bruket af dessa

tre saker. Hvarhelst jag talar med en inföding och besvarar de frågor, han får först framställa, vädjar jag till honom att bortlägga, hvad han medgifver vara orätt, synd *(tsao nich)*, såsom det första steget till att upphöra att göra det onda och längta efter det goda och att komma i rätt förhållande till Gud genom Kristus. Några vänner äro mycket oroliga, att detta skall leda till egenrättfärdighet. Det är ingen fara. Faran ligger alldeles på motsatta hållet. Att låta kristna opåtaldt dricka brännvin och röka tobak i dessa trakter skulle vara att predika syndernas förlåtelse genom Kristus för människor, som fortfore att öfva, hvad deras samvete sade dem vara synd, och hvar och en måste medgifva, att detta aldrig skulle gå an. Sakernas tillstånd i dessa trakter är sådant, att jag icke tvekar att säga, att en människa, som ville vara ärlig med att lyda Gud genom att afhålla sig från hvad som är orätt, måste afbryta sin gemenskap med dessa tre ting — tobak, brännvin, opium.

»I *dessa trakter.* Man torde lägga märke till, att jag omsorgsfullt begränsat mina anmärkningar till förhållandena i *dessa trakter.*»

Med oro sågo hans medbröder det försakande lefnadssätt han antog och de utomordentliga vedermödor, för hvilka han så ofta och så beredvilligt utsatte sig i sitt arbete. Men han sade ofta själf, och många anteckningar i hans dagbok säga detsamma, att det lif, han förde i det inre af landet, var lika så hälsosamt och lika så ägnadt att bidraga till hög ålder som en missionärs vanliga och visserligen mycket bekvämare lif i Peking. Medan det kan vara sant, att tjugu års umbäranden och lidanden så hade försvagat honom, att han saknade motståndskraft, då han angreps af sin

sista sjukdom, är det dock visst, att det arbete, han under dessa tjugu år i Guds och människors tjänst uträttade, är ett utsäde, från hvilket det kommer att uppspira en rik skörd till Guds ära och till de okunniga och förnedrade mongolernas och kinesernas välsignelse.

Vid slutet af 1886 hade tre hufvudcentra för arbetet utvalts i det nya distriktet — Ta Chêng Tzù, Tá Ssù Kou och Ch'ao Yang — som alla tre voro tämligen betydande köpingar. Gilmour brukade tillbringa ungefär en månad på hvarje ställe och besökte då äfven grannskapet, i synnerhet de platser, hvarest marknader höllos och hvarest följaktligen folk samlades i stora skaror. Han uppsatte sitt tält på någon af de mest trafikerade gatorna, och där stod han från tidigt på morgonen till sena kvällen, botande de sjuka, säljande kristliga böcker, samtalande med dem, som önskade undervisning, predikande vid hvarje tillfälle, som erbjöd sig, frälsningens fulla och fria evangelium. Hans uthålliga, kristuslika självförsakelse under bemödandet att bringa dem välsignelse inverkade till och med mer på åskådarne än allt detta andra sammantaget. Hans brefväxling är full af träffande och liffulla skildringar af hans dagliga arbete och hans andliga erfarenheter.

»Ch'ao Yang, den 14/5 1886. — Folket här är mycket fattigt. Sistlidet år var grödan icke god. Då löfven spricka ut på träden, afbryter fattigt folk almarnes grenar och äter fröna därpå. Jag såg en kvinna klättra upp i ett högt träd för att plocka ned frön. Hon aflyfte ena dörrhalfvan, lade den emot trädet, gick på tvärslåarna såsom på en stege och kom på detta sätt upp. Hon kastade ned de små gre-

narne och kvistarne, och hennes tre barn nedanför plockade upp dem. Almfröna äro just mogna nu. De likna stora fiskfjäll; när vinden blåser, falla de ned liksom snö.

»Jag mötte tre lamaer, som voro på väg till en aflägsen plats för att tillbedja. Vid hvart annat eller hvart tredje steg lade de sig utsträckta på marken, reste sig därefter upp och togo två eller tre steg, hvarpå de ånyo kastade sig ned. De visste icke, att Jesus frälsar människor och tänkte, att de skulle frälsa sig själfva på detta sätt. Stackars människor! Dock höra de ogärna talas om, att Jesus frälsar människor. De vilja själfva hafva äran af sin frälsning.»

»Den $^3/_9$. I Ta Chêng Tzù hade vi sju dygns regn. Det blef en stor öfversvämning. Floden steg och bortsköljde omkring femtio hektar jord och fyrtio eller femtio hus. Under två dagar var floden uppfylld af kringflytande taksparrar, bjälkar o. s. v. En stackars karl ref ned sitt hus för att rädda timret, och huset föll på honom och dödade honom. Det var sorgligt att se floden bortskölja god åkerjord; två kvadratmeter åt gången föllo i den brusande strömmen. Kineserna gjorde ingenting, stodo blott och sågo på. En massa väggar och många hus föllo omkull. Ett hus i gården näst intill vår föll en morgon, sedan regnet alldeles upphört. Människorna fingo nätt och jämt tid att hoppa ut genom fönstret. Ingen blef skadad.»

»Den $^{25}/_{10}$. Gud har gifvit mig hunger och törst efter själar. Skall han lämna mig otillfredsställd? Nej, för visso. Jag läser om kvällarne, innan jag går till sängs, psaltaren i en med fin stil tryckt bibel, som jag håller nästan en hel armslängd ifrån mig, tätt in-

vid ett kinesiskt ljus, för att det skall lämpa sig för mina ögon, ty jag har svårt att läsa fin stil nu. Jag finner mycken styrka och uppmuntran i den gamle stridsmannens ord. Psalmerna äro i sanning inspirerade. Det lider intet tvifvel. 'Ingen, som väntar på honom, skall komma på skam.' Han är här hos mig.

»Jag har kommit Gud ett steg närmare på sista tiden. Härmed förhåller sig sålunda: Jag anstränger mig nu icke att komma honom nära; jag beder helt enkelt Kristus *föra mig närmare honom.* Hvarför skulle jag icke det? Har icke Kristus kommit, på det att människor icke skulle behöfva stå fjärran från Gud utan komma honom nära? Haslams bok *Peace, Blessing and Power* (frid, välsignelse och kraft), som blifvit mig tillskickad af en studentkamrat i Skottland, har varit medlet härtill. Denne vän pröfvade min själ med allehanda spörsmål och tvifvel, då jag sist var hemma. Jag tror, jag var honom till nytta, och nu har han varit mig till stor nytta. »Låtom oss *så* vid alla vattendrag!»

»Min ställning härute nu är psalmistens i Ps. 123: 2—4. Jag är öfvertygad, att Gud kan handla för eller genom mig, eller snarare nyttja mig som sitt verktyg för att uträtta hvad honom täckes; därför ser jag till hans hand och blickar omkring mig bland folket, som kommer till mitt bokstånd, för att se, hvilka Gud har sändt. Jag känner mig så hjälplös som en kinesisk jordbrukare i torka; men, då Gud öppnar himlen, skall det ösa ned. Amen.»

Gilmour återvände till Peking den 13 december, då han varit borta nära åtta månader. Vi meddela här en tabellarisk öfversikt af resultaten af detta hans fälttåg i missionens tjänst:

Behandlade patienter (ung.)	5,717
Ahörare af predikningar	23,755
Sålda böcker	3,067
Utdelade traktater	4,500
Tillryggalagda mil (eng. mil.)	1,860

Utgifna penningar 120,92 taels = (ung. 720 kr.) 30 till 40 pund st.

Han tillägger: »Och efter allt detta är det endast två män, som öppet hafva bekänt Kristus. I en mening är det ett ringa resultat, i en annan mening hafva vi stora orsaker att vara tacksamma.

Hvart han mig förer, vill jag gå,
På honom städs förlita mig,
Och hvarje stund i ljuflig ro
Jag sjunga vill: 'Han ser min stig'.»

Efter en kort hvilotid i Peking begaf han sig ånyo till sina mongoler.

Ett bref till hans gossar, dateradt den $^{24}/_{3}$ 1887, skildrar några af hans hvardagliga erfarenheter och den tröttande arbetsordning, som det blef honom möjligt uthärda på grund af den kärlek och frid, hvarmed Frälsaren fyllde hans själ.

»Mai Li Ying Tzù är en mycket syndig plats. Det fanns icke mindre än fjorton stora tält för hasardspel och därtill omkring trettio eller fyrtio smärre sådana af halmmattor. Jag var där tre dagar. Den första dagen voro människorna skygga. Den andra dagen voro de icke synnerligen rädda. Den tredje dagen hade jag en hel mängd patienter. Vi sålde rätt många böcker, predikade mycket och skötte om ett stort antal patienter. Därifrån begåfvo vi oss till Bo-or-Chih, afreste i mörkret och tillryggalade sjutton mil före frukost. Sedan vi rest tio mil, kommo vi till en liten

stad, just som folk öppnade sina dörrar. En försäljare af chich jao, den där klibbiga röran, hade just satt ut sin skottkärra med sin pudding. Vi köpte hvardera ett stort stycke, lade in det i en chien ping (en tunn hvetekaka) och reste vidare, medan vi åto det. Det var vår frukost. Anlända till Bo-or-Chih, satte vi genast upp vårt bord, och, sedan vi predikat en kort stund, kommo patienter omkring oss i stora skaror och höllo oss sysselsatta till sent på eftermiddagen.

»Det värdshus, hvarest jag nu bor, äges af två bröder, som båda äro opiirökare. Värdshuset har god rörelse, men det tjänar till ingenting: allt går till opium och blifver till ingen nytta. Två barberare bo äfven på platsen och de dricka och spela båda, så att de äro trasiga och fattiga, ehuru de hafva tämligen goda inkomster. Det är så smärtsamt att se människor så förnedrade, då de, om det icke vore för dryckenskap och spel, kunde hafva det bra.»

»Den $^{28}/_{4}$ 1887. — Under den sista veckan har jag haft mycket brådtom vid en stor tempelfest, som varade sex dagar. Massor af människor infunno sig, ehuru det endast var ett landtdistrikt. Det är traktens största religiösa fest för året, och hvad tron I de taga sig för? De hyra ett teatersällskap, som kommer och spelar sex dagar på en stor, för tillfället inrättad skådeplats framför templet. Teaterföreställningar äro Kinas religion. Dessa skådespel uppföras för att hedra afgudabilderna i templet. Folket anser, att detta skall behaga gudarne, så att de gifva god årsväxt, hälsa m. m.

»Hvilken skara af kvinnor kommo icke för att tillbedja i templet på den förnämsta högtidsdagen! Till klockan tolf på dagen hade endast kvinnor tillåtelse att komma in; inga män. Så kvinnorna voro klädda

— i alla regnbågens färger! Deras röda byxor voro särskildt i ögonen fallande. Så de stultade omkring på sina små fötter! Om I gån på hälarne — såsom jag sett eder göra — så gån I precis likt dem.

»En oändlig mängd spelare infunno sig äfven. Det fanns omkring 26 stora speltält och ungefär lika många för spel uppförda skjul af halmmattor, och de voro alla ytterst flitigt besökta. O, hvad det är sorgligt att se, huru ytterligt vinningslystna dessa kineser äro! Jag blef snart ett föremål för uppmärksamhet. Jag hade satt upp mitt tält på en stilla plats, ett stycke ifrån allt detta buller och bång.* På framsidan svajar den stora skylten med inskriften 'Jesusreligionens evangeliisal'. På ena kortsidan 'Gud, den himmelske Fadern', på den andra 'Jesus, Frälsaren'. Folket kom till mig, icke emedan de önskade höra mig predika, utan för att få medicin. O, hvilka massor af lidande människor jag såg och behandlade! Jag brukade begifva mig ut tidigt på morgonen och stanna där hela dagen och var för det mesta så upptagen, att jag icke fick tid att äta. För att få mat måste jag smyga mig bort, emedan hvar och en ville, att jag just skulle sköta om honom eller henne, innan jag gick. Då jag hade skött om denne, kom en annan, och så gick det oupphörligt. Jag kunde bota många af dem och fick tillfälle att predika mycket också. Jag sålde en hel del böcker. Det var första gången någon missionär varit där, och det var svårt att få dem att förstå.»

Det är i regel genom att direkt sysselsätta sig med enskilda individer, som man ernår de bästa resultaten i det kristliga arbetet i Kina, och för detta var

---

* Se illustrationen sid. 177.

Gilmour alltid färdig att låta allting vika. I tid och otid, vid hvarje timme på dagen eller natten stod han till tjänst för dem, som önskade undervisning. Åsynen af ett sanningssökande ansikte kunde bannlysa hans största trötthet, och ingenting kunde så hastigt förskingra den nedstämdhet, hvaraf han så ofta och i så hög grad led, som åsynen af en hedning, som kom för att blifva fullständigare undervisad i »läran». Se här en eller två dylika tilldragelser:

»I den åttonde månaden funno vi till vår stora glädje, att herr Sun hade gjort stora framsteg i sina kunskaper och bekände sin kristendom med den största oförsagdhet. Innan vi afreste, blef han döpt, och ett par andra anhöllo om undervisning, bland hvilka särskildt märktes en man, som var medlem af en sekt och mycket ifrig att blifva undervisad. De män, som tillhöra vissa sekter, tyckas fara efter rättfärdighet, så långt de förstå. Dessa sekter hafva många anhängare i några delar af distriktet, och om några af dessa män genom Guds nåd blefve omvända, kunde vi hoppas på hastiga framsteg bland deras kamrater. Det sista jag hörde om denne man var, att han besökt herr Sun och till honom framställt en mängd frågor. Han bodde hos oss en natt, och jag inbjöd honom att frukostera tillsammans med mig på morgonen. Han afböjde detta, sägande, att han var vegetarian. Det var med stor tillfredsställelse jag kunde svara: 'Det är äfven jag'.

»Tsai li ti räknar många anhängare i Ch'ao Yang. Jag har ett helt års tid eller mer bedit och arbetat för att vinna dem. En afton uppsöktes jag på mitt värdshus af en beskickning af två män, som sade, att de kommo å mångas vägnar för att begära upplys-

ningar om kristendomen. De, d. v. s. medlemmarne af Tsai li ti, hade gifvit akt på mig allt sedan jag hade kommit till Ch'ao Yang. De hade lyssnat mycket och ofta till våra predikningar, och nu hade de kommit för att göra formliga förfrågningar. Jag gaf dem de upplysningar, jag ansåg dem behöfva, och allt gick väl, tills de bådo mig vederlägga ett förtal. Förtalet gick ut på, att i ett kapell i Peking brukade predikanten, då han slutat predika, stiga ned från platformen och röka sin pipa! Jag måste erkänna, att detta icke var något förtal, utan rena sanningen. Jag hade en hel del att säga till förklaring häraf; men, ty värr! männen återkommo icke.»

För att kunna till sitt rätta värde uppskatta Gilmours arbete i östra Mongoliet är det nödvändigt att städse ihågkomma, att det var en alldeles ny väg han beträdde. Såvidt vi veta, är han den ende missionären i Kina, tillhörande Londons Missionssällskap, som till alla delar antog icke endast den inhemska klädedräkten, utan faktiskt äfven den inhemska födan och, så långt det var möjligt för en kristen man, inhemska lefnadsvanor. I medeltal kostade hans föda, då han vistades i sitt distrikt, *tjugutvå öre om dagen.* Naturligtvis blef denna utgiftsstat möjlig blott därigenom, att han blef vegetarian. Hans praxis verkade och återverkade på hans tänkesätt, och han började vid denna tid hylla den åsikten, för och emot hvilken mycket kan sägas, att det var ett misstag af kinesiska missionärer att lefva som utländingar — d. v. s. att nyttja utländsk klädedräkt, att inrätta sitt hemlif på europeiskt vis och äta europeisk föda. Både hvad den ekonomiska sidan af saken beträffade och hvad utsikterna till att göra intryck på kinesernas sinnen och

hjärtan angick, trodde han sitt eget tillvägagående vara det bästa.

Då det var nödvändigt att Gilmour framlade skälen för sitt arbetssätt och sina bevekelsegrunder för sin styrelse, ryggade han ej tillbaka för denna uppgift. Följande dagboksutdrag visa det tydligt.

»Jag känner mig kallad att genomgå allt detta och känner mig fullkomligt trygg i Guds hand. Det är icke mitt eget val, utan hans; och då jag följer hans ledning, har jag lika mycken rätt att vänta, att han skall draga särskild omsorg om mig, som israeliterna fordom vid Röda hafvet, eller då de erhöllo manna och vatten i öknen, då de öfvergingo Jordan, och då Jerikos murar föllo.

»Om en sak är jag viss. Tusenden och åter tusenden här ute behöfva frälsning; Gud är högst angelägen att gifva dem den: hvar ligger då hindret? Hos dem? Jag tror det knappast. Hos Gud? Nej. Hos mig då! Mitt oupphörliga böneämne nu är, att han ville aflägsna detta hinder, på hvilket sätt det än måste ske. Jag skall icke förundra mig, om han först för mig genom det ena eldprofvet efter det andra, icke heller skall jag sörja däröfver, om det blott slutar med, att han för mig öppnar en dörr, hvarigenom hans frälsande nåd kan obehindradt flöda ut till dessa nödställda människor. Jag vågar icke säga eder, om huru mycket jag beder.

»Det är det utländska elementet i vårt lefnadssätt, som slukar penningarne. De utländska husen, de utländska kläderna, den utländska födan äro ruinerande, Vid utväljandet af missionärer borde en kroppskonstitution, som vore i stånd att uthärda hednalandets boningshus, kläder och föda, vara ett lika oundgäng-

ligt villkor som hälsa att fördraga dess klimat. De inhemska kläderna äro, tror jag, mera betryggande för hälsan än de utländska; de äro mera lämpade efter klimatet och bekvämare, och då man är så klädd, trifves man långt bättre i ett kinesiskt hus.»

För hvarje uppmärksam läsare af föregående sidor måste det hafva blifvit uppenbart, att Gilmour trodde på Guds omedelbara ingripande i det dagliga lifvets tilldragelser, och att den rätta hållningen här i lifvet är obetingad tillit till och undergifvenhet under Guds vilja. Hans dagböcker öfverflöda af bevis härpå. Han blifver fördröjd en morgon vid afresan från sitt värdshus och är förargad häröfver. Ungefär en timme senare hinner han upp de resande, som begifvit sig åstad tidigare, och finner, att de just hålla på att hämta sig efter ett anfall af ett röfvarband. Uppskofvet hade varit Guds skickelse för att skydda honom från att blifva plundrad. Och dock har aldrig någon varit mindre hemfallen under förtrollningen af religiös fanatism. Raskhet i beslut och spänstig handlingskraft insatte han, om någon, i sin lifsgärning. Framför oss ligger ett långt bref till de kinesiska myndigheterna i Peking, begärande en högtidlig kungörelse, »att kristlig gudsdyrkan är en tillåten sak, och att infödda kristna skulle vara fritagna från bidrag till afgudadyrkan och hedniska ceremonier, såsom t. ex. skådespel eller uppbyggande och iståndsättande af tempel». Den vederbörliga officiella handlingen begärdes i Peking *och erhölls i behörig tid.*

Ändtligen 1888 fick Gilmour glädja sig åt den skenbara uppfyllelsen af hans hjärtas ifrigaste önskan — ankomsten till Tá Ssù Kou af en fullt kompetent missionsläkare, d:r Roberts. Vi hafva sett, huru en-

träget han bönfallit om, huru ifrigt han längtat efter denna väsentliga faktor i sin missions framgång. Under en månad njöt han i fulla drag af den upplyftande samvaron med en själsfrände och insiktsfull medhjälpare. Därefter kom ett slag, som var nästan svårare att uthärda än den föregående ensamheten.

»För två dagar sedan», skrifver han d. $^{21}/_{4}$ 1888, »trängde en man sig fram bland mängden kring mitt bord, medan jag höll på med att utdela medicin på härvarande salutorg, och tillkännagaf sig vara en kurir från Tientsin. Vid tillfrågan hvilka nyheter han medförde, förblef han tyst, hvarför jag bad honom följa med till mitt värdshus. På vägen frågade jag ånyo, hvilka nyheter han medförde. Han suckade. Jag började blifva orolig och lade märke till, att han bar med sig ett svärd, som var instucket i en skida af kläde. Detta såg krigiskt ut, och jag undrade, om det möjligen hade varit något nytt blodbad i Tientsin. Då vi kommit till en stilla plats på gatan, begärde jag bestämdt få veta hans nyhet, hvarvid han svarade: '*D:r Mackenzie är död efter en veckas sjukdom*'. På värdshuset togo vi ut våra bref ur packen och funno nyheten sann. Om en liten stund såg d:r Roberts upp från ett bref, som han höll på att läsa, och sade, att han var utnämnd till den lediga platsen. *Då* framstod för mig plötsligt hela vidden af min förlust. Mackenzie död — Roberts utsedd till hans efterträdare i Tientsin! En af mina närmaste vänner död — min medarbetare tagen ifrån mig!

»Fyrtioåtta timmar hafva förflutit, och jag håller just på att komma till mig igen. Jag har varit som ett skepp, då plötsligt midt på hafvet en skyhög svallvåg slår öfver det. I sådant fall kränger skeppet en smula

och behöfver någon tid för att komma till rätta igen. Mackenzies död var mig en smärtsam förlust. Och nu! Jag hade med glädje och frimodighet sett framtiden an! Min tro är icke borta, men det vore osant att säga, att jag icke vandrar i mörkret. Jag skall göra mitt bästa för att hålla ut här ensam, men jag hoppas allvarligt, att jag icke kommer att vara ensam mycket längre. Något måste göras. Det finns en gräns för all mänsklig uthållighet.

»Midt ibland stormar af många slag fullfölja vi vårt mål och göra framsteg bland kineserna. Om mongolerna har jag ingenting glädjande att inberätta. De komma omkring mig och höra dagligen frälsningens evangelium; men därvid stannar det. Jag blickar in i deras ansikten för att se, hvem Herren ämnar kalla, men jag har synbarligen icke ännu skådat honom. Under tiden kommer jag allt djupare in i arbetet bland kineserna och i förbindelse med dem, och ibland genomkorsar den tanken min hjärna, att mina kunskaper i mongoliskan här icke användas på bästa sätt. Å andra sidan träffar jag flere mongoler här, än jag kunde träffa någonstädes på den mongoliska slätten.»

Guds sätt att handla med sitt arbete och sina arbetare synes ofta underligt och dunkelt för vårt inskränkta förstånd. Mänskligt taladt kunde ingen man i Kina mindre lätt undvaras än d:r Mackenzie; ingen man i hela det vidsträckta kejsardömet behöfde bättre glädjen af en själsfrändes sällskap än den man, hvilken denna glädje nyss blifvit förunnad. Men en okuflig ande framlyser klart genom Gilmours ord: »Det skulle vara osant att säga, att jag icke vandrar i mörkret. Jag skall göra mitt bästa för att hålla ut här ensam.» Se-

ende Guds hand i dessa sorgliga tilldragelser och öfvertygad om, att äfven d:r Roberts gick Guds viljas väg, återvände han till sina ensamma värf. Men det stod honom dyrt. Hans hälsa gaf vika snabbare, än han själf insåg. Hans medbröders i Peking åsikt, att ensamhetens tryckande börda skulle nedbryta honom, var i någon mån berättigad. De hemmavarande myndigheterna gjorde hvad de kunde, men nära ett år förflöt, innan d:r Smith, som utsågs till att efterträda d:r Roberts, uppnådde Mongoliet, och då han gjorde det, kände han det vara sin första plikt att föreskrifva Gilmour en resa till England för erhållande af hvila och ombyte. Emellertid fortsatte han modigt sitt arbete, följande sin mästare i spåren.

»Vi lämnade Ch'ao Yang d. 10/8», skrifver han, »besökte marknaden, blefvo flera gånger genomblötta af regn och uppnådde d. 20/8 Ta Chêng Tzù. Där fann jag, att en af de kristna hade tillägnat sig min kontobok och uttagit omkring 15 taels af mina penningar, som jag hade satt in hos specerihandlaren. Brottslingen dök upp nästa dag, spatserade in och hängde upp sin piska, som om ingenting hade händt. Jag höll i det ögonblicket på att äta middag, och han satte sig bredvid mig. Jag frågade honom saktmodigt, hvarför han betett sig på detta sätt emot mig. Han sade, att jag kunde vara lugn; han hade penningar och boskap, så att han kunde betala mig. 'Gå då och hämta penningarne åt mig, och kom icke dessförinnan tillbaka till mig'. Han försvann. Dagar förgingo och ingenting blef gjordt för att godtgöra skadan. Under tiden var skandalen den lilla stadens samtalsämne, och de hånfulla yttranden, som fälldes, voro så bitande, att Liu, mitt biträde, blef alldeles utom sig. Han

var uppbragt öfver att jag icke drog karlen inför rätta, medan denne hela tiden skrytsamt red omkring på en åsna, som han köpt för de stulna penningarne, och talade om mig på det mest trotsiga och skymfliga sätt. Slöddret blef uppeggadt häraf, en drucken karl kom och tillställde ett uppträde där vi bodde. Liu fördubblade sina öfvertalningsförsök och hotade till och med att fara hem till Shantung, om jag ingenting annat ville göra än bedja — ett tillvägagående å min sida, som mycket uppretade honom. Li San, den främste bland de kristne där, förenade sig med honom och sade, att jag borde visa min makt. Jag bad dem båda vid lägligt tillfälle läsa Matt. 5: 6—7. Liu varnade mig, att jag var i personlig fara. Han var slagen af förskräckelse och högeligen nervös. Jag gjorde anordningar för en utflykt till en plats, som låg omkring 90 li bort, men blef inregnad och måste stanna hemma. Slutligen afsände den felande en beskickning med en begäran om förlikning, och dagen innan vi afreste, fann en aktningsvärd deputation af gemensamma vänner, kristna och hedningar, vägen till mitt rum (en och en i sänder, för att icke väcka uppseende) och sist af alla kom tjufven. Enligt föregående uppgörelse frågade jag honom, då han inträdde, hvarför han kommit. Han gick fram till väggen, föll på knä och bekände sin synd i bön till Gud. Slutet på saken är, att han gifver mig en åsna samt löfte om ännu en, att han under en tid af tolf månader uteslutes såsom medlem af församlingen, och att tillträdet till kapellet är honom förbjudet under tre månader.

»Jag är, såsom I torden förmoda, icke glad öfver Ta Chêng Tzù. Värre än tjufnadshistorien är hufvud-

mannens, Li Sans, påstående, att han fått löfte om en befattning, innan han blef kristen! De tio dagar, vi voro där, voro vi föremål för drinkares sång och sluskars gyckel, men Guds frid *öfvergår allt förstånd,* och den bevarade mitt hjärta och mitt sinne. Vi visade oss lugna, satte dagligen upp vårt bokstånd och betedde oss, som om ingenting hade händt.

»Min själs förnämsta tanke dessa dagar och mitt lifs förnämsta mål är att vara lik Kristus. Såsom han var i världen, så böra vi vara.»

Under tiden gick arbetet stadigt framåt, och många togo intryck af kristendomen. Han gjorde på hösten ett flyktigt besök i Tientsin och Peking, men var snart tillbaka på sin post. I sin årsrapport kan han påvisa framsteg.

»1888 har varit ett oroligt år. I december var det i Ch'ao Yang en stor tillströmning af män och gossar, som önskade undervisning i den kristna läran. Afton efter afton hade vi från tjugu till femtio personer i våra rum vid aftonandakten. Vi visste knappast, huru vi skulle förklara det, men gjorde allt, hvad vi kunde, för att undervisa så många vi kunde. Det kalla vädret hämmade slutligen betydligt tilloppet, men bland många uppehölls intresset till slutet af året.

»Antalet döpta för året är i Ta Chêng Tzù två, i Tá Tsù Kou två, i Ch'ao Yang åtta; alltså inalles tolf, alla fullvuxna och alla kineser.

»Mitt hjärta trängtar efter förstärkningar. Kan jag icke få några? Jag hade hoppats, att d:r Smith skulle hafva tillbringat vintern hos mig, men det gjorde han icke. All behöflig nåd har blifvit mig rikligen beskärd, men jag tror icke, att jag borde stå ensam i

arbetet längre. Jag tror icke att det är fördelaktigt på något sätt.

»Dessutom är det nästan tid, att jag finge ombyte. Mina ögon äro dåliga. Läkarne hysa betänkligheter angående mitt hjärta, säga att det är svagt, och dess tillstånd skulle utgöra ett allvarligt hinder vid ansökan om en lifförsäkring. Jag har i vinter ådragit mig en ganska stygg hosta, och det vore väl för arbetets fortgång, om en ung man komme ut till missionsfältet.

»Var dock icke orolig och oroa icke mina vänner. Ofvanstående är afsedt för din egen enskilda upplysning och ledning. Själf anser jag mig ännu vara vid förträfflig hälsa.

Jag är icke till freds med att vi tyckas drifva bort från mongolerna. Ehuru vi äro omgifna af en hel mängd mongoler, är vårt arbete för närvarande nästan uteslutande kinesiskt. Jag är fortfarande af den meningen, att vår bästa möjlighet att nå dem är att taga kineserna som utgångspunkt. År kunna förflyta, innan vi på denna väg nå vårt mål, och därför är jag ifrig att se arbetets framtid betryggad, därigenom att någon eller några yngre män komma till mitt bistånd.

Under tiden söker jag fullständigt och troget följa Guds ledning och fingervisningar. Jag har haft tider af svåra andliga strider och tider af mycken andlig ro, och min bön är, att du och styrelsen i alla edra anordningar och planer för Mongoliet må ledas af Herren. O, att hans fulla välsignelse måtte rikligen komma ned öfver detta område!»

Innan d:r Smith hade tillbringat många dagar i Gilmours sällskap, blef det klart för läkarens öfvade

öga, att hans ämbetsbroder hade öfveransträngt sin hälsa och sina krafter. Oaktadt sin spänstighet och sin då och då glada sinnesstämning under alla de långa arbetsåren, hade Gilmour tidtals lidit af djup nedslagenhet. Det finns ett mycket stort antal kortfattade anteckningar i hans dagbok, som visa detta. »Kände mig nedstämd i dag» är ett ofta återkommande uttryck, som dock i det stora flertalet fall snart nog efterföljes af ord, som angifva ett hastigt omslag. Särskilda tilldragelser, som tid efter annan hade en direkt menlig inverkan på hans arbete, utvecklade detta sinnestillstånd. D:r Roberts oundvikliga återkallande, hvarom vi redan berättat, är en dylik tilldragelse, och dagboken innehåller vid denna tidpunkt anteckningar sådana som dessa:

»Den $^{26}/_{4}$ 1888. Dessa sista dagar hafva varit fulla af välsignelse och frid i min egen själ. Jag har kunnat lämna förhållandena i Ta Chêng Tzù och mina ämbetsbröder helt och hållet i Guds hand.

»Den $^{7}/_{5}$. — Mycket modstulen. Ingen närvarande vid andaktsstunden.

»Den $^{9}/_{5}$. — I förskräckligt mörker och tårar under två dagar. Då jag stod vid mitt bokstånd i dag, föll plötsligt ljus in i min själ vid tanken, att Jesus efter sitt dop frestades i fyrtio dagar af djäfvulen, och att han kände sig öfvergifven på korset.

»Den $^{27}/_{5}$. — Vid gudstjänsten: romarebrefvets tolfte kapitel. Närvarande fyra kristna. Stor nedslagenhet.»

Den ständigt verkande orsaken till hans betryckta själstillstånd var den synbarliga bristen på omedelbar framgång. Han längtade med en brinnande och nä-

stan smärtsam åtrå efter tecken, att evangelii ljus hade brutit in öfver de människors själsmörker, med hvilka han var i daglig beröring. Liksom en moder ömmar för sina barn, trängtade han efter vittnesbörd, att Kristi kärlek höll på att vinna kinesiska och mongoliska hjärtans kärlek. Hans åter och åter besvikna hopp om en missionsläkare såsom medhjälpare, hans af städse återkommande svårigheter tillintetgjorda bemödanden att anskaffa lämplig lokal för missionsarbetet, förseelser och affall af infödda, på hvilka han börjat lita, allt detta jämte hans mödosamma hvardagsarbetes tryckande börda är mer än tillräckligt att förklara det tillstånd, hvari d:r Smith fann honom.

Man måste icke undra därpå, att han var bruten till hälsa och krafter, snarare därpå, att han icke redan förut nedbrutits. Det finns många slag af hjältemod; hvar finner man ett högre än det, som ådagalades af denne tålige såningsman af lifvets säd på Mongoliets ofruktbara fält, hvilken modigt fortfor att så tills han, icke af eget medvetande om svikande krafter utan af läkares farhågor och öfvertalningar, oafvisligen manades att upphöra för någon tid?

När beslutet en gång var fattadt, verkställdes det skyndsamt. Han anträdde en resa till England och anlände till London i maj 1889.

Detta besök i hemlandet var en stor vederkvickelse till kropp, själ och ande för den öfveransträngde arbetaren. Själfva sjöresan, som tvingade till hvila från alla vanliga göromål genom att förflytta honom från de fördystrande omgifningar, bland hvilka han hade tillbragt så mycket af de tre sista åren, började återställelseverket. Han hade genomgått den personliga sorgens djupa vatten, då hans hustru ingick i det

himmelska lifvet. De förflutna årens många mödor och besvärligheter hade plöjt djupa fåror i det glädtiga ansiktet, och ögonen vittnade icke minst om den andens och själens spänning, som han utstått.

Så plötsligt var hans beslut att återvända, och så skyndsamt satte han det i verket, att få ens hade någon aning därom, förr än han stod här lifs lefvande. Den 27 maj 1889 satt författaren i sitt rum, i samtal med en herre, då en knackning hördes på dörren och ett hufvud visade sig. Jag kunde icke se det riktigt tydligt och bad om ett ögonblicks uppskof, tills den för handen varande angelägenheten blifvit afslutad, och hufvudet försvann. Så snart den förste gästen aflägsnade sig, inträdde en man, som stannade kvar nere vid dörren. Jag såg på honom med en känsla af att jag kände honom, men letade förgäfves efter någon hållpunkt för minnet, då det gamla leendet utbredde sig öfver hans ansikte och han brast i skratt, sägande: »Hvad för slag, känner du icke igen mig?» — »Jo, det gör jag», svarade jag, »det är Gilmour; men jag trodde, att du i detta ögonblick var i Mongoliet.» Men då jag blef i stånd att granska honom nogare, förskräcktes jag öfver hans medtagna utseende. Det var icke alldeles oursäktligt ens af en gammal vän att i denne aftärde och synbarligen brutne man, som efter all sannolikhet borde befinna sig midt uppe i sitt arbete tusentals mil bort, icke ögonblickligen igenkänna den starke och gladlynte Gilmour af 1883.

Jag tog honom med mig hem, hvarest vi samtalade till långt in på natten. Och huru glänsande talade han icke! Han skildrade sitt lif på ett mongoliskt värdshus. Han återgaf med all den gripande effekt, hvari han var så stor mästare, sina egna frågor

samt infödingarnes genmälen, och han skildrade skådeplatsen så lifligt, att hans åhörare kunde inbilla sig stå under tältet, omgifven af kineser och mongoler och bejakande liksom de talarens allvarliga och närgående slutledningar.

TIONDE KAPITLET.

Personliga karaktärsdrag, belysta genom bref till anhöriga och vänner.

Detta afbrott i Gilmours verksamhet erbjuder ett lämpligt tillfälle att medels urval från hans brefväxling i ett ännu starkare ljus framställa några viktiga sidor af hans varma och vänfasta karaktär.

Han brefväxlade regelbundet med sina föräldrar, till dess det jordiska bandet slets genom hans moders död år 1884 och hans faders år 1888. Hans bref till den senare äro af ett synnerligen rörande innehåll, särskildt de, som äro afsedda att stärka hans tro under de sista lefnadsåren, då han hade tillryggalagt den åttionde milstolpen. Om arten af denna brefväxling få vi en föreställning genom följande exempel:

»Peking, fredagen d. 23 januari 1885.

»Min käre fader! — Detta måste alltså framdeles vara öfverskriften i mina bref — icke längre 'mina älskade föräldrar'. Mor är borta. Ditt bref af den 21 november erhöll jag i eftermiddag eller snarare i afton. Då jag kom hem från kapellet, fann jag en tiggare väntande vid grinden. Jag trodde, att han ämnade tigga, men det gjorde han icke. Innanför fann

jag grindvaktaren, väntande vid ingången till vår bostad för att erhålla ett litet kvitto med intygan, att brefvet blifvit framlämnadt. Jag begaf mig till mitt arbetsrum och höll på att bedja Gud välsigna predikan i kapellet, då Emily kom till dörren. Jag öppnade för henne. Hon hade ditt bref i handen. Det hade kommit öfver Ryssland; den ryska postbetjäningen skickar ibland hit vår post med en tiggare från Peking, hvilken naturligtvis får betaldt härför.

»Jag har icke haft tid att tänka ännu. Hack i häl efter mig inträdde män, som ville deltaga i det bönemöte, vi hålla i vårt hem hvarje fredagskväll, och ända till nu har jag nästan oafbrutet varit upptagen. Klockan är nu 10 e. m. Det faller sig så, att jag är mycket på efterkälken med min förberedelse för predikan på söndag, och det faller sig äfven så, att jag på söndag tänker predika öfver ämnet '*hela familjer*, som tro på Kristus'. Hvad som fört mig på denna tanke är en af våra gamle kristne, som ligger för döden och är den ende kristne i hela sin familj. Hans stora sorg är, att hans anhöriga förblifva hedningar. Därtill erkände en kristen fader här om dagen för en missionär, att han icke undervisat sin nyss aflidna dotter om Kristus. Då jag predikar om detta ämne, får jag något att säga om min egen dyra, goda, allvarliga moder, som ofta brukade säga, då jag var gosse: '*Huru förfärligt blifver det icke, om jag ser dig utestängd från himlen!*'

»Jag har ännu icke haft tid att sätta mig in i min förlust och kan icke tänka mig mitt gamla hem utan henne. Du, älskade fader, vet hvilken god moder hon var för oss, och jag har någon föreställning om, hvilket sällskap och hvilken hjälp hon var för dig. I två ha-

den lefvat nära femtio år tillsamman! Du måste känna dig ensam utan henne.. Föräldrar hållas af kineserna i stor ära, och på vårt bönemöte i afton bådo kineserna på min uppmaning innerligt och varmt för dig. Du skulle hafva känt dig helt rörd, om du kunnat höra och förstå dem.»

Ingen berättelse angifver de närmare omständigheterna vid James Gilmours omvändelse. Men hans bröder hysa den öfvertygelsen, att de anförda, ofta upprepade och djupt inpräglade orden: »Huru förfärligt blifver det icke, om jag ser dig utestängd från himlen!» var en af de kraftigast bidragande orsakerna till hans omvändelse. — Följande bref äro skrifna under de två sista åren af hans faders lif.

»Låtom oss icke alls oroa oss däröfver, att vi icke hafva mer förbindelse med hvarandra. Jag beder ofta för dig och tänker ännu oftare på dig och känner mer och mer, att den värld, hvari vi lefva, är en växlingarnas värld; att vi här icke hafva någon varaktig stad, att himlen är vårt hem, att din hustru — min kära moder — har gått dit, att min hustru har gått dit och nu är i den gyllene staden, att förr eller senare skola du och jag vara där, och att, då vi äro där, skola vi hafva god tid att sitta ned och prata tillsammans alla i sällskap. På senare tider har det framstått för mig klarare än någonsin, att vi blott behöfva öfverlämna oss i Jesu händer och låta honom göra med oss som han vill, så skall han helt *visst och säkert* frälsa oss. Han kan göra oss villiga till och med att låta honom förändra oss och fostra oss.

»Du är åttio år gammal. Jag är stolt öfver dig. Jag tänker gärna på det lif, som ligger bakom dig. Mor berättade mig, då jag var gosse, om några af

de svårigheter, du hade att bekämpa i tidigare år. Gud har varit med dig och ledt dig fram genom allt till en hög ålderdom af heder, aktning och kärlek. Förtrösta på honom och han skall icke lämna dig! Lita därpå, att Gud i den kommande världen har någonting bättre åt oss, än han någonsin gifvit oss här! Och det är icke svårt att erhålla det. Gud önskar gifva det åt oss alla; han erbjuder oss det och blifver bedröfvad, om vi icke emottaga det. Vi behöfva blott gå till Jesus Kristus och bedja honom ställa allt till rätta för oss, och han skall göra det. Jag vet du tager saken på allvar. Jesus visar aldrig bort en allvarlig.»

Den äldre Gilmour förvaltade det lilla kapital, som hans son genom sträng sparsamhet höll på att samla till förmån för sina barn. Den skottska hushållsaktigheten utmärkte dem båda. Men under loppet af 1887 började James Gilmour oroa sig öfver detta hopande af penningar, som han kunde kalla sina egna. Under det ensliga, inåtvända lifvet i Mongoliet kom ägandet af penningar att i hans ögon hafva utseendet af brist på tillit till Gud. Just vid denna tidpunkt befann sig Londons Missionssällskap i en något brydsam belägenhet, hvad penningtillgångar beträffade. Ett särskildt upprop hade utfärdats, tillkännagifvande, att om icke penningtillgångarne ökades, måste några arbetsfält uppgifvas. James Gilmours svar var ett bref till fadern, hvari han bad, att denne skulle af de inbesparade medlen till Missionssällskapets grundfond anonymt inbetala en summa af 100 pund sterling och till fonden för änkor och föräldralösa 50 pund sterling.

Följande bref, som handlar om penningangelägenheter från kristlig synpunkt, är så slående på många sätt, att det har ansetts rådligt att anföra det in extenso.

»Ch'ao Yang, Mongoliet, 1888.

»Min käre Fader! — Härmed sänder jag några anvisningar angående mina penningar. Dessa äro så stridande emot mina föregående anordningar, att jag är skyldig dig och mina bröder några förklaringar. Här äro de!

»I mitt missionsarbete här ute drifves jag att alltjämt söka min tillflykt hos Gud. Det fält, hvarpå jag arbetar, är mycket hårdt. Vidskepelserna äro såsom städer med skyhöga murar. Människomakt förmår ingenting emot dem. Jag har nästan ingen människa, som hjälper mig. Jag vänder mig till Gud. Jag hör orden: 'Icke med makt, icke med kraft, men med min Ande, säger Herren!' Jag förlitar mig på honom. Jag ropar på honom. Jag meddelar mig med honom. Han kommer mig nära. Jag beder honom omvända människor. Omvändelser äga rum; några äro, så vidt jag kan döma, sanna. Men det synes, som funnes det i viss mån något hinder emellan Gud och mig. Då jag tänker efter, hvad det kan vara, hör jag en röst säga: 'Kan du icke anförtro mig de penningar, som du har lagt upp för dina barn.' Jag tänker öfver saken. Jag beder angående saken. Jag säger: 'Jag kan dö, och gossarne kunna behöfva penningarne.' Gud svarar: 'Om du öfverlämnade dem åt mig, tror du då icke, att jag skulle gifva dem åt dina söner, allt efter som de behöfde dem?' Jag säger: 'Men kanske min fader och mina bröder icke se saken så, och kanske de icke skulle tycka om att hafva medellösa och föräldralösa barn i sin vård.' Gud svarar: 'Med mig till sin bankir äro barnen icke medellösa, och om du föredrager fader och bröder framför mig, så är du mig icke värd.' Då säger jag: 'Hvad vill du, att jag skall göra?' Gud

säger: 'Gif mig penningarne; jag skall se till, att gossarne hafva allt, hvad som är nödvändigt.' Jag vill, jag vågar icke vara olydig. Jag erfar så mycken oro för gossarnes andliga välfärd, att jag med glädje gör hvad som helst, som på något sätt gör dem mera särskildt till Guds skyddslingar. Jag ängslas vid tanken på en del missionärers barn, hvilka icke hafva blifvit gudfruktiga män. Måtte mina gossar blifva bevarade från en sådan olycka!

»Detta är intet plötsligt beslut. Jag har tänkt och bedit mycket angående denna sak. Jag kan icke längre uppskjuta detta steg utan att känna det, som om jag vägrade att följa Guds ledning. Jag känner också, att Gud har så många sätt, hvarpå han kan välsigna gossarne och mig, att jag genom att göra denna anordning icke löper någon risk. Det enda, hvarmed jag icke är fullt på det klara, är det detaljerade förfogandet öfver penningarne. Emellertid synes det mig, som om jag bäst kunde använda dem i missionen här. Jag tänker allra först insätta dem i banken i Peking och sedan använda dem till att hyra eller köpa hus och jord till en missionsstation.

»Hvad i allmänhet taget beträffar ägandet af penningar för egen eller andras räkning, tror jag icke, att Gud begär af oss alla, att vi skola på detta sätt öfverlämna i hans vård allt, hvad vi kunna hafva eller få, eller att han ens af mig begär, att jag skall på detta särskilda sätt öfverlämna allt i hans vård. Du vet, att penningarne ursprungligen inbesparades af den lön, som missionen gifver, och att de i detta hänseende intaga en säregen ställning. Penningar, som jag hade förtjänat genom handel eller något handtverk, eller som jag på annat sätt erhållit, tror jag icke, att

Gud skulle begära af mig att sålunda använda. Men hans röst tyckes mycket tydlig i föreliggande fall.

»Min lön kommer fortfarande att utbetalas till mig, och barnens penningeremisser skola komma som vanligt. Om jag lefver, skulle jag tro, att detta kommer att förslå till gossarnes uppfostran. Om jag dör, äro gossarne icke meddellösa. Äfven i världslig mening och alldeles frånsedt denna summa (som jag insätter hos Gud, och som jag är säker han skall återbetala med ränta på ränta, när så göres behof) skulle, om jag fölle ifrån, mina gossar icke blifva lämnade alldeles åt sig själfva. Londons missionssällskap skulle på något sätt sörja för dem, ty ehuru det icke gifver några pensioner, insamlar det årligen penningar, som tilldelas utslitna gamla missionärer samt änkor och föräldralösa barn. Jag skulle icke tro, att det är mycket eller tillräckligt, men det är något. Jag säger detta, på det att du icke må oroa dig, om din tro skulle bli svag eller vackla.

»Jag hoppas, att dessa bestämmelser icke må synas dig okloka, och att de åtminstone skola vinna ditt samtycke om icke ditt varma bifall. Hvad mig själf angår, så är jag tacksam, att Gud har gifvit mig nog tro att så förlita mig på honom. Det har erfordrats tid för att komma därhän. För min egen del är det en ringa sak — det kräfves mer tro till att förlita sig på honom angående ens barn. Tänk, att gamle Abraham kunde offra sin Isak! Tänk, att Gud så älskade världen, att han utgaf sin enfödde Son. Låtom oss besvara Guds kärlek.

Din innerligt tillgifne son

James Gilmour.»

Penningarne tillsändes honom, men han hann aldrig enligt sin afsikt utgifva dem till inköp af missionsområde. Han dog, innan de inledda underhandlingarna om inköp af tomt fört till önskadt resultat.

Ett par år senare söker han i ett bref till sina gossar inskärpa plikten att samvetsgrant och planmässigt gifva åt Gud.

»Ch'ao Yang 1890.

»Jag undrar, om I gifven en tiondel af alla de penningar, I erhållen, åt Gud. Jag anser det rätt och godt att så göra. Eder mamma gjorde det; jag gör det: och Gud har aldrig låtit oss sakna penningar. Jag skulle blifva glad, om I tyckten om att göra det. Men gören det icke blott för att behaga mig. Gören det icke, så vida I icke kunnen göra det med glädje. Gud tycker om glada gifvare. Jag är alldeles säker, att det skulle lända eder till välsignelse. Penningar gifna åt Gud äro aldrig förlorade. Och det är lättare att börja med denna vana nu än senare.

»Då I gifven penningarne åt Gud, kan det ske på så sätt, att I läggen dem i Londons missionssällskaps sparbössa; det vore icke mer än rätt att gifva någon liten del däraf till kollekten i den kyrka, till hvilken I gån. I kunden gifva något däraf till medellösa barn. Det betyder icke mycket, hvar I gifven penningarne. Jag anser, att Londons missionssällskap har den största rättigheten därtill. Tänken öfver saken, gossar! Jesus dog för att frälsa oss: visst kunna vi väl visa vår tacksamhet genom att gifva honom en del af våra penningar?»

Senare bref till hans fader gifva oss en inblick i hans andliga lif och erfarenheter under dessa år.

»Älskade fader! Jag undrar, huru I alla befinnen eder. Gud har dragit mig närmare sig dessa sista veckor, och jag lefver i hoppet, att han förr eller senare skall rikligen välsigna mig och mitt arbete. Här råder mycken okunnighet, som måste skingras; ofta blifver jag misstänkt och missförstådd, emedan jag är utländing, men jag går på med mitt arbete, allt hvad jag kan. Det finnes berg af svårigheter att förflytta, men jag förtröstar på Gud: han skall förflytta dem. Dessa sista dagarne har jag haft mycken frid och fröjd i mitt hjärta vid tanken på Guds kärlek till mig och frälsningen genom Jesus. Jag hyser alls intet tvifvel om att jag är hans, och ibland är det saliga hoppet nästan mer, än jag kan fatta. Men på samma gång är jag ofta nedslagen, att jag icke får se flera människor här omvända sig, och jag tänker, att om jag har funnit nåd inför Gud och han ser till mig med välbehag, kan han väl beveka dessa människors hjärtan till att tro på hans Son och utvälja människor till att komma och hjälpa mig i mitt arbete. Jag känner mig ibland ensam här och önskar, att jag hade en vän att tala till och anförtro alla mina bekymmer, och då tänker jag, att Jesus är en sådan vän, och så berättar jag honom alla mina sorger; men jag skulle tycka om att hafva en ämbetsbroder.

»Jag hoppas, min älskade fader, att ditt hjärta är tillfreds och lyckligt i Jesus. Låt blott honom taga hand om allt, som rör din själ, så skall han ställa allt till rätta för dig. Han är att lita på. Himlen är icke långt borta; vi skola snart vara där; var vid god tröst. Skall det icke blifva välsignadt, då vi åter få vara tillsammans med våra hustrur, befriade från allt som är jordiskt, och från alla lidanden, samt omgifna

af idel ljufliga ting! Detta är ingen dröm: det är en skön verklighet; det är sant; det står oss tillbaka; det skall bli vårt. Vi skola snart få se det; du och jag skola vara tillsammans där. Det kan dröja någon tid, innan vi få vara tillsammans där; men åren förgå snart. Friskt mod, min fader!

»Vi gå miste om mycket genom att icke lefva nära Jesus — taga honom på orden och vänta, att han skall göra allt, hvad som behöfver göras för oss, ty han både frälsar oss och gör oss goda. Jesus är verklig, och himlen är verklig, och vår andel i himlen, om vi förtrösta på och följa Jesus, är verklig. Du säger, du har mycket att göra; det har äfven jag. Du har bekymmer; det har äfven jag. Gå på och sköt ditt arbete och dina affärer; men du skall kunna göra det så mycket bättre, ju mer ditt hjärta har frid med Gud och hvilar i Jesus. Jag finner, att ju närmare jag är Jesus, desto bättre kan jag möta och fördraga alla bekymmer, pröfningar och svårigheter, och du skall finna detta samma sant, om du försöker.

»Jag känner mig riktigt upplyft i afton. Jag har ett rum för min egen räkning. Detta är första gången jag har haft eget rum, sedan jag den 25 januari lämnade Peking. Det är angenämt att få vara för sig själf litet. Jag har mitt rum för mig själf först efter klockan 8 e. m., då man lämnar mig i fred. Jag hoppas få behålla detta rum tre veckor.

»Jag är rädd, att om du såge rummet, skulle du finna det ganska tarfligt. I afton har jag emellertid äfven en hufvudkudde. Under mer än tre veckor har jag hvilat mitt hufvud på någon sammanviken säck eller klädespersedel; i afton har jag en kudde. Kristus hade icke någon plats, där han kunde nedluta sitt

hufvud. Jag har dock i alla afseenden bättre än han. Om jag blott finge se själar frälsta, skulle jag ej bry mig om, att jag finge slita ondt.»

I ett bref, som Gilmour senare samma år skref till en ämbetsbroder på ett aflägset missionsfält, afslöjar han ännu vidare sin andliga historia:

»Mongoliet, 7/10 1887.

»Ditt bref emottog jag för några dagar sedan. I Kina-Inlandmissionen finnes en mängd fromma män. Den uträttar ett godt arbete. Där finnes varmhjärtad hängifvenhet, som vinner själar och erhåller Guds bifall. Min erfarenhet har lyckligtvis varit olik din. Ifrån början och allt framgent har jag i mina predikningar styrt kursen 'rakt på Kristus', till och med då jag till åhörare haft de mest intelligenta engelsmän och amerikanare, och de hafva emottagit mig kungligt. Min vän, Gud har uppväckt mig dessa sista år till ett så mycket högre lif, att jag känner mig som en annan människa. Jag undrar ibland nu, om jag förut var omvänd. Jag förmodar, att jag var det, men mitt lif var ett kallt, trögt lif. Just här om dagen räckte Jesus så att säga ut sin hand och vidrörde mig, medan jag höll på att läsa en psalm, som talade om att åstunda andliga ting och gå förbi Jesus själf. Jag längtade efter hans välsignelse mera, än jag längtade efter honom själf. Det är icke rätt. På senare tider har jag också blifvit lugn. Förr arbetade jag, arbetade så strängt och så mycket och bad Gud välsigna mitt arbete. Nu försöker jag att bedja mer och erhålla mer välsignelse och sedan arbeta nog för att låta välsignelsen bana sig väg genom mig till människorna. Och detta är ett bättre sätt. Det är det rätta sättet. Och

jag arbetar mycket nu också. Kanske lika mycket som förut, men jag oroar mig ej öfver sådant, som jag ej kan hinna med. Jag känner äfven mer än förut, att Gud leder mig. O! ibland flödar Guds frid öfver mig som en ström. Då är det så välsignadt, himlen är verklig. Det är äfven Gud, och det är äfven Jesus. Vår lott är en härlig lott.

»Försök att icke flyga omkring så mycket: gif dig mera tid tillsammans med Gud! Träd oftare inför honom i enskild bön och se till, om han icke vill gifva dig större andlig välsignelse för ditt folk! Hvad som fattas är, efter hvad jag finner af dina bref, andlig välsignelse öfver folket. Bed därom, min vän, och du skall få den. Guds löften äro säkra. Jag söker förena Kina-Inlandmissionens, Frälsningsarméns och Londons missionssällskaps arbetssätt. Jag har ett stort och svårt distrikt alldeles ensam. En ung doktor säges vara på väg ut till mig. Jag skrifver med denna post efter tre unga lekmän. Afhållsamhet från tobak och spritdrycker äro villkor för att vara medlem i kyrkan. Jag har icke sett någon utländing sedan den 25 januari och får troligtvis ej se någon förr än den 5 december. Min post tager en oerhörd tid för att nå mig, och två postväskor, som i juni och juli afsändes till mig från Peking (som ligger på åtta dagars afstånd), hafva aldrig kommit fram. Jag blifver gäckad, slagen och krossad till själen på många sätt, men jag håller ut, Gud vare tack, och tror, att han skall välsigna mig.

»Ack, min vän, tala aldrig om att icke gå tillbaka. Gå tillbaka, ehuru du lämnar arbetet halfgjordt; gå tillbaka och arbeta mindre och bed mer. Det är, hvad du behöfver. Jag har varit vegetarian öfver ett

år. Jag finner att fastande underlättar bönen. Två böcker af Andrew Murray — *Förblif i Kristus, Med Kristus i bönens skola* — hafva gjort mig mycket godt. Må Gud välsigna din kära hustru och dina barn! I hopp om att få en lång, skön fridag tillsammans med dig i himlen, förblifver jag din tillgifne

James Gilmour.»

Till en vän, som i ett ögonblick af nedstämdhet skrifvit till honom en klagan att vara förbisedd, svarar han:

»Jag känner ditt nit i arbetet hemma såväl som utomlands, och jag är storligen bedröfvad att höra, att du tycker dig vara illa behandlad. Jag anser, att det är mycket olyckligt, att något ombud hyser den känslan angående sitt Sällskap. Jag är orolig, käre vän, att höra dig uttrycka dig i så starka ordalag. Skulle Kristus hafva sagt så? Jag hoppas innerligt, att du förlåter mig, att jag talar så, men du vet, att ibland gör ett förfluget ord mer skada än till och med en handling. Och jag är angelägen, att du skall hafva frid i ditt sinne. *Jag* känner ditt värde och önskar att se dig nästan fullkomlig. Låt mig påminna dig om något, som vi båda tro, en tanke, hvaraf jag ofta känt mig tröstad. Jesus har lidit mer för oss, än vi någonsin kunna lida för honom, och hvad du gör för att uppbringa penningar och väcka intresse, det gör du icke för missionssällskapet, utan för honom, *för honom,* och han ser och vet och skall icke förgäta det, utan sympatiserar med och uppskattar sina sanna arbetare och skall slutligen tydligt och öppet uppträda till deras försvar. Jag släpar ofta på kappsäckar, vandrar till fots och, såsom kineserna säga, 'äter bitter-

het' i Kina och i England. Jag erhåller ingen tack därför, men han vet det. Vi behöfva ej befara att bli förbisedda. Blif icke stött öfver, att jag läxar upp dig, och tro icke, att jag tänker högt om mig själf! Min käre vän, du vet bättre. Jag påminner dig om den enda vägen, som jag vet duger i längden och på samma gång gör oss lyckliga.»

Men bland alla lifvets förhållanden — sonens, broderns, vännens, Kristi sändebuds — gifves det ett, som naturligare, djupare och skönare än något annat uppenbarar hans innersta hjärta, och det är, då han såsom kärleksfull fader skrifver till sina moderlösa barn i den fjärran hembygden. Ett stort antal af hans bref till dem hafva blifvit anförtrodda i hans biografs händer. Många af dem beröra ämnen, som äro för heliga för offentliggörande. De röra sig om dessa ömma jordiska band, som tillhöra en känslovärld, från hvilken till och med de förtroligaste vännerna äro utestängda. Men i känslan af att de lägga i dagen en sida af hans natur och karaktär, som icke bör vara helt och hållet undanskymd i en skildring af hans lif, hafva vi gjort ett något vidlyftigt urval från denna varmhjärtade och hälsosamma brefväxling. Då den först började, voro gossarne för unga att själfva läsa brefven, men han skref långa berättelser om sitt arbete, afsedda att läsas upp för dem, och det är ett nöje att se, hvilken skarp blick han hade för sådant, som var ägnadt att roa dem och fängsla deras uppmärksamhet. Somliga af brefven äro skrifna med stora bokstäfver, som likna tryckta versalbokstäfver. De korta, barnsliga bref, som sändes till honom af dem, blefvo inbundna till ett pappershäfte, som han bar med sig på sina mongoliska vandringar, och då

han genomsåg dem, erfor han ofelbarligen tröst och vederkvickelse. Han illustrerade ofta sina egna bref till dem med flyktiga, men träffande teckningar af personer och saker, som han såg. Moderns död hade fört gossarne och deras fader mycket nära hvarandra, och fastän hon var borta ur deras åsyn, tänkte de på och talade alltid om den kära aflidna, såsom ännu tillhörande familjen och såsom varande fullkomligt lycklig, endast afvaktande Guds tid att återförena dem i himlens saliga lif.

Då det hade blifvit beslutadt, att de skulle anförtros i en farbroders i Skottland vård, nedskref Gilmour de önskningar, han hyste med afseende på deras uppfostran. Det är blott att beklaga, att icke liknande planer uppgöras och efterlefvas vid alla barns uppfostran.

»Pojkarne äro här hos mig nu, och jag är både fader och moder för dem. I kväll stoppade jag tre strumpor åt dem, då de lade sig. Jag har varit borta från dem två månader, ser du, och om ett par veckor måste jag kanske skiljas från dem för en tid af tio år, och jag har därför tagit mig litet ledigt för att vara tillsammans med dem. Jag känner det ibland riktigt svårt vid tanken på att de båda små pysarne skola resa så långt härifrån; men då får jag tröst af Kristi löfte, att ingen lämnar föräldrar eller barn för hans skull, utan att få mångfaldt igen, och ingifver mig den tillförsikten, att Gud skall uppväcka vänner att trösta dem, hvarhelst de må vara.

»Friskt mod! De båda världarna äro en och icke vidt skilda. Fru Prankard vill icke, hör jag, att Emilys namn skall nämnas i hennes närvaro. Här göra vi på annat vis, och barnen tala hela dagen lång om

hvad mamma gjorde och sade och om äfventyr, som vi hade tillsammans. Och hvarför icke? Tårarne komma ibland: må de komma, de göra ingen skada, äro en lättnad snarare än något annat, och den tid kommer, då Gud skall torka bort alla tårar från våra ögon.

»Jag önskar, att de skola tillhöra Kristus allt ifrån barndomen. Jag önskar, att de skola erhålla en god, grundlig uppfostran, icke alltför kostsam, så att de må kunna läsa, skrifva och stafva väl. Skulle någon af dem visa fallenhet för studier, skulle jag kanske kunna låta båda eller denne ene erhålla en akademisk uppfostran, men jag vill icke att någon af dem skall skickas till universitetet, med mindre deras anlag gå i den riktningen.

»Hvad jag åstundar af dig är något, som penningar icke kunna köpa, nämligen moderlig och faderlig omvårdnad i Kristus om de ensamma gossarne, hvilkas hela lif i tiden och evigheten till stor del kan bero på huru de fostras och behandlas under de närmast följande åren. Jag är icke rik, men jag kan underhålla mina gossar. Men denna kristliga omvårdnad och kärlek är något, som icke kan fås för penningar, hvarför jag tigger därom.

»Jag hade här om dagen fem timmars samtal i sträck med en kines. Jag anser, att han icke var långt från Guds rike i början, och jag tror, att han är närmare nu. Allt detta tager tid, och jag är högst angelägen att vara mycket tillsammans med barnen dessa sista dagarne. O, det är hårdt att tänka sig, att mina moderlösa små skola fara så långt, långt bort i världen! Vi voro vid mammas graf i går för första gången sedan den 21 september. Vi sjöngo

där på kinesiska: 'Det finns ett land mer skönt än dagen', och äfven en kinesisk psalm med ett omkväde, som säger: 'Snart få vi dem se uti vårt himmelska hem', samt på engelska: 'Det finns ett lyckligt land.' Barnen och jag hafva ingen motvilja för att tala om mamma, och vi tänka icke på henne såsom varande här eller begrafven, utan på en skön plats, lycklig och nöjd.»

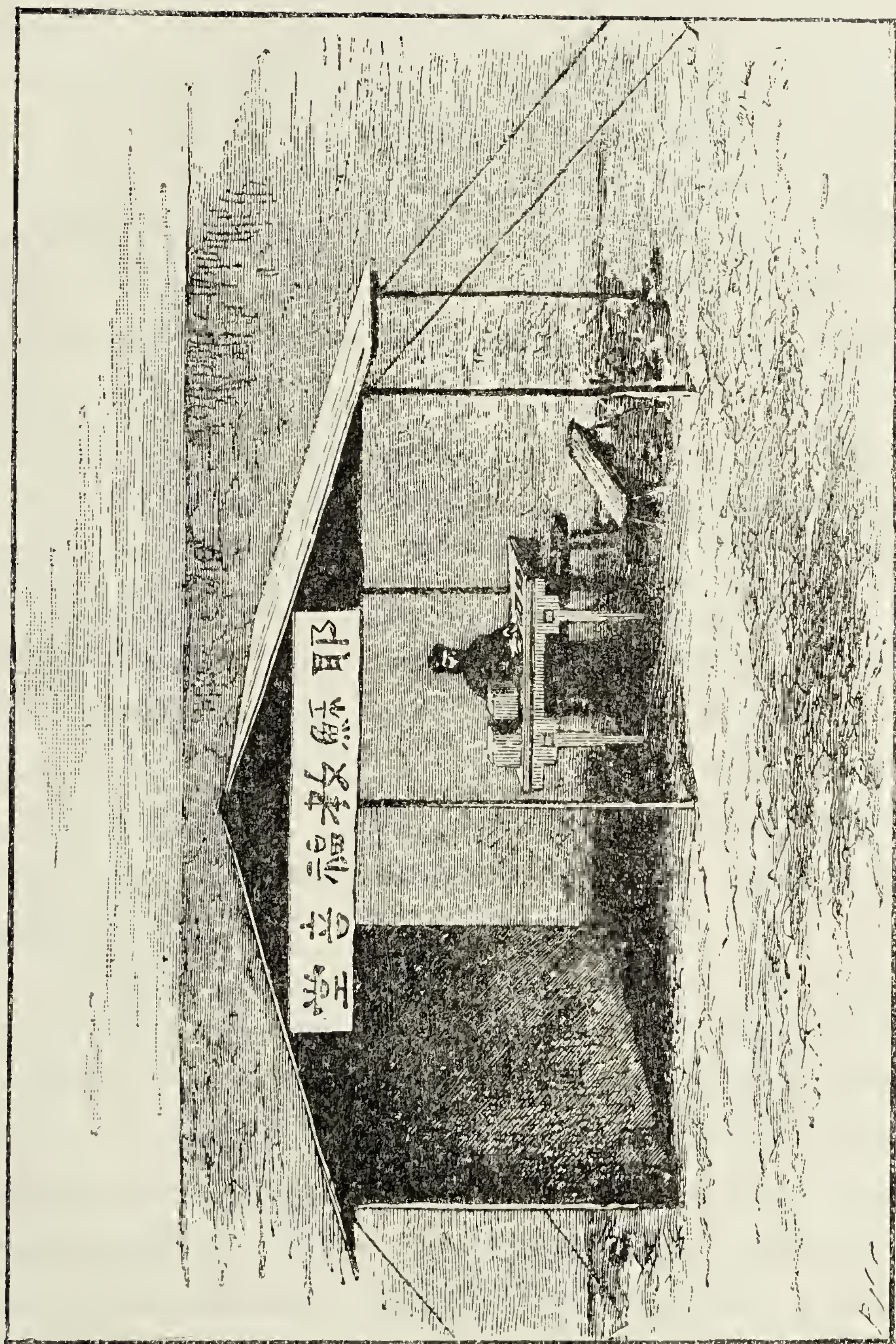
Se här några korta utdrag ur de tidigare brefven:

»Friskt mod, mina kära små gossar! Vi skola helt visst se hvarandra ännu en gång. Berätten alla edra bekymmer för Jesus, och låten honom vara eder vän! Jag här ute tänker ofta på mamma och hennes milda ansikte, och huru god hon var mot eder och mig. I glömmen henne säkert icke heller. Hon ser eder hvarje dag och är så glad, då I ären snälla gossar. Vi skola alla en dag komma till henne, blifver icke det härligt? Under tiden tager Jesus vård om henne och skall äfven taga vård om oss.

»Ibland, då jag skrifver bref till eder och kommer till slutet af en sida och skall till att vända bladet, tager jag icke sugpapper för att få det att torka, utan faller på knä och beder medan det torkar.

»Jag skall också om några dagar resa härifrån; då får jag inga andra än kineser att tala med. Men det gör ingenting, jag kan ju tala om alla mina angelägenheter för Jesus; han är öfverallt, hvarhelst jag må komma. Han har aldrig för brådt att tala med mig. Berätten också I alla edra bekymmer för Jesus! Han ser både eder och mig.»

Bland de längre brefven utvälja vi tre eller fyra och återgifva dem precis så, som de äro skrifna. Af

James Gilmours tält.

dem kan läsaren sluta sig till beskaffenheten af många andra.

»Ch'ao Yang d. 10/4 1887.

»Mina kära söner! — Jag mår bra och är tacksam därför. Det går bra för mig också, Gud vare tack. Emellertid har jag haft ett förskräckligt väder på sista tiden. Dagligen låter jag sätta upp mitt tält — det är blott ett segeldukstak på sex bambustänger — på marknadsplatsen. Vi hafva haft tre dagars blåst. Den första dagen var dammet förskräckligt. Men jag hade en mängd patienter och stannade ute hela dagen. Slutligen måste vi taga ned vårt tält. Det kunde icke stå. Tältet bars till gästgifvargården, men vi stannade kvar med vårt bord till aftonen. I skullen knappt hafva känt igen oss för damm. Men patienter kommo hela tiden. Nästa dag blåste tältet omkull två gånger. Den ena gången fick en man en sådan smäll i hufvudet af bambutältstången, men han sade ingenting och tog det helt gemytligt. För en man, som förevisade ett tittskåp, blåste detta omkull, och spillrorna spriddes omkring. Han samlade upp dem och gick hem till sin gästgifvargård.

Jag är så glad, att folket tycker om oss och har förtroende till oss och kommer omkring oss för att få medicin. Kvinnor komma också. Gossar komma också. Just nu hafva skolgossarne marknadslof, och de stå långa stunder i en klunga och se på mig, medan jag behandlar de sjuka. Hvad gossarne tycka om att se, är en glasflaska med ögonmedicin, som jag sätter fram. Därefter doppar jag ned ett glasrör och trycker på en kautschukboll. Luften tränger i bubblor ut vattnet och stiger upp till ytan, och gossarne äro så förtjusta att se bubblorna. De kunna stå länge och vänta och

vilja gärna se det hur ofta som helst. Ibland äro de besvärliga, då skickar jag bort dem. Då de äro snälla, skjuter jag glasröret djupt ned i flaskan, och de äro så förtjusta att se luften bubbla upp från bottnen.

»Då en man kommer för att få en tand utdragen, äro till och med männen förtjusta och råda honom till att draga ut den. De tycka det är roligt att se. Mödrar sända sina små gossar efter medicin och jag tycker så mycket om några af de små gossarne. De äro så blygsamma och så höfliga och göra en djup bugning, då de gå sin väg. Varen alltid blygsamma och höfliga, mina söner, så skola människor älska eder och bemöta eder väl.

»Gossarne köpa äfven en massa böcker, och jag predikar allvarligt för dem, ty om tio år skola de vara män, och om de nu känna till Jesus, kunna de lättare blifva kristna en dag. Du, Jimmie, känner Jesus; gör Willie det också? Undervisa honom. Mamma är icke här för att undervisa honom, och jag är långt borta. Du är hans store bror. Lär du honom, så är du en snäll gosse!

»Här om dagen, då jag höll på att predika, stod en man bakom mig med en liten svart gris under armen. Han ville höra mig predika, men grisen ville icke vara tyst. Han höll för hans mun, men grisen lyckades ändå gifva ifrån sig ett litet skrik då och då. Slutligen ville den icke alls vara tyst, och han måste gå sin väg därmed. Jag kunde icke låta bli att le åt honom. Det finns en gammal man här på mitt värdshus. Han är ägare till värdshuset. Hans son sköter det. Den gamle mannen är visst icke lastgammal. Han är omkring sextiofem år. Men han har varit en stor opiirökare. För ett år sedan ungefär hade han

en mycket allvarlig sjukdom och upphörde med sitt opium, men han hade förstört sin hälsa med sitt rökande. Han kan nu icke lefva många månader. Han kan knappt tala tydligt. Han kommer och hälsar på mig i mitt rum, och jag försöker berätta honom om Jesus, i det hoppet att han må blifva frälst. Han lyssnar, men han är slö. Jag hoppas, han får lust att bedja till Jesus.

»Här om dagen måste jag draga ut en tand på mig själf. Det var den innersta tanden, och den hade värkt flera dagar. Det fanns ingen, som kunde göra det åt mig, därför satte jag mig ned med en liten kinesisk spegel framför ett ljus, grep väl fatt i den med tången, och efter några ryck hit och dit fick jag den ut. Sådana långa rötter den gynnaren hade, och hvad den blödde! Jag var så tacksam, att Gud hjälpte mig att få ut den. Nu kan jag sofva lugnt.

»Vår mongoliska åsnedrifvare önskar att blifva kristen. Jag hoppas, han är uppriktig, men han har mycket svårt att lära. Det finns tre andra män här, som emottaga undervisning om Jesus, men det är för tidigt ännu att säga mycket om dem. En hel del människor lära litet, upphöra sedan. Men det är sent, och jag måste lägga mig, annars skall jag icke kunna predika och sköta om sjuka hela dagen på torget i morgon under marknaden.

»Bedjande att Gud må välsigna eder, mina söner, och sändande eder varma hälsningar,

förblifver jag eder tillgifne fader

James Gilmour.»

»Ta Chêng Tzù d. 3/9 1887.

»Mina kära söner! — Jag mår väl och är tacksam därför. De tre kristna här infinna sig dagligen vid aftonandakten. Det finns andra här, som vilja blifva kristna, men som icke hafva nog mod. En man får icke för sin hustru blifva kristen; hon säger, att hon då skall döda sig. Med en annan man förhåller det sig på samma sätt. Han är kines, hans hustru är mongoliska. Ännu en man har en mongolisk hustru och hon har hållit honom tillbaka. Här om dagen kom han och bekände sig till kristendomen. Hans hustru samtycker icke, hon säger blott: 'Vi få se.' En yngling är här, som af sin fader hindras att blifva kristen. Gossen är mycket snäll.

»I går var den dagen, då folket offrar mat och frukt vid grafvarna. En af de kristne blef skickad att göra det. Han tog melonen med sig hit och vi åto hälften däraf tillsammans med honom.

»En fader förbjuder sin son att blifva kristen. Det vill säga, inalles äro fem män kristna till hjärtat och läsa våra böcker och emottaga undervisning i kristendomen, men bekänna icke Kristus. Veten I, hvad Jesus säger om sådana människor (Matt. X: 32—39)? Jesus säger, att om de lyda andra hellre än honom, äro de icke värdiga att vara hans lärjungar. Jag beder för alla dessa människor. Jag beder eder, att också bedja för dessa och alla, som likna dem, att de må blifva i stånd att bekänna Kristus. Det är svårt för människor i Kina att vara kristna. Huru annorlunda är det icke för eder! Vi önska alla, att I skolen vara kristna. Eder fader och edra vänner hjälpa eder alla att vara kristna, och om I icke ären kristna, blifva vi alla bedröfvade.

»Gossar, varen sanna emot Jesus! Hedren honom i edra ord och gärningar! Gören hans hjärta gladt! Jesus åstundar eder kärlek. Han älskar eder och dog för eder. I kunnen icke annat än älska honom, om I tänken på huru han älskar eder. Farväl! Jag skall nu gå att intaga min frukost och därefter tillbringa en dag på gatan och söka tala med människor om Jesus. Gud välsigne eder, mina kära gossar!

»Det är nu på eftermiddagen. Jag skrifver några få rader. En pojke i en bod här har en tam dufva. Han har målat den helt och hållet i olika färger. Det ser löjligt ut. Jag tycker icke om att se den sitta i boden. Dufvor se så lyckliga ut, då de flyga omkring. Mamma tyckte också om att se fåglar vilda i träden och på husen, icke hållna i bur.

»Jag gissar, att I just hållen på med eder frukost. Här är det vid fyratiden på eftermiddagen. Hos eder bör det vara lördag kl. 8 f. m. Jag önskar, jag kunde se eder. Mina innerligaste hälsningar till eder, mina kära söner! Mån I alltid, både nu och då I blifven vuxna, vara gossar och män, som känna och älska Jesus! Jag beder för eder.

Eder ömt tillgifne fader

James Gilmour.»

»Mongoliet d. $^{11}/_{2}$ 1888.

»Mina kära söner! — Jag mår väl och är tacksam därför. Jag kom hit för två dagar sedan. Det var så kallt på vägen hit! Jag har aldrig förr frusit så mycket.

»Människor hafva mycket brådtom här. Detta är den sista dagen på det kinesiska året.

»I morgon är således nyårsdag här. Hvar och en

inköper stora förråd af matvaror, emedan bodarna hållas stängda några dagar, då det nya året ingår. De hafva också mycket brådt med att skrapa bort de gamla papperen på sina dörrposter och klistra upp nya. Papperen äro röda, och se i början prydliga ut, med de stora, svarta kinesiska bokstäfverna, som äro tryckta därpå. Men efter en tid blifva de urblekta af solen.

»De hafva äfven brådt med att klistra upp de nya gudarne i sina hus. Gudarne utgöras af pappersark med gudabilder på. Hvarje hus har en köksgud. De skicka honom till himlen, såsom de tro, genom att bränna honom. De brände den gamle i lördags. De sätta nu upp den nye. De tro, att då han brännes, uppstiger han till himlen och berättar för en gud, hvad han har sett i huset under året. Jag frågar dem, om de, i fall jag brände dem, skulle tro, att de foro upp till himlen? De köpa sega, klibbiga karameller, hvarmed de traktera honom för att han skall blifva belåten och icke skvallra på dem för det onda, de hafva gjort. De tro också, att karamellerna klibba ihop hans läppar, så att han, när han vill skvallra på dem, icke kan öppna munnen! Är det icke alltsammans mycket enfaldigt och mycket sorgligt? Handlande uppklistra äfven en 'rikedomsgud', i den tanken att de sålunda skola blifva rika.

»I morgon, söndag, hoppas jag få döpa en man. Han är kines. Detta kommer att utgöra fyra kristna här. Alla hafva de fel och svagheter, och jag är icke synnerligen lugn i mitt sinne med afseende på dem. Bedjen, att Gud må göra dem bättre och låta dem tillväxa i nåden! Bedjen också, att Gud värdes omvända flera människor här! Bedjen också, att Gud

må gifva oss ett eget hus, hvari vi få bo! Människor här äro rädda för att hyra ut ett hus åt oss. Nu, då d:r Roberts kommer, skola vi behöfva ett hus. Han kommer om sex eller sju veckor. Han stannar då två månader och återvänder sedan för någon tid till Tientsin. Vi träffade den kristne i Tá Ssù Kou på genomresa. Mannen i Ch'ao Yang hafva vi icke träffat ännu.

»Jag har bundit in alla edra bref till mig i en bok och har den med mig. Edra bref äro nöjsamma att läsa och visa, att I gjort stora framsteg i skrifning. Jag ämnar taga vara på alla edra bref i år också och binda in dem. I skolen kanske tycka om att se dem, då I blifven stora. Det sista brefvet från eder är dateradt den 27 oktober.

»Mina kära söner, jag tänker ofta på eder och beder mycket för eder.

»I hafven en fotografi af mammas graf. Lille Alicks* lilla grafkulle är tätt bredvid. Mammas och Alicks kistor vidröra hvarandra nere i jorden. De ligga tillsammans. Men mamma och Alick äro icke där. De äro i himlen med de gyllene gatorna och den sköna floden och lifvets träd och de sköna portarne och de goda, kärleksfulla, vänliga invånarne och Jesus och Gud. De hafva det så härligt där!

»Mina gossar, varen icke rädda för att dö! Bedjen till Jesus, gören sådant, som han tycker om, så skolen I, om I dön, få komma till honom, till hans sköna himmel, hvarest I skolen få allt, som är ljuft och godt. Jag vet icke, hvilken af oss som kommer dit först, men jag hoppas att vi snart alla skola vara där, mamma

---

* En före modern afliden liten son.

och Alick och allesammans. Jag tänker gärna på detta. Låtom oss under tiden göra allt hvad vi kunna för Jesus, berätta människor om honom och söka öfvertala dem att vara hans folk. Äro edra skolkamrater Jesu gossar? Talen I någonsin om honom med dem? Talen med dem om honom, mina kära söner!

»Jag hoppas få bref från eder om ungefär en månad.

»Farväl, mina älskade!

»Mån I vara snälla och flitiga, så skolen I också vara lyckliga. Jesus kan göra eder glada.

Eder innerligt tillgifne fader
James Gilmour.»

Då fru Meech förlorade en liten son, skref han till henne:

»Mongoliet den $^{25}/_{3}$ 88.

»Min kära svägerska! — Jag sänder härmed mina hjärtligaste lyckönskningar och sorgebetygelser. Din lille son har gått till Emily. Hon kommer att taga hand om den lille, liksom du tog hand om hennes. Tänk bara, vi hafva släktförbindelser i himlen och detta icke så få, och antalet ökas ständigt! Jag hoppas, du nu håller på att tillfriskna.

»Jag är mycket glad öfver de goda nyheterna om det andliga uppvaknandet på det västliga missionsfältet. Må det fortgå och blifva till välsignelse!

»Med många böner för eder alla och ständigt påmind om eder alla genom den mig tillsända väggalmanackan, förblifver jag i varm medkänsla

din tillgifne
James Gilmour.»

»Den $^{30}/_{5}$ 88.

»Jag sköter om en liten hemlös gosses hufvud här. I dag ingned jag det helt och hållet med en salfva. Han grät. Jag sade, att jag hade medicin, som skulle stilla smärtan och tog fram sex små slantar och tillsade honom att gå och köpa en spilkum bohvetemakaroner. Alla skrattade; han upphörde att gråta och tycktes sedan icke känna smärtan. De flesta människor här i staden äro mycket förvånade öfver förbättringen i gossens hufvud. Innan han kom till mig, såg jag en kinesisk kvacksalfvare peta i hans hufvud med ett halmstrå. När han kom till mig, satte jag på salfva med mitt ena finger. De omkringstående voro särdeles belåtna med att se, att jag icke visade någon motvilja för att vidröra den stackars smutsige parfvelns såriga hufvud. Jesus vidrörde en spetälsk, och jag tycker om att göra sådant, som jag kan tänka mig att Jesus skulle göra. Det är den rätta vägen, gossar. Tänken alltid på, hvad Jesus skulle hafva gjort, och handlen likt honom!»

»Mongoliet den $^{9}/_{9}$ 88.

»Mina kära söner! — Jag är ute på en resa. Jag visste, att bref voro på väg till mig, och hoppades träffa på brefbäraren. På långt håll såg jag en röd parasoll i solskenet. Den tanken genomfor mig: 'Kan detta vara budbäraren?' Men jag glömde alltsammans för en bok, som jag läste, medan jag vandrade vägen fram. Plötsligt hörde jag: 'Han är kommen' och då jag såg upp, varseblef jag den röda parasollen alldeles invid mig. Det var han. Budbäraren återvänder i morgon. Jag hade icke fått några bref på åttio dagar.

»Jag skref senast till eder den 2 augusti. Sedan dess hafva åtskilliga män bekänt Kristus, och en man har blifvit döpt.

»En af de kristna i Ta Chêng Tzù stal min sparbanksbok och tog ut af mina penningar till ett belopp af omkring tre pund sterling. Han säger, att han ångrar sig, och vi hafva ådömt honom ett års pröfvotid för att se, hur han beter sig. Han är en lätting. För länge sedan sade jag till honom: 'Om du är lat, skall djäfvulen en dag störta dig i synd', och det har han också gjort. Hade han varit en arbetsam man, skulle han icke hafva varit fattig och skulle icke hafva stulit. Arbetsamhet är en god sak, lättjan är ett ondt. En god kristen kan icke vara lat, emedan han vet, att Jesus icke tycker om lata människor. Jag skrifver kanske ånyo till eder om några dagar. I hopp att med nästa post få bref från eder (det fanns intet med denna post) och under bön, att Gud må välsigna eder i allting och leda eder i hela edert lif, förblifver jag

eder ömt tillgifne fader

James Gilmour.»

»Ch'ao Yang, lördagen den $^{17}/_{11}$ 88.

»Mina kära söner! — jag såg i dag en folkhop stå på gatan. Jag närmade mig för att se, hvad de tittade på, och fann två kinesiska herrar, som förevisade en dresserad fågel. En af dem stod nere på gatan. Den andre fäste tre små flaggor på väggen. Därpå flög fågeln bort, lösgjorde en flagga och kom flygande tillbaka till sin herre på gatan med flaggan i näbben. Det såg mycket näpet ut. För hvarje gång fågeln kom med en flagga, belönades han genom att matas med någon god mat, som han tyckte om. Det

var en ganska täck anblick. Men när allt kommer omkring, var det ömkligt, att två vuxna män icke hade bättre göra än sådana lapprisaker. Äfven den stora mängden af kineserna syntes vara af den åsikten.

»Jag tycker icke om att se fåglar i fångenskap. Det är trefligt att se dem flyga omkring fria och höra dem sjunga, men jag ömkar dem, då jag ser dem i bur eller bundna vid ett snöre, såsom kineserna ofta göra med dem. Då jag ser fåglar bundna, tänker jag ofta på mamma, som tyckte så mycket om att se dem vilda!

»Jag kommer ihåg, huru hon en dag i Mongoliet höll mig tillbaka, då jag stod i begrepp att plocka en blomma; hon sade, att den såg så älsklig ut, där den växte. En annan gång flög en skalbagge ned och satte sig i vår närhet; mamma sade: 'Den är så glad öfver att lefva, skada den icke.'

»Jag är ganska bedröfvad, då jag ser gossarne på torget. De stjäla så mycket de kunna från halm- och bränsleförsäljarne, draga ut hela händer fulla ur knipporna och springa sin väg utan att alls blygas. Om ägaren icke springer efter dem, behålla de det. Om han kastar ifrån sig sin börda och springer efter dem, släppa de sitt byte på marken, ägaren plockar upp det, och ingenting mera säges därom.

»Om sommaren följa små nakna gossar efter människor, som bära frukt i öppna korgar, och stjäla däraf så mycket de kunna; allt detta är ju mycket ohederligt, och dock tyckes ingen fråga därefter. På gatan kunna en hel massa människor se en tjuf stjäla tobakspipan från en karl, och de säga aldrig ett ord, emedan det är en sak, som icke rör dem själfva.

»Jag tänker ofta på eder och beder för eder. I

glömmen icke mamma, därom är jag viss. Hon är hos Jesus. Varen I hans gossar och sköten edert skolarbete väl, så skall han leda eder i hela edert lif. Varen flitiga och ordentliga gossar, så skolen I växa upp till nyttiga och aktade män! Talen städse om alla edra angelägenheter för Jesus!

»Farväl, mina gossar!

»Många hälsningar från eder innerligt tillgifne fader

James Gilmour.»

ELFTE KAPITLET.

De sista arbetsåren.

James Gilmour stannade i Storbritannien något mindre än åtta månader. Hans gossars sällskap var en stor fröjd för honom. Han njöt af den förnyade samvaron med anhöriga och gamla vänner. Hans religiösa inflytande och hans eget andliga lif fördjupades ännu mera. Han besökte en ansenlig mängd möten för att tala om missionens arbete och kraf, och han åstadkom öfverallt ett mäktigt intryck.

Angående detta besök och särskildt hans samvaro med gossarne skrifver en nära släkting:

»Det var en högeligen intressant och angenäm tid. Hvilka skiftande stämningar, från lekfullhet till det djupaste allvar, lade han icke i dagen! Men tydligen hade hans hustrus frånfälle gripit honom i hans själs innersta, och det tycktes finnas så mycket mera sorgsenhet och ömhet hos honom än under hans föregående besök, då han njöt af hennes glada, lifliga sällskap. Vid ett tillfälle sade han med afseende på en missionsläkare, som hade fört hem från Kina sin hopplöst sjuka hustru och väntade på slutet: 'Den

stackars mannen, han vet föga, hvilken *förfärligt* mörk dal han måste genomgå, och om Kristus icke är med honom, blifver han tillintetgjord!' Han talade dessa ord, som om han på nytt genomginge sin egen ångest, och tillade därpå: 'Men om Kristus är med honom, skall han gå därutur med segern, och Kristus skall blifva dyrbarare för honom. Men han har *ingen* föreställning om det han går till mötes, ehuru han tror, att han vet det.'

Han hade gladt sig åt att kunna tillbringa en del af sin tid tillsammans med sina söner i Millport, hvarest han tillsammans med sin hustru och sina gossar hade tillbringat juni och juli 1883 under det föregående besöket. Vi begåfvo oss därför dit på en månad, och de njöto mycket af vistelsen där, som upptogs af båtfärder, spatserturer och återupplifvandet af gamla minnen från den lyckliga familjekretsen. Tanken på återförening trädde alltid i förgrunden. Gossarne skola helt visst aldrig förgäta hans allvarliga bemödanden att rikta deras tankar mot himlen, och de tänka också på himlen såsom ett fullt verkligt ställe.

»Medan vi voro i Millport, tillbragte han flera nätter med att klistra upp bibelspråk på hvarje plats, som kunde falla i ögonen — på stenar, portar och plank öfver hela ön. Han kände, att han måste verka, medan tid ännu var honom förunnad. Jag hade sett honom röra ihop klister, men tänkte icke vidare därpå. Jag hade vid midnattstid hört ljudet af en sakta stängd dörr, men trodde, att det var inbillning. Det hade gått mig till hjärtat att känna hans iskalla hand, då han vid morgonhälsningen gaf mig ett handslag. Jag såg de små bibelspråken, som blifvit uppklistrade, men jag tänkte aldrig, att det var hans verk,

förr än följande dagen, när han började röra ihop mer klister, då alltsammans plötsligt stod klart för mig. Jag bad honom med tårar i ögonen att icke gå ut i den kalla nattluften och sade, att jag visste, att Gud hellre ville, att han skulle stanna i sin varma, bekväma säng och blifva frisk och stark. Han svarade så vänligt: 'Syster, det gör mig ondt att bedröfva dig.' Men han afslutade dock sitt arbete.

»Han var alltid underbart hänsynsfull och tacksam för hvarje uppmärksamhet. Ibland, då han såg mig vara ovanligt trött, kunde han gå efter en extra kudde och bedja mig hvila på soffan, eller också kunde han, då vi kommo till bordet, sätta mig i en bekväm stol och själf servera téet eller säga: 'Tag själf en kopp först, syster; sedan kan du servera oss.'

»Dagen innan han lämnade oss för att återvända till Kina, sade han oss sitt egentliga farväl. Vi hade slutat middagen, och då han gick ut, ställde han sig och tittade genom fönstret in på de lyckliga ansiktena, som ännu voro samlade omkring bordet. Han kastade en kyss, och därpå öfverväldigades han af sina känslor, hans läppar darrade, tårarne kommo honom i ögonen, och han skyndade bort. Senare på dagen, då jag hoppfullt talade om att återse honom, svarade han: 'Jag skall icke mer se ditt ansikte.'

»Jag vet, att det kostade mycket på honom att afstå från ett civiliseradt lifs bekvämligheter, men han tvekade icke. Det rörde mig djupt den sista aftonen, han var hos oss, då han, sedan jag två eller tre gånger förgäfves påmint honom om något, som han nödvändigt måste ombestyra, sade: 'Jag kan knappt slita mig ifrån denna glada, hemtrefliga syn.'

»Han var en sällspordt känslig man. Det plågade

honom att höra någon tala ondt om en annan. Jag har sett honom blifva dödligt blek, då han hört någon tyda något till det värsta. Han längtade efter mera af Kristi sinne bland människorna. Huru han också längtade efter flera arbetare på missionsfältet! Mången gång kunde han efter en promenad genom Hamilton en lördagskväll säga: 'Tänk bara! I en liten stad sådan som denna finns det vid hvart annat gathörn män, som predika, och jag är ensam på alla dessa hundratals kvadratmil i Mongoliet! Hvad det goda folket här tänker på, kan jag icke begripa!»

I en brefväxling, som han förde med dottern till en af sina forna professorer, förekommer mycket, som ådagalägger, huru djupt och starkt hans andliga lif hade blifvit, och huru han lagt märke till den strömning af förnyad andlighet, som i våra dagar tydligen gifver sig tillkänna inom alla samfund af den evangeliska kyrkan.

Ur denna brefväxling har det tillåtits oss att utplocka några sköna och uppbyggliga ställen.

»Glasgow den 18/11 1889.

»Må Herren själf föra eder till en allt närmare gemenskap med honom, och må han i fullt mått skänka eder sin glädje och sin frid! För mig själf och för eder beder jag, att vi må blifva mera fängslade af honom och hans kärlek. Ni känner väl den lilla sången:

'I dag, o Herre Jesus kär',

den är ett uttryck för dels min erfarenhet och dels min åstundan. Han är sannerligen den sanna källan till sann tillfredsställelse. Må han leda oss till en

större tillit till honom angående allting i vårt lif! Jag är också viss om, att just de ting, hvari vi mest hafva förtröstat på honom och helgat oss åt hans tjänst, skola vi värdera högst, då vi vid slutet blicka tillbaka på vårt lif. Må Herren rikligen mätta eder med sin välsignelse och sig själf!»

»Den $^{20}/_{11}$ 1889.

Jag undrar, om ni gjort samma erfarenhet som jag — att jag ofta har rönt mindre välsignelse, än jag hoppats, då jag dragit mig tillbaka från de alldagliga omgifningarna för att komma närmare Herren. Ett eller två i ögonen fallande exempel härpå hafva händt mig. Jag är glad, att han är till finnandes allestädes och att han alltid är lätt tillgänglig, vare sig omgifningarna äro gynnsamma eller ogynnsamma.

»Hvad känslorna beträffar — så bry eder icke alls därom! Guds löften i Kristus äro sanna, om vi känna det eller icke. Låtom oss taga Gud på orden och icke fästa afseende vid våra känslor! Gud stöter ingen tillbaka, som kommer till honom i uppriktighet. Låtom oss vara vissa härom! Jag hörde en gång Spurgeon fälla ett skönt yttrande: 'När tvifvel eller djäfvulen kommer och säger: Du är icke frälst, du har det icke rätt ställdt med Gud, går jag till Herren och säger: 'Om jag aldrig har kommit förut, så kommer jag nu; om jag aldrig har förtröstat förut, så förtröstar jag nu.' Detta afklipper alla tvifvel angående det närvarande såsom grundadt på det förflutna, och man börjar alldeles på ny räkning.

»Ibland de kristna finns det hos många en hunger och törst efter ett lif i närmare gemenskap med Gud,

en känsla icke blott af behöfligheten af, att Gud mera blifver en daglig och stundlig verklighet och kraft i vårt lif, utan äfven däraf, att *utan honom* är detta jordelifvet ytterst otillfredsställande. Men när vi kommit i lifsförening med Kristus, komma vi i en ny ställning till många af denna världens ting. Vi drifva bort ifrån dem. Ting, som voro oss en vinning, räkna vi såsom förlust för Kristi skull. Vi få andra mål. Må vårt lif mera helt blifva på detta sätt tillfångataget! För ett sålunda framlefvadt lif är döden icke ett afbrott, den är ett utvidgande af lifssfären.»

»Den $^{25}/_{12}$ 89. — O, att vi måtte fullständigare öfverlämna och hängifva oss åt Herren, så att han må kunna nyttja oss efter sitt behag och såsom han vill! O, att vi måtte tillväxa i tron på honom! Mina gossar hafva roligt här, tror jag; jag anbefaller dem åt Herren; men ack!»

»Den $^{1}/_{1}$ 90. — Har nyss återkommit med mina båda gossar efter en dag tillbragt i London för att se mitt skepp, 'Peshawur'. Skeppet är fullt. Min hytt är icke belägen på någon bra plats — men det är icke så illa i alla fall, och det är icke för så lång tid. ... Mycken visdom skall göras eder behof, och Jesus är för oss gjord till visdom så väl som till allt annat. ... Han skall undervisa eder på bästa sätt. Låtom oss icke vara overksamma af fruktan, att vi begå misstag. Det största misstaget, vi kunde begå, vore att ingenting göra. ...

»Alla äro häpna öfver mitt friska utseende. Öfverallt lyckönskas jag därtill. Jag känner mig också märkvärdigt frisk. ...

»Må Gud täckas använda mig i sin tjänst!»

Hans hjärta var i Mongoliet. Så snart Styrelsen

medgaf, återvände han till Mongoliet. På resan skref han till en vän, som han ej träffat på tjugu år:

»Jag är ledsen, att vi icke få återse hvarandra i England. Jag afseglade i går. Min hälsa har blifvit återställd, och jag begifver mig åstad igen.

»Du säger, att du behöfver återupplifvas. Gå direkt till Jesus och bed honom utan omsvep därom, så skall det strax ske dig, såsom du vill. Detta tillstånd af förnyad lifaktighet är ingenting, som du måste arbeta dig in uti, eller behöfver andras hjälp att höja dig till, eller behöfver komma till England för att blifva påverkad — Jesus kan åstadkomma det hvar som helst och åstadkommer det öfverallt, närhelst en man eller kvinna, eller män och kvinnor bedja därom. Bedjen, och I skolen få!

»Min käre broder, jag har lärt, att källan till mycken välsignelse är att gå direkt till Jesus och säga honom, hvad man behöfver. Jag är förtjust att höra dig säga, att du behöfver välsignelse, ty jag vet, att sådan finns rikligen och till öfverlopps hos Jesus. Ack, att det komme en utgjutelse af hans välsignelse öfver alla grenar af vårt missionsarbete!»

I närheten af Port Saïd skref han:

»Vi hafva förträffligt sällskap om bord. Jag har aldrig gjort en så angenäm sjöresa. Några af första klass passagerarne infinna sig vid våra bibelstunder. De, som äro ovänligt stämda mot kristendomen, taga sig noga till vara för att såra oss och äro höfliga. Härintill har vår resa varit den behagligaste lustfärd. Väl vetande, hvad som ligger framför oss, fröjdas vi ännu i detta Elim och se med lugn förtröstan framtiden an. Jag gick om bord med en 'förskräcklig förkylning'. Detsamma gjorde två eller tre andra. Min

försvann, såsom jag väntade mig, då jag blef utsatt för väder och vind. . . . Ingen undervisar likt Jesus, som också var den förnämste af predikanter. I daglig, stundlig, ödmjuk gemenskap med honom skall ni icke sakna visdom och ledning och herdevård. Gläd eder, att ni har honom till att taga hand om allt, hvad som rör eder.»

Han uppnådde Peking den 14 mars 1890, och den 24 mars afreste han ånyo till Mongoliet. Han började sin sista arbetsperiod med godt mod och stora förhoppningar. D:r Smith skulle vara hans medicinske medhjälpare. Under vistelsen i England hade Gilmour besökt Cheshunt College och hade där uppeldat herr Parkers hjärta till åstundan och föresats att blifva hans ämbetsbroder. Han emotsåg i glad förväntan hans snara ankomst. Under Gilmours frånvaro i England hade d:r Smith gjort ett kort besök i Mongoliet ensam och ett annat, ännu kortare, i sällskap med pastor T. Bryson i Tientsin. Under tiden hade arbetet fortgått lugnt och stadigt under uppsikt af den infödde medhjälparen, Liu, och några af de omvände. Vi vilja nu följa detta sista arbetsårs historia, såsom den framträder i Gilmours bref. Efter första rundresan skref han:

»Jag har genomrest hela distriktet och tillbragt en månad i Ch'ao Yang. Där förunnades oss glädjen att döpa fyra fullvuxna, af hvilka en var kvinna, samt ett barn, alla kineser. Två af dessa voro unge män, som åtnjutit undervisning i några månader och äro synnerligen glädjande. De andra två voro man och hustru; den senare är den första kvinna, som i detta distrikt haft mod att låta döpa sig. Läkareverksamheten har varit medlet till dessa sistnämndas inbärgande. De bo i en liten by, hvarest det första in-

tresset för kristendomen väcktes till lif genom en man, som kom till mig på torget med ett elakt sår i benet, förorsakadt af ett hugg, som han själf råkat tillfoga sig med sin lie. Såret läktes, och jag kom i vänskapligt förhållande till hela byn, och jag är tacksam att höra, att ehuru endast en familj har förkastat sina afgudar, äro alla grannarne vänligt stämda.

»I Ch'ao Yang finnas åtskilliga, som begärt undervisning. Somliga af de kristna skänka mig stor tillfredsställelse, andra äro icke så tillfredsställande. En man, som är kristen, har talat om för mig, att hans hustru var besatt af en ond ande, och för att göra henne till viljes och bota henne måste han tillåta, att denne andes dyrkan återupprättades till hennes fromma. Detta hade icke väl blifvit gjordt, förrän kvinnan blef botad! På sådant tro kineserna fullt och fast.

»En högst glädjande tilldragelse att omförmäla från Ch'ao Yang var ett besök af en välmående landtman, bosatt omkring tjugu li från staden. Han har allt ifrån början varit vänligt stämd och emottagit undervisning. Han har icke bekänt sig till kristendomen, men säger, att han regelbundet läser sitt nya testamente och beder. Han har också undervisat två män i sitt grannskap. Den ene är timmerman och den andre är jordbrukare. De kunna katekesen, hålla söndagen helig och sammankomma med herr Fêng till gudstjänst. Båda dessa män hafva vi sett, och de synas tala sanning. Fêng kom och tillbragte en dag hos oss. Jag frågade honom, hvarför han icke öppet bekände sig till kristendomen. Hans svar var, att han bor tillsammans med sina föräldrar, såsom alla kineser göra, och att han icke kan inrätta sitt hus med förbiseende af dessa, hvilka tillika med hans hustru och barn ännu äro hed-

ningar. Han har blott delvis kunnat afskaffa afgudabilderna i sitt eget hus. Äfven utom hans eget hem är den hedniska påtryckningen så stark, säger han, att om han skulle öfvergå till kristendomen, vore det för honom icke värdt att lefva! Han säger, att det fattas honom mod att ensam möta all den förföljelse, som skulle drabba honom, om han läte döpa sig. Under tiden undervisar han sin omgifning i förhoppning att, om de vore flera tillsammans, skulle de bättre kunna utstå mötande ovilja och förtryck. Det är ett intressant fall, men alls icke tillfredsställande. Mitt hopp angående honom är, att om han fortsätter sitt umgänge med Guds ord, skall den Helige Ande icke gifva honom någon ro, förrän han har mod att intaga sin ståndpunkt och bekänna sin tro.

»Vi hade en utmärkt månad på torget. Kineser och mongoler i massa, både att predika för och bota. En mongol förrådde en högst förtrolig och fullständig kännedom om kristendomen. Torkan gaf oss god anledning att tala om många ting, och i de flesta fall åhörde man oss med aktningsfull uppmärksamhet. Det var en månads *strängt* arbete. Från sju på morgonen till tolf på middagen eller något senare voro vi på torget; på eftermiddagen hade vi enskilda patienter, på aftonen personer, som önskade undervisning; och det blir en lång arbetsdag, då man börjar i dagningen och icke slutar förrän efter den andra nattväkten. Kineserna taga sig vanligen en liten hvilostund strax efter kl. 12 på dagen, men icke sällan uppenbarade sig just då någon patient och gjorde slut på vår hvila. I vanliga fall lättas arbetsbördan genom en och annan fridag på grund af regn och blåst; men denna gång

hade vi idel vackert väder och alltså nästan oafbrutet arbete.

»Jag önskar ifrigare än någonsin, att en läkare skall öfvertaga sjukvården. En dag i Ch'ao Yang kom en karl svassande tvärs öfver den öppna platsen på torget. Folk pekade mot honom och skrattade. Han var verkligen skrattretande; det löjliga hos honom var en stråhatt, som var en imitation eller snarare karrikatyr af våra engelska hattar. Jag kunde icke hålla mig för skratt. Emellertid fick jag annat att göra än skratta. Det var en budbärare från kavallerilägret strax utanför staden. Han hade kommit för att hämta mig, på det jag skulle behandla två soldater, som hade erhållit skottsår i en skärmytsling med mongoliska stråtröfvare. Jag hade aldrig i mitt lif sett ett skottsår, men jag visste, att jag kunde göra mer för de sårade är någon kinesisk doktor, hvarför jag följde med. Såren voro då fyrtioåtta timmar gamla, och jag skötte om dem efter bästa förmåga i fjorton dagars tid. Två af såren voro visserligen djupa, men hade blott inträngt i köttet; dessa vållade mig ingen svårighet. Det tredje var värre; kulan hade trängt ända in till benet, som den delvis splittrat. Jag hade inga insikter i anatomi, hade inga böcker, hade absolut ingenting att rådfråga; hvad kunde jag göra annat än bedja? Och bönhörelsen var öfverraskande. Den tredje morgonen, då jag befann mig på torget och sysselsatte mig med de vanliga patienterna, medan tankarne ständigt kretsade omkring det splittrade benet, som jag bestämt mig för att, om det alls var möjligt, slutbehandla den dagen, vacklade ett *lefvande benrangel* fram till mig genom mängden; konturerna af nästan hvarje dess ben voro fullkomligt tydliga, och det var endast betäckt med

gult skinn, som hängde ned i lösa veck. Jag tycker mig se honom ännu — hans haka var så lik ett benrangels haka, som om den flere månader legat ute på slätten och blekts af solen. Mannen var omkring sjuttio år, hade på sig ett par byxor samt ett löst skynke, kastadt öfver skuldrorna. Han kom för att bedja om medicin mot hosta, tror jag; om så var, erhöll han sådan; men jag var snart i full fart med att fingra och studera det ben, jag måste sköta om på eftermiddagen. Jag kände mig djupt tacksam, men midt under all min tacksamhet föreföll saken så komisk, att jag icke kunde låta bli att småle, och en skarpsinnig ung kines i folkhopen anmärkte hviskande: 'Det där småleendet har något att betyda.' Det hade det också. Det betydde bland annat, att jag nu visste, hvad jag skulle göra med den sårade soldatens skadade ben; och inom kort var hans sår på god väg att läkas. Jag var och är mycket tacksam; men emellertid känner jag starkare än någonsin, att förhållandena äro sorgligt på sned, då det finns massor af kristna läkare hemma och utomlands, och dock jag, som är i saknad af insikter, får lof att sköta de sjuka i ett stort distrikt som detta, som är alldeles utom räckhåll för läkarehjälp icke blott för infödingarne, utan äfven för mig själf, om jag skulle behöfva sådan.

»Efter ofvannämnda sårbehandling var det litet kusligt, att jag, när jag lämnade Ch'ao Yang, måste färdas genom ett distrikt, som var hemsökt af stråtröfvare — i så hög grad, att resande hafva öfvergifvit vägen. 'Landsvägarne voro öde, och de resande färdades på bivägar', såsom skriften säger. Jag hade två gånger undvikit denna väg och blygdes att ånyo undvika den, hvarför vi reste vägen rakt fram. Vi sågo

ingen, som kunde skada oss, men för en vecka sedan var det lika sannolikt, att jag i dag skulle ligga på en kinesisk kang och försöka behandla mina egna sår, som att jag skulle sitta här och skrifva till dig.

»Jag väntar för närvarande på d:r Smith, hvars sista bref till mig, dateradt Tientsin den 9 april, meddelade, att jag antingen skulle få se honom eller höra från honom här mellan den 6 och 12 juni.

»I går, söndagen den 8 juni, hade jag en angenäm dag. De tre kristna här hafva tillväxt i nåd. Två af dem hafva varit utsatta för mycket trassel af hedningarne, men hafva väl bestått profvet. Landtmannen, som har varit mycket sjuk, gissade, att vi skulle vara här, kom därför och tillbragte dagen hos oss. De synas taga det mycket allvarligt med sin kristendom.»

De välgörande verkningarna af besöket i hemlandet 1887 voro vid denna tidpunkt mycket i ögonen fallande. Det hade skingrat den nedslagenhet, hvaraf han så mycket hade lidit. Hans helhjärtade hängifvenhet för sin svåra lifsgärning och hans underbart starka och djupa tro hade rört många trofasta mäns och kvinnors hjärtan i hemlandet, och många hade med glädje lystrat till hans ofta upprepade begäran: »Bedjen för mig och för kinesernas och mongolernas omvändelse.» Han omfattade med nyvaknadt intresse världshändelser och tidsströmningar. Vi hafva sett, huru han några år förut upphörde att läsa annat än bibeln. Under det att han med all sin gamla ifver studerade bibeln, lät han nu tillskicka sig åtskilliga tidningar, gladde sig öfver att få emottaga böcker, som hans vänner sände honom — i synnerhet sådana, som voro af betydelse i afseende på den andliga od-

lingen — och han höll sina ögon riktade på dagens religiösa och sociala rörelser.

De urval från hans brefväxling, som följa, belysa dessa förändringar hos honom. Han ändrade i någon mån sitt lefnadssätt i Mongoliet. Sedan han på hemresan upphört med vegetarianismen, började han icke på nytt därmed vid återkomsten till Mongoliet. Han förblef absolutist, och hans hat till opium, brännvin och tobak höll i sig med samma styrka som någonsin, ehuru han nu icke uppställde afhållsamhet från dessa två senare såsom villkor för den, som ville vara medlem af kyrkan. Han afskilde söndagen mer än förut till en hvilodag, i det han blott höll gudstjänst med de kristna och dem, som åtnjöto undervisning, och icke som förut uppsatte sitt tält på gatan. Det forna tärda utseendet försvann, hans gestalt återvann mycket af sin forna spänstighet, hans kinder blefvo fylligare, hans leende blef strålande såsom förr, och rösten återfick till stor del sin klangfullhet. Alla tecken till en förändring till det bättre förebådade många år af framgångsrikt arbete. I ett bref till en vän anspelar han lekfullt på sina tjugu eller trettio ännu återstående arbetsår, och han försäkrade ofta — halft på skämt — att lifvet i det inre af landet var så hälsosamt, att han troligen skulle öfverlefva sina kamrater i Tientsin och Peking.

Med den post, som befordrade ofvanstående bref till herr Thompson, skref han också till en vän i Edinburgh:

»Känner du till Adolphe Monods *Farväl?* Denna bok tillskickades mig för kort tid sedan af en f. d. kamrat. Jag tycker om den hel och hållen, men mest, tror jag, det tolfte kapitlet: 'Om de ting, som icke sy-

nas'. Ett häfte predikningar med titeln *'Döpelsen med den Helige Ande och andra predikningar'* af New har tilltalat mig ofantligt. För ett ödmjukt, barnsligt sinne, som åstundar Guds ords oförfalskade näring, kan ingenting vara uppbyggligare, tror jag. . . . Om du någon gång sänder gossarne en bok, så se till, att det är en, som kan lända till deras själs bästa.

»Kanske jag arbetar öfver måttan; min läkare- och predikoverksamhet lämnar mig knappt någon tid öfrig att sofva, och jag finner, att om jag skall kunna hoppas att fortsätta arbetet, måste jag hafva tid att sofva. Under den sistförflutna månaden har jag stigit upp kl. half fem på morgonen, och vår aftonandakt slutar ibland kl. 10 e. m. Därefter hafva vi behöft litet tid att göra upp våra räkenskaper för dagen samt att bädda våra sängar. Någon stund på dagen har jag brukat regla min dörr, besluten att njuta litet hvila; men detta har ofta varit förgäfves. Jag har hört någon fattig arbetare komma för att få medicin, han har kanske haft lång väg hem, och jag har icke kunnat annat än släppa honom in och se till hans sjukdom.

»Som ingen i går visste, att vi voro här, smög jag mig oförmärkt ut kl. half sex och styrde mina steg mot de varma källorna tolf engelska mil härifrån. Jag vandrade både dit och hem och har nu stora blåsor på fötterna. Jag hade en härlig dag — så stilla. Under vägen satte jag mig bakom en jordvall och läste de fyra första kapitlen af ebreerbrefvet. Framkommen tog jag mitt bad, fick därefter ett enskildt rum på ett värdshus, sof, intog middag och té samt läste återstoden af ebreerbrefvet. Jag har aldrig förr funnit så mycket i ebreerbrefvet. . . . På vägen hade jag ett fyra mils samtal med en landtman, som slut-

ligen sade, att han trodde kristendomen vara sann. Vi hafva inalles döpt sex sedan min återkomst, fem vuxna och ett barn — *alla kineser*. 'Låtom oss icke förtröttas att göra det goda, ty vi skola ock i sinom tid skörda, om vi icke tröttna.' Vi äro på Guds sida. Gud behöfver oss. O, låtom oss vara sådana, att Gud kan finna behag i oss! Trohet och kärlek är hvad han begär af oss. Nog kunna vi gifva honom dessa två ting. O, att det vore så, att hvarje människa, som komme i den ringaste beröring med oss, kände sig berörd af Kristi Ande! Skulle icke detta vara idealet af ett kristligt lif? Må han verka det i oss!

»Har du närvarit vid något af Frälsningsarméns möten? Jag tyckte mig förr hafva nytta af att gå dit, men på senare tiden gick jag icke ofta dit — jag kunde icke uthärda 'oväsendet'. Jag önskar ifrigt, att du skulle ingå i någon förening som gör till sin uppgift att söka föra människor till Kristus. Gå föreningens sträfvanden verkligen ut på detta, tror jag det betyder föga, till hvilket religiöst samfund den hör.»

Den 21 juli 1890 skref han till samme vän:

»Sedan den 3 juli hafva vi haft det mest ovanliga väder för denna trakt — regn och dusk! Vi hafva blott haft fyra eller fem dagar, då jag kunnat vistas på gatan med mitt tält. Jag har därför icke så brådt om. Dessutom har d:r Smith slagit sig ned hos mig, och då han öfvertagit läkarepraktiken inomhus, är jag ännu mindre upptagen, hvarför jag ovanligt nog kan skrifva till dig i godt mak.

»Regnet nådde sin höjdpunkt i lördags natt den 19 juli. Till dess hade tak och väggar stått bi. Det fanns läckor här och där, men inga allvarsamma. Vi trodde, det hade gått öfver. Ingalunda. Vinden vände

sig, det är sant, men regnet föll i strömmar, taken — som uteslutande äro af rör och papper — började gifva vika. Pladask kom allt emellanåt en vattendusch, allt efter som papperet brast på olika ställen, och d:r Smith och jag hade nog att göra att flytta våra koffertar och sängkläder till torra fläckar. Då skymningen inträdde, såg det betänkligt ut. Jag visste mig ingen råd, då en kines stack hufvudet in genom dörren och med ett flin sade, till hälften på skämt, till hälften på allvar: 'Det står ett tält obegagnadt i rummet där ute, hvarför icke sätta upp det i edert rum?' Tanken på att slå upp ett tält i ens sofrum föreföll så tokig, att vi brusto i ett godt skratt däråt; men sedan vi en stund öfvertänkt det och funderat ut, huru saken kunde låta sig göra, gjorde vi det verkligen. Det öfvertäckte två tredjedelar af min *kang* och ett litet stycke af golfvet, hvarest jag ställde mina koffertar. Det inre hörnet af tältet lade jag öfver mina böcker och mitt medicinförråd, tände min lampa, tilllagade en kanna té och sättande mig på huk, ropade jag in d:r Smith. Han sade, att jag såg ut 'precis som en opiirökare'. D:r Smith hade en järnsäng, som kunde fällas ihop. Däröfver uppfäste han golfmattor och en vattentät regnkappa, och så gingo vi utan att kläda af oss till sängs. Efter en kort stund hördes ett doft brak. Någon del af byggnaderna hade rasat. I regnet och mörkret var det icke lätt att se, hvad det var, men vi kommo slutligen under fund med att bullret hade varit värre än skadan. Vi voro tacksamma, då dagen grydde.

»Kineserna ledo mycket mer än vi. Ett sådant regn inträffar så sällan — en gång på tre, fyra eller fem år —, att husen icke äro försedda med tak, som

kunna stå emot, då kineserna anse det billigare att finna sig vid blötan, än att gifva ut de extra penningar, det skulle kosta att utrusta huset gentemot ett sådant extra regn.

»Under det våta vädret har jag fördjupat mig i psalmerna på kinesiska, och det har gjort ett starkt intryck på mig, huru lyckliga de prisas, som 'frukta Herren', 'förtrösta på Herren', och som med mycket växlande uttryck betecknas såsom varande på Herrens sida och under hans beskydd.

Och alla dessa löften kunna vi taga åt oss hvar och en i sin stad. Läste du i *The Christian* för någon tid sedan en berättelse från Annam om en gammal kvinna, som höll på att blifva såld som slaf, emedan hon icke kunde betala sin hyra? Hon hade inga penningar. Hennes son var i Amerika. En granne, som tyckte det var besynnerligt, att hennes son icke hade sändt henne penningar, bad att få se hennes bref. Där var ett med en inneliggande postanvisning på 135 kr. Hon hade haft den någon tid, men trodde, att det blott var en plansch. Då hon hade inkasserat den, hade hon penningar att röra sig med. Var det icke en gammal dum kvinna? Att vara bankrutt med en obetald postanvisning i sin ägo! Huru ofta äro vi icke mycket dummare än hon! Vi äro rädda, ängsliga, bekymrade, modfällda, oaktadt vi hafva alla Guds löften i vår ägo och kunna förfoga däröfver när som helst.

»Låtom oss inkassera våra växlar! Icke endast Guds löften, utan till och med Gud själf är vår del. Hvarför skulle vi vara andeligen utblottade?

»Någonting annat, som jag varseblifvit, är huru mycket vår uppfattning af psalmerna beror på vårt

personliga själstillstånd. Ibland läser jag igenom en psalm utan att se mycket i densamma. Vid ett annat tillfälle genomläser jag samma psalm och finner den full af rikedom. Huru viktigt för oss är det icke att hafva den Helige Andes ljus vid vår bibelläsning!»

Den $^{30}/_{7}$. — Din lilla *Bok utan ord*, som för en tid sedan kom mig till handa, råkade snart i händerna på en kinesisk kristen, som bad om tillåtelse att taga den med sig hem. Han vill tala däröfver. Han tycker om den, emedan den gifver honom *carte blanche* och låter honom säga just hvad han behagar . . .

Huru fulla af innehåll psalmerna äro! Jag går för närvarande igenom dem på kinesiska, såsom jag omnämnde tager jag en hvarje morgon och lär mig omsorgsfullt några verser däraf. Sedan läser jag, allt efter som tiden under dagens lopp tillåter, ännu några verser. Hvad människosjälen i alla tider är sig lik! Då jag är trög och kall och död och känner det, som om jag icke kunde bedja, vänder jag mig till psalmerna. Då jag är som mest i anden, finner jag i psalmerna uttryck för nästan allt, som uppfyller min själ. Och dock tala förblindade människor om bibeln såsom ett foster af judisk inbillningskraft! Det största beviset på bokens gudomliga ursprung är, att den passar till människosjälen såsom nyckeln till det lås, för hvilket den blifvit gjord . . . Nu skall jag ut på gatan med mitt tält.»

»Den 28 juli 1890.

Min käre Owen! — Jag vet att oro icke bör förekomma i en troendes erfarenhet. Jag önskar ifrigt att blifva helt och hållet fri från oro. Jag tackar Herren, att jag icke har mycket däraf. Men att icke vara tillfreds med sakernas nuvarande ställning är icke oro,

det är en berättigad längtan efter själens frälsning, och doge denna längtan, vore det illa beständt.

Jag kan knappt säga, huru det är med mig. Sedan d:r Smith anlände, har jag tagit föga notis om såväl mitt andliga som mitt lekamliga befinnande. Det är mycket angenämt att hafva honom här, och liksom det bästa tecknet till god matsmältning är, att icke veta, att man har någon mage, är då icke det bästa tecknet till andlig hälsa, att icke veta, att man alls har någon själ? Jag undrar, om det är så? Jag har det helt annorlunda, sedan d:r Smith kom hit. Plikten har sedan dess fordrat, att jag lefvat stilla i en god bostad med endast sådant arbete, som jag lätt kan uträtta utan någon öfveransträngning och detta en hel månad. Jag fruktar, att jag icke är sådant sällskap för honom, som han är för mig.

Vi hafva haft förskräckligt mycket regn; på fem eller sex dagar kunde man icke komma öfver floderna, och till och med sedan bortrycktes på två olika dagar fyra män inalles endast från denna lilla stad.

Jag vet, att du beder för oss här. Ack om Guds rikssak måtte gå framåt, om regnet ville komma! 'Si, såsom en tjänares ögon', o. s. v. (psalmerna 123, 126). Jag läser ofta dessa båda psalmer tillsammans. Och då tänker jag, att hvad som skulle behaga mig mest som herre skulle vara att se mina tjänare gå framåt i sitt arbete energiskt och trofast och samvetsgrant, icke liknöjdt och tungsint. Är då icke detta, hvad Gud åstundar af oss? Framåt alltså med friskt mod och godt hopp!»

»Ch'ao Yang den 19/8 1890.

»Mina kära söner! — Jag har just kommit hit efter en mycket besvärlig resa på fyra dagar. Det är som-

mar, och regntiden har inträdt: vägarne är mycket dåliga.

»Vårt första äfventyr var i en djup, trång ränna, då vi färdades upp för ett berg. Vi mötte en kärra, som var på väg ned. Det fanns icke rum att komma förbi och icke rum att vända. Hvad skulle vi göra? En af kärrorna måste dragas uppför vallen. Ingen af de båda skjutskarlarne ville dit upp. De sutto och sågo på hvarandra. Vår kärra var tung, den andra kärran var lätt. Sedan de tittat på hvarandra en stund blef den andra kärran dragen upp, och vår skjutskarl hjälpte till att få den ned igen, sedan vi hade kommit förbi.

»Vårt nästa äfventyr var i en flod. Den främsta mulåsnan sjönk ned i en dypöl. Skjutskarlen hoppade med skor och allt i vattnet; inom några sekunder hade jag afklädt mig allt utom benkläderna och var äfven i floden. Vi kommo upp efter en liten stund.

»Nästa dag fastnade vi i ett gungfly på en hålväg. Vi spände mulåsnorna för bakstycket på kärran, drogo upp den, gräfde därpå en ny väg i branten vid sidan om vägen och kommo förbi.

»Den tredje dagen stjälpte vi på ett mycket gyttjigt ställe tidigt på morgonen och råkade ut för ett åskväder på eftermiddagen. Fjärde dagen fastnade vi i en gyttjehåla, och då vi kommo till vårt värdshus, funno vi våra rum upptagna af en bröllopsskara.

»En sak gjorde resan mycket angenäm, och den vill jag nu omtala. Just som vi begåfvo oss åstad, kom en af de kristna, en kinesisk landtman, som är fattig samt kläder och föder sig torftigt, och gaf mig två tiao (3 kr.) att gifva åt Gud. Jag blef så glad häröfver, och utan tvifvel blef Gud äfven glad. Och

vid slutet af resan, då vi sutto fast i gyttjehålan och icke kunde komma loss, närmade sig en af de kristne, tog af sig strumpor och skor, gick ut i gyttjan och hjälpte oss upp. Landskapet var mycket vackert hela vägen — stod just i sitt flor.

»Jag läser nu Moules Veni Creator, som kom för några dagar sedan. Hvad som är mig till den största nyttan för närvarande är psaltaren. Jag läser några rader hvarje morgon (för det mesta) och lär mig utantill den kinesiska öfversättningen däraf. Jag visste aldrig förut, att psalmernas innehåll var så rikt. Jag tror, att till och med vid slutet af ett långt lif upptäcker man mer och mer i bibeln, och bortom detta lifvet möter oss den Oändlige själf — nog för det närvarande och rikligen nog för framtiden!

»Detta folks ändlösa sorger och lidanden gå mig mycket till hjärtat. Jag ser mycket af deras kroppsliga lidanden och bär i någon mån deras sorger och bedröfvelser utan att mycket kunna lindra dem. Huru döda och förmörkade äro de icke i andligt hänseende!»

D:r Smith, som tillbragte några veckor hos Gilmour denna sommar, har skickat följande intressanta skildring af hans dagliga lif vid denna tid. De voro för det mesta tillsammans i Tá Tsù Kou.

»Han steg alltid upp i dagbräckningen, bäddade upp sin säng och började därefter läsa. Ungefär kl. 6 anlände en man, som sålde varm hirs och bönvälling. Han köpte två spilkumar häraf, och utgjorde detta hans första frukost. Han fortsatte att läsa kinesiska, vanligen högt; och då han kom till ett svårt ord upprepade han det åter och åter för att inprägla det i minnet. Omkring kl. 8 åt han sin andra frukost, som bestod af kinesiska bullar och en kopp kakao.

»Kl. nio begaf han sig ut på gatan med sitt tält, åtföljd af den infödde predikanten Liu. En af tjänarne på värdshuset hjälpte den senare att bära tält och medikamentlådor och att ställa upp tältet. Tältet sattes upp på en bred gata bakom vårt värdshus, hvarest dagligen hölls marknad. Medikamentlådorna ställdes på ett litet bord, framför hvilket stod en träbänk; vid sidan stod ännu en träbänk. På dessa sutto patienterna. Svåra fall skickades till värdshuset för att behandlas af mig. På bordet lågo äfven ett antal exemplar af traktater och delar af den heliga skrift. Gilmour utdelade medicin, talade och predikade, allt efter som tillfället erbjöd sig.

»Omkring klockan 1 återvände han till värdshuset och åt middag, bestående af kött m. m., som köptes i ett kinesiskt spiskvarter. Vid tretiden gjorde vi vanligen en promenad ut på landsbygden. Vi brukade gå ut för att se på den växande grödan, och Gilmour brukade språka en stund med än den ene, än den andre, som vi mötte på vägen. Han blef vanligen igenkänd och bemött på vänskapligaste sätt. Jag har denna tid i mycket angenäm hågkomst; ofta föll samtalet på hemlandet, Gilmours gossar och våra vänner. Ibland berättade han mig om sina studentkamrater, medan han vid andra tillfällen berättade mig om de missionsmöten, han bevistat i hemlandet, och om de olika personer, han där träffat.

»Ofta blef man tillfrågad: 'Hvart ämnar ni gå?' hvarpå Gilmour brukade svara: 'Vi äro ute för att hämta frisk luft; vi ämna oss ingenstädes.' Dessa promenader voro alltid en gåta för folket. En dag följde två ynglingar efter oss flere mil öfver några låga

kullar för att se, hvad vi skulle taga oss för, och de stackrarne blefvo sedan grundligt utskrattade.

»En sak hos Gilmour gjorde alltid ett djupt intryck på mig — hans förundransvärda kännedom om allehanda små kinesiska artighetsbetygelser och hans fina iakttagelseförmåga. Han älskade kineserna — och behandlade dem som bröder och var en man, som lefde mycket i bön. Häri låg hans stora makt såsom missionär.

»När han mötte en mongol, brukade han utbyta några ord på mongoliska med honom, och det var sällsamt att se, huru mannens ansikte klarnade upp, då han hörde sitt eget tungomål. Alla mongolerna visste, att han var en af de få, som kunde tala deras språk.

»Då vi återvände till staden och gingo gatan fram, brukade många af de förbigående buga sig; och här och där gaf honom en handlande en vänlig nick. Ibland brukade han köpa några persikor eller äpplen, och icke sällan räckte han en sötsakshandlare två slantar för två karameller, hvaraf han bjöd mig den ena.

»Vid half fyratiden återvände vi till värdshuset, och då brukade i regel några personer sitta där och vänta på att få råka honom. Sun, schatullsnickaren, brukade ofta komma för att läsa den heliga skrift tillsammans med Gilmour, hvarefter de samtalade öfver det lästa. Ibland kunde en främling titta in, och då brukade Sun icke sällan tala med honom om evangelium.

»Omkring kl. 6 intog Gilmour litet kakao och bröd. Då det var tid att tända ljusen, hade han gjort det till regel för de kristne att samla sig till aftonandakt, och följaktligen infunno de sig då alla. Ett kinesiskt bord ställdes midt i Gilmours rum, tre träbänkar ställdes omkring bordet, och på dessa togo predikanten

och de kristna plats. Gilmour och jag brukade sitta på stolar. På bordet stodo två kinesiska ljusstakar. Ett kinesiskt ljus är tillverkadt af kristuspalmens frö och fästes på ljusstaken på så sätt, att man i ett ihåligt halmstrå i ena ändan af ljuset insticker den på ljusstaken befintliga metallnålen. Dessutom hade vi en kinesisk oljelampa. Den öfre delen utgöres helt enkelt af en liten lertallrik innehållande litet olja, och däri ligga några bomullstrådar till veke. Denna drages ut öfver kanten af lertallriken och antändes därpå. Den undre delen af lampan är helt enkelt en behållare af lera, hvari oljan för lampans påfyllning förvaras, och vid begagnandet hvilar den lilla lampan därpå. Detta påminde mig ofta om liknelsen om jungfrurna, och då man läser denna liknelse vid skenet från en dylik lampa, kan man mycket tydligt åskådliggöra den för kineser.

»Vår aftonandakt började med afsjungandet af en psalm, som togs upp af herr Gilmour. Han bad en kort bön, hvarefter vi läste ett kapitel antingen i gamla eller nya testamentet, hvarvid de närvarande läste en vers hvardera. Hvar och en hade ett exemplar af den heliga skrift. Därefter höll Gilmour en kort textförklaring, hvarpå ånyo följde bön — denna gång framburen af en af de infödda kristna. Sist följde en en psalm samt välsignelsen.

»Vanligen stannade några af de kristna i samtal med broder Gilmour. Så snart de hade gått, intogo vi en kopp kakao tillsammans. Han och jag hade sedan en bönestund gemensamt. Och så var en dag tilländalupen.»

Af flere skäl nödgades d:r Smith återvända till England. Dessförinnan ledsagade han till Mongoliet

den unge d:r Parker. Storligen uppmuntrad genom ankomsten af den lifskraftige medhjälparen, blef Gilmour smärtsamt öfverraskad af nyheten om d:r Smiths förestående hemresa och nödvändigheten att till en obestämd framtid uppskjuta förverkligandet af sjukhusprojektet, som låg honom så varmt om hjärtat och hvarpå enligt hans omdöme missionens slutliga framgång berodde. Men tuktan af detta slag dref honom blott att så mycket mera uteslutande söka sin hjälp hos Gud. Från denna tid skrifver han:

»Hvad mig själf beträffar, har jag en mängd anledningar att vara tacksam. Jag vandrar för det mesta i ljuset, ibland i det klaraste ljus. Ibland händer det dock, att det är kallt och mörkt; men jag håller i ändå, och så blir det bra igen. Romarebrefvets åttonde kapitel finner jag mig väl af att läsa i dystert andligt väder, och psalmerna äro äfven hälsosamma. När jag vill bedja och känner, att jag icke hufvudstupa kan komma i andaktsstämning, öppnar jag psaltaren, lägger ut från land och låter mig föras framåt i den ström af andakt, som flödar genom hela boken. Strömmen går alltid i riktning mot Gud och är på de flesta ställena stark och djup. Ack, hvad dessa gamla män äro oss öfverlägsna med hela vårt nya testamente och alla våra uppbyggelseskrifter! Dock vet jag icke, hvad jag skall säga. I den gamla tiden fanns det jättar, än här, än där. Nu finns det många namnlösa men kraftiga män af blott vanlig höjd.

»Broder, låt oss vara trogna! Det är hvad Gud åstundar — hvad han behöfver — hvad han har användning för! Må den rikaste välsignelse hvila öfver dig och de dina samt ditt arbete!

Din tillgifne James Gilmour.»

Året 1891 anträffade Gilmour i strängt arbete som vanligt, vid god hälsa och friskt mod, och det såg ut, som om många arbetsår ännu lågo framför honom. Och dock blef han redan vid sommarens början kallad inför konungarnas konung till den saliga gemenskapen med den segerfirande församlingen i himlen. Hade han kunnat välja sitt öde, skulle han näppeligen hafva önskat det annorlunda, än det blef. Hans verk i Mongoliet var stadt i stadig tillväxt; sakta hade det gått framåt, det är sant, men det hade vunnit en varaktig styrka och lifaktighet, och det är en god början till Mongoliets eröfring för Kristus. Ehuru han åter var utan medicinskt bildad medhjälpare, och ehuru han var utan det sjukhus, hvarför han hade sträfvat och bedit så mycket, kände han sig uppmuntrad och styrkt af herr Parkers ständiga närvaro och sällskap. Hans bref äro alla hållna i en glad och hoppfull ton, och ehuru de icke sällan beröra det kommande lifvet, finner man i dem icke den minsta antydning om att han i någon mån var medveten om den hastighet, hvarmed hans jordiska lefnadslopp nalkades sitt slut. I ett bref af den 7 januari säger han: »Det kommer att glädja dig att höra, att jag är vid god hälsa och friskt mod».

Till herr Owen skref han den 2 mars:

»Vill Gud icke hafva någon läkare här? Jag undrar! Min undran omtalar jag för Herren, såsom jag omtalar den för dig, och söker lämna saken i hans hand, och för det mesta gör jag det verkligen också. Det är godt att hafva hans trofasta barmhärtighet och hjälp. Huru är det med din själ, broder? Jag vill säga dig, huru det är med min — den är full af längtan att mera få erfara den Allsmäktiges kraft

verka i mitt inre, full af längtan att blifva fullständigare omskapad, mindre besmittad af världens väsende, full af längtan att komma Gud närmare, och att han skall komma närmare mig, så att jag kan känna hans beröring.

»Jag är bedröfvad, att det förekommer så få omvändelser här. Men å andra sidan är jag ibland högeligen tillfreds i tron att jag söker göra Herrens vilja. Detta gör mig lugn. Jag är förfärad öfver de penningsummor vi våga, men förtröstar återigen på Gud, och farhågorna vika. Den kommande världen hägrar också fram, och det ljus, som skiner därifrån, visar förhållandena i en helt annan dager.

Herr Parker, som lofvar blifva en efterträdare efter Gilmours eget hjärta, lämnade i sin första rapport om sina erfarenheter i Mongoliet mycket hoppfulla underrättelser om sin ämbetsbroder.

»Vid vår ankomst funno vi Gilmour vid mycket god hälsa. Han jublade öfver vår ankomst, och det har för mig varit en stor källa till glädje att veta, att Gud genom att sända mig hit beredt en af sina trogna tjänare glädje och vederkvickelse. Jag har i någon liten mån fått smaka på att vara ensam, och jag måste bekänna, att Gilmour haft mycket att utstå under alla dessa år.

»Vi bo i hyrda rum på ett värdshus. Gilmour bor ej i denna gård. Jag hoppas att om några dagar få en lämplig lärare. Jag har lärt mig en hel del kinesiska därigenom, att jag måst gifva min kinesiska tjänstegosse hushållsorder. Jag tackar Gud för mina forna lefnadserfarenheter, ehuru de varit tämligen hårda; ty här komma de mig till nytta. Jag har måst lära gossen laga mat och sköta andra vanliga hushållssysslor. Det

var ett tämligen lustigt göra. Hvarje befallning, jag gaf honom, var en komedi i två eller tre akter, som utfördes medels åtbörder. Då jag ville säga honom, hvad jag önskade att han skulle inköpa, var jag tvungen att efterhärma läten, som äro egendomliga för vissa djur; och då han kom underfund med, hvad jag menade, tillkännagaf han detta, genom att han uppspärrade ögonen och gaf ifrån sig ett ljudeligt 'Ah!', som vanligen efterföljdes af namnet på saken, framskriket så högt han förmådde, som om jag varit döf. Och då han i sin tur hade något att säga mig, ställde han sig midt i rummet och utförde en hel liten scen. Vid ett tillfälle, då han ville berätta för mig, att en hund stulit vårt kött för dagen, var föreställningen så lustig, att, då han slutat, frågade jag honom ånyo, hvad han försökte säga, för att ännu en gång få nöjet se den.

»Jag beder om förlåtelse, att jag upptager eder tid med sådana bagateller. Men jag har snappat upp mycket af språket på detta sätt, ehuru på bekostnad af sotfläckar i ansiktet och brännmärken på fingrarne. Allt det där är nu förbi, och gossen är mig till stor nytta, och fastän han nu är hedning, hoppas jag, att han genom mitt inflytande skall kunna föras till kunskap om Jesu Kristi kärlek. Jag är mycket glad, att jag kom direkt hit. Jag är säker, att jag här skall lära folkspråket bättre än i gränsstäderna, ty jag är ständigt tvungen att försöka tala.

»Gilmour uträttar ett värdefullt arbete. Hvarje dag går han ut på gatan och sätter ut sitt bord med läkemedel och böcker. Han har tre smala bänkar; på den ena sitter han själf, de två andra äro för patienterna. Patienter har han i massor, och de komma

med allt slags ondt, som kan drabba mänskliga varelser. Det är en mycket trafikerad gata, och den har icke det bästa rykte om sig. Det är nämligen en plats, hvarest försäljare af gamla kläder och kasserade skeppsinventarier hafva sina salustånd.

»Under några veckor gick jag ut på en bestämd timme för att sköta Gilmours stånd, medan han själf gick och skaffade sig en »förfriskning» i form af något slags hårdsmält pudding af hirsmjöl med bönor i stället för russin. Han öfverlämnade vanligen åt min vård ett par patienter, som behöfde ögonvatten eller hade något sår som måste skötas om. I min egenskap af nykomling och typisk 'utländsk djäfvul' (jag har ju rödt hår och rödlett hy) drog jag alltid med mig ett stort följe nedåt gatan, så att en stor folkhop samlades omkring ståndet. I början var det icke behagligt att sitta där och låta människor stirra på sig utan att kunna tala till dem, men snart intresserade det mig mycket att studera de olika ansikten, jag fick se omkring mig. Vid ett tillfälle märkte jag, att folkhopen ifrigt diskuterade någonting sins emellan, medan de då och då gåfvo mig en forskande blick. Allt emellanåt vände sig någon till sin sidokamrat och strök med fingret tvärs öfver hans öfverläpp liksom för att känna efter hans mustascher. Jag hade blott varit här en vecka då och kunde mycket litet af språket, men jag lyssnade uppmärksamt och slutligen hörde jag dem nämna de kinesiska räkneorden, och då gick det plötsligt upp för mig, att de sökte gissa min ålder. Hastigt räckte jag upp fingrarne för att visa antalet af mina vandringsår. Jag har aldrig sett en folkhop så road. Sedan blef det min tur att gissa deras ålder.

»Men de syner af elände, lidande och uselhet som

möta en, äro rent af förfärande. Såsom en verklig Kristi efterföljare söker Gilmour »göra väl och hjälpa alla», hela sår, bota sjuka, och på samma gång förkunnar han för dem evangelium om evig frälsning genom Jesus Kristus. En dag, då jag kom dit, fann jag Gilmour sysselsatt med att anlägga ett förband på en stackars tiggares knä. Tiggaren var en omkring sexton år gammal yngling, alldeles naken, med undantag af att han bar ett stycke säckväf som gördel. Han hade vacklat omkring alldeles förfrusen, och en hund, som utan tvifvel trodde att han var ett lefvande ben, hade angripit honom.

»Folket här är ytterligt fattigt, och det elände och de lidanden, man dagligen ser på gatorna, äro hjärtslitande. Missionen är i sitt begynnelsestadium. Alla de kristna och de intresserade få plats kring de fyra sidorna af mitt bord. Men jag är högeligen belåten med dem.»

Brefven från denna tidpunkt utgöra ett mycket rörande och heligt minne för alla, som erhöllo dem, emedan de nådde England efter det den telegrafiska underrättelsen om James Gilmours död hade försänkt hans många vänner i så djup sorg. De kommo i viss mening liksom ett budskap från en, som befann sig »innanför förlåten». Några af dem hänsyfta på böcker, som han höll på att läsa, och af hvilka han fått välsignelse, några skildra hans inre erfarenheter; några röra sig direkt om hans arbete och dess kraf; alla äga det högtidliga värde och läsas i det klarare ljus, som döden förlänar dem.

Det första var skrifvet till en af hans bröder.

»Känner du till *I böckernas bok** af d:r Pentecost?

* »In The Volume of the Book».

Den är en verklig skatt. Jag har just läst den. Det är ingen dyr bok. Läs den för all del! Den förhöjer vår kärlek till vår gamla bibel. Jag genomläser nya testamentet på så sätt, att jag tager ungefär ett evangelium om dagen eller två epistlar. Snabbläsning har sina fördelar. Ett noggrant studium af smärre stycken har andra fördelar. All slags läsning äger sitt värde. Studera din bibel, broder! Det finnes oändligt mycket mera däri, än någonsin du eller jag ännu hafva sett. Jag studerar den både på kinesiska och engelska, och det lönar sig såsom intet annat. I Jesus är all *fullhet.* Låt honom fylla dina behof! Må hans rikaste välsignelse hvila öfver dig! Himlen är framför oss, broder. O, hvad fröjd!»

Det nästa var till den korrespondent i Edinburgh, ur hvars bref vi förut hämtat utdrag.

»Denna post afsändes den 2 februari. Den återkom samma dag. Postbudet hade blifvit skrämdt af röfvare, men begifver sig åter af i morgon. Vi må väl. Vi äro *sysslolösa,* kan du tänka. Det är nyårstid för kineserna, och jag kan icke sätta upp mitt stånd på gatan. Där är intet folk; men det kommer snart. Vi äro tacksamma för hvilan. Den kommer icke att vara länge ... O, det är godt att hafva Jesus, till hvilken man kan säga allt. Må han mer och mer blifva din och min förtrogne vän. Detta jordelifs bekymmer äro icke få. Huru många hade icke Paulus! Jag håller på att läsa Farrars *Pauli lif och verk.* Den kastar mycket nytt ljus öfver apostlarne. Hvilka vedermödor Paulus måste genomgå! Dock kallar han dem 'lätta bedröfvelser'. Huru mycket lättare äro icke våra! Och samma himmel, hvarefter han längtade, är för oss — samma krona —

icke för honom endast utan för alla, som älska Kristi tillkommelse. Du älskar honom. Fröjda dig och var glad. Jag är så glad, att kronan icke blott är för sådana som Paulus, som vi icke kunna hoppas efterlikna, utan för dem (2 Tim. IV: 8), som hafva älskat hans tillkomelse. Vi göra verkligen detta, icke sant? Må den glädje, som förestår oss, sätta oss i stånd att uthärda, när uthärdande är af nöden! Må ditt hjärta hvila i honom! Må din själ klänga sig fast vid honom! Må hans ljus alltid lysa på din stig! Må jag alltid äfven i mörka dagar och mörka tider hafva hans ljus i mitt hjärta och min själ. Betrakta mig icke såsom en, som alltid vandrar på de soliga höjderna, utan såsom en, som ofta är nedslagen; ofta i mycken svaghet, i mycken ovärdighet, och sålunda långt borta från mitt eget ideal. Men det är godt att tänka, att vi äro fullkomliga i Kristus, att han fyller hvad som brister.

»En dag tror jag, att vi skola stå i evigheten och blicka tillbaka på tiden. Huru skola vi icke då blygas öfver hvarje brist på förtröstan och öfver hvarje brist på trohet! Må han förhjälpa oss till att se saker och förhållanden nu i *det* ljuset och till att handla så som vi då skola önska, att vi hade handlat!

»Det skulle glädja mig, om du ville sända mig ett halft dussin exemplar af *Bok utan ord.* Två exemplar föllo i röfvarehänder och gingo sålunda förlorade . . .»

I april reste Gilmour till Tientsin och blef enhälligt vald att såsom ordförande leda förhandlingarna vid Nordkinesiska missionens årsmöte. Hans sista meddelande till Londons missionssällskap i England lyder som följer:

»Världen krymper ihop mer och mer — d. v. s.

kommunikationerna förbättras. Lämnade Tà Ssù Kou i måndags kl. 8 f. m. Åt i tisdags middag i en mongolisk gränsby på ett mongoliskt värdshus, serverad af en mongolisk uppassare, i närvaro af ett stort antal mongoler och anlände hit lördags e. m. Vårt hufvudkvarter ligger precis fem dagar från den nya järnvägslinien. Befinner mig vid den förträffligaste hälsa, det säga alla här, och detta med sanning. Lefver för tillfället i öfverflöd, lekamligen och andligen. Med förböner för eder förblifver jag

eder tillgifne

James Gilmour.»

Precis trettioen dagar senare låg han död på samma missionsstation. Huru den mellanliggande tiden förflöt förtäljes af dem, som hade förmånen af dessa sista dagars samvaro med den ståndaktige troskämpen. Hade de, med hvilka han kom i beröring i Tientsin, kunnat förutse, att slutet var så nära, hade de icke kunnat emottaga ett djupare intryck eller en större välsignelse af hans närvaro, än som nu blef fallet.

Till en syförening skref han denna tid följande:

»Kära vänner! — mycken tack för eder vackra gåfva, 180 kr., som jag emottog i går kväll. Jag hör, att I önsken få bref ifrån mig. Nå väl! Jag är just återkommen från en månads utflykt till Ch'ao Yang. Jag är mycket nöjd med min vistelse där. Hade godt väder och rikligt med arbete på torget. Döpte fyra vuxna, af hvilka tre voro kvinnor — alla kineser. Det går i liten skala, det är sant, men jag känner mig icke så litet uppmuntrad, särskildt i anseende till kvinnorna. Detta utgör fyra kristna familjer i Ch'ao Yang eller dess omedelbara grannskap. De två hustrur, som döptes

denna gång, hafva kristna män. Det har hela tiden varit vår bön, att de frälstas hedniska släktingar måtte blifva frälsta.

Chu, den ena kvinnans man, blef döpt för ett par år sedan. Hans hustru samtyckte till att han förde deras två barn till mig för att döpas, men själf ville hon ingenting hafva att göra med Kristus. Denna gång öfvervann hon sina betänkligheter. Jag blef mycket glad, i synnerhet som hon hade plågat sin man ganska mycket förra året, då han hade blifvit misshandlad för sin tros skull. Hon lät äfven döpa sitt lilla barn. Bedjen, att Gud må bevara och hjälpa dem i alla de många förvecklingar, som skola uppstå på grund af deras kristendom, då de bo i en blandad familj, hvars öfverhufvud äro hedningar.

Hustru Ning är ett mönster för en god hustru. De äro mycket fattiga. Hennes man har icke råd att kläda sig i goda kläder, men är alltid så snygg som en god och flitig hustru kan hålla sin man. Hon lagar så väl. Jag afdankade en gång en väst (kinesisk) och gaf den åt hennes man. Han tog den med sig hem, och litet senare såg jag honom ståta däri och se ut precis som en gammal snygg herre, fastän jag nästan skämdes att gifva honom den.

De hafva haft husandakt i sitt hem ett par år — säga de. Vi gingo till deras hem för att döpa henne. Det var ett sådant litet enkelt hus, men så trefligt invändigt. Modern och vuxna döttrar samt en liten flicka tillika med fadern och en vuxen son sofva alla på en liten tegelstensplatform, knappt stor nog för mig ensam. Hustrun och den vuxna dottern uppehålla familjen med att af tagel tillverka hårprydnader för kvinnor.

Sonen är behäftad med fallandesot och kan ingenting förtjäna samt är till på köpet en riktig storätare. Han är en snäll karl och kristen. Då vi inträdde, gingo sonen och dottern ut. Modern och den lilla dottern blefvo döpta. Fadern önskade icke, att hans stora dotter skulle döpas. Då hon gifter sig, får hon en kinesisk svärmoder, som kommer att ligga öfver henne och tvinga henne att dyrka afgudar. Så sade fadern. Inom få dagar kom han tillbaka, sägande, att dottern nu ville blifva döpt. Hon förklarade, att hon ville hålla sig till Gud och låta svärmodern hålla sig till sina gudar, och därpå blef hon döpt. Hon har en svår tid framför sig. Kinesiska svärmödrar äro ej att leka med. Bedjen för flickan, att: 1) hon må blifva ståndaktig, 2) vis, 3) mild i sitt motstånd; 4) hon må blifva af Gud utrustad med kraft att härda ut, och 5) att svärmoderns förföljelselusta må blifva dämpad. Gud kan göra allting.

Här i Tá Ssû Kou hafva två af de kristne männen hustrur, som äro mycket afvogt stämda mot kristendomen och göra lifvet surt för sina män. Kommen i edra böner i håg dessa män och alla, som äro i liknande belägenhet, och må de i mörker fångna kvinnorna själfva blifva upplysta. I kunnen icke föreställa eder, huru djupt sjunkna i vidskeplighet dessa kvinnor äro. En annan kristen har en hustru, som han måste tillåta att dyrka en vessla, emedan kvinnan visar symptom till att vara besatt af djuret, om hon icke dyrkar det!

Vi äro i stort behof af en kvinnlig läkare i detta distrikt. Kännen I ingen, som vore lämplig? Finns det ingen ung kvinna bland eder, som kunde studera medicin och gå ut som läkare till någon af de många

nödställda platserna här ute? Vi hoppades mycket af fru Smith, men Gud tog henne bort. Den, som kommer hit, bör hafva god hälsa och icke rygga tillbaka för att lefva afsöndrad från européer. Jag skulle vilja föreslå, att ett par stycken komme hit, en läkare och en icke läkare. Det finns ett hus, som stode att få för ett sådant par, men jag vet icke, huru de skulle kunna reda sig utan att kunna litet kinesiska. Kanske någon af de damer i Peking eller Tientsin, som redan tala kinesiska, vore villig att blifva sällskap åt en kvinnlig läkare. Ack, att Gud hos någon af eder väckte håg till detta! — Emellertid tackar jag för penningarna. Tack äfven för de böner, som jag tager för gifvet, att I uppsänden för oss! I kunden också bedja för en kvinna, som har en mycket snäll, stilla, kristen man, men själf har ett så häftigt lynne, att hon icke anständigtvis kan bekänna sig till kristendomen. Ack, ack, hvad det är besynnerligt, att jag, en änkling, skall vara satt till att utöfva tillsyn öfver kvinnors själar härute, då en mängd kvinnor konkurrera om mäns platser och befattningar i hemlandet! Jag gissar, att allting skall blifva ställdt till rätta någon gång, ehuru jag kanske icke får upplefva det.

Eder uppriktigt tillgifne och tacksamme

James Gilmour.»

Den 8 maj afsände han följande biljett till fru Williams. Dessa rader äro, så vidt vi veta, de sista han skref. Stående på gränsen till det himmelska landet, återkallar han i minnet sina tidigare dagars hårda arbete, och såsom ett sista testamente — en frukt af hans böner, hans tro, hans möda och hans ytterliga självuppoffring — öfverlämnar han åt dem,

som måste föra till en lycklig utgång icke endast hans arbete, utan äfven det stora företaget att vinna hela Kina för Jesus Kristus, den öfvertygelsen, att hvad Kina behöfver är »godt, ärligt, stilla, allvarligt, uthålligt arbete i de gamla fotspåren».

»Tientsin, den 8/5.

Min kära fru Williams! — Tack för de återsända fotografierna! Det är ett stort nöje att se eder här. Många minnen från svunna dagar vakna upp. Troligen får jag aldrig mer se Kalgan, men jag går ofta i tankarne längs dess trånga, knaggliga gator, gör en titt in i edert hem, ser allas edra ansikten, till och med lille Stephens och den flitiga Ettas, och far upp genom passet till den mongoliska steppen.

Det är som en liten stunds hvila vid Elims palmer och brunnar att träffa eder alla här.

Eder fridfulla, lyckliga familj uppfyller mig med tacksamhet mot Gud. Må han välsigna alla edra barn och göra deras väg genom lifvet lyckosam, och må han framför allt göra dem till trogna, nyttiga arbetare i sin tjänst! Ni och eder man sen ut att vara vid god hälsa. Herren förläne eder ännu många år af välsignadt arbete!

På senare tiden har jag blifvit mer och mer öfvertygad, att hvad som behöfves i Kina är icke nya, originella arbetsmetoder, utan fastmer ett godt, ärligt, stilla, allvarligt, uthålligt arbete i de gamla fotspåren.

Bevarande i tacksam hågkomst all eder vänlighet mot mig i forna tider i Kalgan, och i hoppet att få emottaga en biljett från eder man en gång om året åtminstone, samt bedjande för eder och alla mongoler åt Kalganhållet, förblifver jag

allas eder genom vårt återseende uppmuntrade

James Gilmour.»

TOLFTE KAPITLET.

De sista dagarna.

I Tientsin var James Gilmour gäst hos d:r Roberts — hans forne medarbetare i Mongoliet. Historien om hans sista lefnadsdagar kan icke berättas bättre än med deras ord. På fröken Roberts lott föll den sorgliga uppgiften att sända nyheten om deras oersättliga förlust till de båda moderlösa gossarne i England.

»Tientsin d. $^6/_6$. Mina kära Willie och Jimmie! — I undren helt säkert, hvem jag är, som kallar eder vid namn och dock aldrig har känt eder.

Men jag tänker, att då I fån höra, att eder käre fader tillbragte de fem sista veckorna af sitt lif hos min broder, d:r Roberts, och mig, skolen I kanske med glädje mottaga några rader från en okänd vän. Min broder hade tillskrifvit eder fader, att det skulle vara honom ett sant nöje, om han under mötet ville taga in hos oss. Och därpå kom han. Han anlände fjorton dagar före tiden för mötena, och detta gladde oss så mycket mer. Han såg ut som själfva hälsan,

då han anlände, och var vid den gladaste sinnesstämning; många voro de, som anmärkte, att han såg särdeles frisk och stark ut.

Jag kommer så väl i håg dagen, då han anlände; det var en lördags eftermiddag. Jag föreslog, att han genast skulle äta litet middag, men, omtänksam och undseende som eder fader alltid var, svarade han: 'Nej, jag tackar, jag har redan ätit så mycket jag behöfver; jag vill ingenting hafva, förr än I skolen intaga eder nästa regelbundna måltid.'

Efter en stund visade vi honom hans rum, hvars fönster vette mot soluppgången'. Vi hade inrättat det så trefligt och bekvämt vi kunde och prydt det med friska blommor. Nästa dag varseblef jag, att han hade tagit bort skrifdonsmattan från sitt skrifbord, och på kvällen räckte han mig den, sägande, om jag minns rätt: 'Se här, min goda fröken, är eder bordduk. Jag är rädd att bläcka ned den. Det är bäst, ni lägger den undan.' Jag blef bedröfvad och bad att han skulle nyttja den, och sade, att han gärna finge bläcka ned den hur mycket som helst; men det tjänade till intet, på inga villkor ville han förstöra min duk och ville därför ej nyttja den.

Han tycktes trifvas mycket godt hos oss, och jag tror, att han grundligt satte värde på den hemtrefnad, som omgaf honom här i motsats till hans ensliga lif i Mongoliet och de dystra rummen på ett kinesiskt värdshus, och det var ett sådant nöje för oss att sörja för hans välbefinnande på alla upptänkliga sätt.

Han njöt synbarligen af samvaron med kristliga vänner och deltog hängifvet i mötena.

Dessa voro nästan öfver, då eder fader började klaga öfver trötthet och feber. Följande söndag låg

han till sängs. Detta var blott elfva dagar, innan han dog. På måndagen var han emellertid bättre och uppe, kunde vara tillsammans med oss hela dagen och begick nattvarden tillsammans med oss på aftonen. Därefter pratade vi en stund tillsammans och sjöngo sånger, bland andra: »Vi få mötas i Eden en gång».

Eder fader låg till sängs blott tio dagar; hela denna tid talade han blott föga. Han var alltför feberaktig och sjuk att vilja tala eller lyssna till någon; han blott låg stilla och bar sin sjukdom med beundransvärdt tålamod. En dag, då jag märkte, att han var något orolig, gick jag fram till hans säng och frågade honom, om han önskade något. 'Nej, ingenting', var hans svar, 'annat än att Herren ville befria mig utur detta lidande.'

De sista få dagarna var hans tankegång förvirrad, men alla hans feberfantasier rörde sig omkring hans arbete. Det var den näst sista dagen af hans lif; han var oroligare än vanligt, försökte oafbrutet resa sig upp samt sade plötsligt: 'Hvart begifva vi oss?'

'Till himlen', svarade jag, 'för att se Herren.'

'Nej', genmälde han, 'det är icke bestämmelseorten.'

'Jo, det är det, broder Gilmour', sade jag ånyo. 'Vi äro på väg till himlen; skulle du icke vilja komma dit och få se Herren Jesus?'

Då tycktes han fatta betydelsen af mina ord och böjde vördnadsfullt på hufvudet såsom tecken till samtycke, hans läppar darrade, och hans ögon fylldes med tårar; och han syntes lugnad liksom ett uttröttadt barn, som har gått vilse och vid förfrågan finner, att efter blott ännu några få steg skall det vara i ro i sitt hem.

Nästa dag, hans sista, var ännu oroligare. En

gång tycktes han tala till en församling och gestikulerade allvarligt med händerna; och med all den styrka, hvaraf han var mäktig, sade han: 'Vi tillbringa icke tiden, såsom vi borde; vi borde förbida Gud i bön om välsignelse öfver det arbete, han har gifvit oss att uträtta. Jag ville gärna hålla ett dundrande tal — men jag kan icke — jag är mycket sjuk — och kan blott säga dessa få ord.' Och därefter nickade han med hufvudet och vinkade med handen, såsom ville han därmed säga farväl tlll sina åhörare.

Klockan var sju på aftonen, då min broder såg, att slutet icke var långt borta, och vi efterskickade genast alla de öfriga medlemmarne af missionen, på det att alla måtte vaka med honom i denna sista, högtidliga stund. Han var medvetslös hela tiden och andades tungt.

Båda doktorerna kämpade en och en half timme för att afvärja döden, men till ingen nytta. Herren ville taga till sig sin trogne arbetare, och vi kunde icke behålla honom, ehuru gärna vi ville hafva honom kvar och visste, att Willie och Jimmie i England behöfde honom ännu bättre.

Småningom blef andedräkten allt stillare, och slutligen, omkring 9,30, tillslöt han ögonen och 'somnade in' med Herrens frid hvilande öfver sitt ansikte.»

Begrafningen ägde rum mot aftonen den 23 maj 1891. Det var en härlig eftermiddag, och det strålande solskenet förlänade ökad styrka åt de ord af John Bunyan, hvilka voro tryckta på det enkla pappersblad, som innehöll den psalm, som skulle sjungas vid grafven: »Vandringsmannen förde de upp i en kammare i den öfra våningen, där hans fönster vette åt solens uppgång». Kistan bars till grafven af två lag af bä-

rare; det första utgjordes af tre europeiska och tre infödda predikanter: det andra å ena sidan af pastor S. E. Meech, hans svåger, pastor J. Parker, hans medarbetare, och d:r Roberts, och på den andra Liu, hans trogne kinesiske predikant och medhjälpare, Chang, kristendomsläraren i Tientsin, och Hsi, hans kurir, en inföding från Tá Ssù Kou. Hans sista hvilorum gränsar omedelbart intill hans högt älskade väns, d:r Mackenzies, och jordfästningen förrättades af pastor Jonathan Lees och pastor J. Parker. Chang bad en bön, och en afskedssång sjöngs:

Sof ljuft, du käre, långt från jordens larm,
Lägg ned ditt hufvud på din Jesu arm!
Vi älska dig: hans kärlek är mer varm —
God natt! God natt! God natt!

Tills tidens skuggor vika från vår jord,
Tills Herren omkring Lammets bröllopsbord
Skall samla dem, som hafva trott hans ord —
God natt! God natt! God natt!

Tills för hans tron vi sälla skola stå
I fläckfri skrud, den han oss gifva må,
Tills helt och fullt vi Herren känna få —
God natt! God natt! God natt!

Små kinesiska gossar, som hade känt och älskat Gilmour, trädde fram och kastade blommor i hans graf, älskande händer lade på hans kista en krans af hvita blommor för hans nu föräldralösa gossars räkning, och den enkla, men sköna akten afslöts med en opåräknad hyllningsgärd af de närvarande kinesiska omvände. Bildande en krets tätt omkring dens graf, hvars hjärta älskade Kina och kineserna med en innerlighet och en glöd, som kanske har haft sin like, men visserligen aldrig har öfverträffats, sjöngo de på sitt

eget tungomål en andlig sång, som begynner med orden: »I den kristnes hem i himlen».

Arbetaren hade ingått i den hvila, han så ofta hade skådat med trons öga. »Det återstår», skref han mindre än ett år före sin död, »en hvila. Någonstädes framför oss. Icke långt borta, om också vårt jordelif blir det längsta möjliga. Fullkomlig, stilla, orubblig, utan enslighet, afsöndring eller oförmåga i arbetet; då vi skola återfå våra ungdomskrafter i förökad måtto; och då hemligheterna, om sådana ännu finnas, icke mer skola plåga oss. Och återföreningarna där! En ständig hvila dessutom, så att vi icke behöfva frukta, att hvilan i dag skall i morgon sluta med att vi å nyo kastas in i en värld, som sjuder af gudlöshet och stönar af lidande.»

Många sidor kunde fyllas med kärleksfulla loftal öfver James Gilmour. Men det bästa af alla är den enkla berättelsen om hans lif. Två eller tre utlåtanden om hans arbete och inflytande må dock här anses vara på sin plats.

Från d:r Reynolds penna hafva vi följande tungt vägande vittnesbörd:

»Slutet på denna lefnadsbana kom allt för plötsligt, och då jag till ett helt samlar mina intryck af densamma, är jag öfvertygad, att jag sällan sett en man, så helt behärskad af en stor idé, så orubbligt öfvertygad, att vi hade en skuld att afbetala till hednavärlden, så oöfvervinneligt viss om att kristlig tro och kristligt lif var dessa mörka länders första och sista behof. Få män hafva utsått Guds ords säd öfver vidsträcktare marker, få män hafva sörjt mera bittert öfver de hjärtslitande månader, som inträffa emellan såningstiden och skörden.»

Jag tviflar på, att någonsin ett människohjärta eller människohänder mera kärleksfullt och offervilligt tjänat Kristus.

Om någon frågar: 'Hade det icke varit bättre, om James Gilmour hade varit mera rädd om sig och lefvat längre?' skulle jag velat svara: Jag vet icke. Hans lif var skönt och jag vill icke ändra det, om jag än kunde. Några få års sådan tjänst, som han ägnade Kristus, går upp emot hundra års makligt arbete. Vi behöfva den inspirerande kraften af ett sådant lif som hans. Äfven himlen förhärligas genom en sådan man och ett sådant lif. Pärleportarna öppnades, tänker jag, på vid gafvel för att emottaga honom. Änglar och människor gåfvo honom glada välkomsthälsningar, och hvilket leende måste icke hafva upplyst Frälsarens ansikte, då han fick hem sin trogne tjänare!

Och ehuru död talar han till oss. Han säger: 'Var trogen, arbeta strängt, ty natten kommer, då ingen kan verka. Var nitisk, ty lifvet är kort; var redo, ty lifvet är ovisst.'»

Herr Parker skref dagen efter hans död till sönerna:

»Det är sorgligt, att jag skall skrifva mitt första bref till eder för att berätta om eder faders död, hvarom I utan tvifvel nu hafven hört . . . Edra porträtt tog han alltid med sig, äfven på resor. Under sin sista sjukdom i Tientsin hade han dem på ett lågt sidobord i jämnhöjd med sin säng, så att han kunde se dem, där han låg . . . Han var mycket lycklig och dog såsom en trogen soldat, som hade slutat sitt arbete. Det är sorgligt, kära gossar, att förlora en fader sådan som han, men det är en stor välsignelse att hafva haft en sådan fader, så ädel, så modig, en, som

för Kristi skull fördrog vantrefnad och kroppsliga lidanden och en förfärlig ensamhet, på det att han måtte föra några af Guds syndfulla barn tillbaka till sin faders armar. Han lefde och led för mongolerna, och fastän Gud förvägrade honom hedern att döpa en enda af dem, var han dock sitt arbete så trogen, att han fullföljde det in i det sista. 'Trogen intill döden' äro ord, som äga sin fulla tillämpning på eder faders lif.»

I sitt första bref från Mongoliet, dit han skyndat tillbaka för att i samma sinne af tro och hängifvenhet fortsätta det verk, från hvilket Gilmour hade blifvit kallad bort, skildrar herr Parker de infödda kristnas sorg, då de fingo höra sin förlust: »De omvändes sorg här (Ch'ao Yang) vid nyheten om Gilmours död var mycket rörande. Vuxna män brusto i tårar och snyftade såsom barn, då det berättades dem, att han var död.»

Den i herr Parkers rapport åsyftade skrifvelsen till barnen är kanske den bästa beskrifningen på James Gilmours lif, och han skulle själf icke hafva åstundat något annat loftal. Det kom från män, för hvilkas skull han hade uppoffrat sig till det yttersta, och den visar, hvilken djup tillgifvenhet han hade tillvunnit sig af dem.

»Vi tillönska vördnadsfullt edra excellenser, våra bröder Gilmour, frid och lycka samt äfven hela eder skola frid! I främsta rummet är att säga, att pastor Gilmour i sin predikare- och läkareverksamhet i Ch'ao Yang, norr om bergspasset, i sanning älskade andra som sig själf, var hänsynsfull och ödmjuk och liknade vår Frälsare Jesus. Icke blott de kristna tacka honom utan all ände, utan äfven de, som stå utanför kyrkan (hedningarne) välsigna honom utan gräns. Vi, som

genom pastor Gilmour erhållit läran om den nya födelsen och emottagit Jesu nåd, hade hoppats att få vandra tillsamman med herr Gilmour på jorden, tills våra hufvud hade blifvit hvita, och att i det kommande lifvet få följa med honom till himlen. Föga trodde vi, att en sådan olycka skulle drabba oss. Han har redan gått till Herren. Vi veta för visso, att han är i Herrens närvaro, bedjande icke endast för oss, utan äfven för våra bröder.

Vi bedja eder, att då I sen detta bref, icke sörja öfver måttan. Vi hoppas, att I skolen studera med förökad ifver, att I mån erhålla den himmelska visheten liksom Salomo, och att I sedan mån komma till Kina, till detta Ch'ao Yang, att predika evangelium vida omkring. Såsom fadern gick förut, må sönerna följa honom efter, det är vår allvarliga önskan.

Undertecknadt af de kristna i Ch'ao Yang:

LIU MAOLIN (predikant)	LIU I (eder faders tjänare)
P'ANG TIEN K'UEI	SUNG KANG
WANG SHENG	CH'U WEN YUAN
NING FU TUNG	CHANG CHEN
CHANG WAN CH'UAN	CHANG MAO CHI
CHANG KUEL	NING KUANG CHEN
CHIANG SHENG	LIU CHO
WANG HUI HSIEN	T'IEN TE CH'UN

HU TE.«

Här vilja vi då lämna honom. Om historien om hans lif förfelar att röra hjärtat, att stärka tron, att lära oss högre uppskatta den pånyttfödda människonaturen och att återupplifva entusiasmen i arbetet för Kristus hemma och ute, måste felet ligga hos den,

som har försökt berätta den och sammanställa dess spridda detaljer.

Guds vägar äro ofta dunkla. James Gilmour hade ofta känt detta och för dem, som kände honom, tycktes det, som om han blef bortryckt just då Guds rikssak behöfde honom bäst, då förstlingsfrukterna af den kommande skörden höllo på att inbärgas, då hans kännedom om kineserna och mongolerna och deras kännedom om och tillgifvenhet för honom började göra verkan. Men Gud vet bäst, och ingenting kan beröfva Kristi kyrka den härliga självuppoffring, det ädla framhärdande på pliktens väg, det sköna föredöme af mod, hängifvenhet, nitälskan för själar och tålig uthållighet i att göra väl, som så klart framlyser genom alla de långa åren af hans mödosamma arbete. Kärlek, självkorsfästelse, ett lif i Jesu efterföljd i motgång, ensamhet och mångahanda faror, under pröfningar, hinder och motstånd af nästan alla upptänkliga slag — detta är det utsäde, som James Gilmour har utsått så rikligt på den hårda mongoliska slätten och öfver det östliga Mongoliets berg och dalar. »Vi skola i sinom tid skörda, om vi icke tröttna.» Hans verk bör fullföljas. På oss, som ännu stå kvar, hvilar ansvaret att föra hans påbegynta verk framåt, att förstärka arbetskrafterna, att bära Mongoliet på våra förböner, tills buddhaismen tynar bort inför Jesu Kristi rena sanning och fullkomliga kärlek, och tills äfven de hårda, oemottagliga mongolerna erkänna de sanningar, som James Gilmour så länge och så troget sökte lära dem.

Gifver oss icke James Gilmours lif en tvåfaldig lärdom? Om det betraktas från resultatens synpunkt, bör det gifva en klar och liflig föreställning om det

ovisa i att låta frånvaron af resultat beröfva oss modet inför missionsarbetets svårigheter i Kina. Det är att frukta, att det ännu gifves ett stort antal goda kristna, som tro, att allt hvad som behöfves för kinesers och mongolers omvändelse är att i hedningarnes händer sätta ett exemplar af Guds ord på deras modersmål samt sedan predika för dem det ljufliga budskapet om frälsning. Ingen människa i denna eller i någon svunnen generation har gjort detta mera troget än James Gilmour. Ingen människa har någonsin fastare trott på sanningen, att det är »icke med makt och icke med kraft» utan genom den Helige Andes direkta inverkan, som hedningarnes förstånd, samvete och hjärta skola kunna läggas under Frälsarens spira. Ingen människa har någonsin mera ifrigt och brinnande kämpat i bön för de okunniga och syndfulla, och dock kunna de, som genom honom hafva blifvit omvända till kristendomen, räknas på fingrarna. Bevisar detta, att Gud icke är trofast? Är detta ägnadt att visa, att företaget är hopplöst? Eller har Gud genom en af sina dugligaste och trognaste tjänares lif velat lära oss tålig uthållighet på hans budords stig, vare sig han välsignar eller tillbakahåller välsignelsen? Vill han icke kungöra för sin kyrka behofvet af en själfuppoffring *hos alla dess medlemmar*, jämlik med den, som lagts i dagen af James Gilmour och andra, hvilka liksom han icke hafva räknat sitt lif dyrbart i kampen mot hedendomen? Några måste utsätta sig för utpostens faror. Några måste nedlägga sitt lif för att bereda Herren väg. Här är det ordet sant, »att en är den som sår, och en annan den som skördar». Men efterföljande arbetare på det mongoliska fältet skola i kommande dagar, såsom ett direkt resultat af James Gilmours ut-

säde, kunna på sig själfva tillämpa Herren Jesu ord: »Jag har sändt eder att skörda det, hvarpå I icke hafven arbetat. Andra hafva arbetat och I hafven ingått i deras arbete.»

Om James Gilmours lif betraktas alldeles oafsedt de resultat, som kunna uppföras på statistiska tabeller, huru mäktigt inspirerande är det icke då! Trogen mot sin Mästare, trogen i sitt arbete, ehuru Mästaren *syntes* fördröja välsignelsen, ehuru arbetet tärde på arbetarens lifstråd. I de mest skilda lägen, i nästan ständig ensamhet, i ett öfvermått af umbäranden och arbete, som ofta nedtyngde honom och en gång nästan nedbröt honom, under ett långt felslående af hjärtats käraste förhoppningar och under det ständiga trycket af hvad som skulle hafva krossat hvar och en utom en jätte i tro, lefde James Gilmour ett lif, som, om det icke gifver oss någon annan lärdom, dock var väl värdt att lefva för att lära oss detta: att Jesus Kristus kan gifva och verkligen gifver sina tjänare segern öfver synbar brist på framgång i deras ifrigaste och uthålligaste sträfvanden, och detta är den största möjliga seger för en pånyttfödd och helgad människonatur.

Pris: 1 kr. 50 öre.

